

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

**Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού και Αειφορία:
Μελέτη Περίπτωσης της Λευκάδας**

Καβαλιέρη Αφροδίτη

Φεβρουάριος 2024

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ**

Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού και Αειφορία:

Μελέτη Περίπτωσης της Λευκάδας

**Διατριβή η οποία υποβλήθηκε προς απόκτηση εξ
αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών MBA**

Tourism στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις

Καβαλιέρη Αφροδίτη

Φεβρουάριος 2024

Πνευματικά δικαιώματα

Copyright © **Καβαλιέρη Αφροδίτη, 2024** Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Η έγκριση της διατριβής από το Πανεπιστημίου Νεάπολις δεν υποδηλώνει απαραίτητως και αποδοχή των απόψεων του συγγραφέα εκ μέρους του Πανεπιστημίου.

ΣΕΛΙΔΑ ΕΓΚΥΡΟΤΗΤΑΣ:

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή/Φοιτήτριας: Καβαλιέρη Αφροδίτη

Τίτλος Μεταπτυχιακής Διατριβής: Μορφές Εναλλακτικού Τουρισμού και

Αειφορία: Μελέτη Περίπτωσης Λευκάδας

Η παρούσα Μεταπτυχιακή Διατριβή εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών για την απόκτηση εξ αποστάσεως μεταπτυχιακού τίτλου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και εγκρίθηκε στις ... [ημερομηνία έγκρισης] από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής.

Εξεταστική Επιτροπή:

Πρώτος επιβλέπων (Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος) κ. Καραχάλης Νικόλας

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής:

Μέλος Εξεταστικής Επιτροπής:.....

Ευχαριστίες

Για την ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου και όλους τους δασκάλους μου, από την πρώτη σχολική ηλικία έως τον ενεστώτα χρόνο, τους πανεπιστημιακούς μου δασκάλους.

Περίληψη

Οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού έχουν εισβάλει εντυπωσιακά στο πεδίο του τουρισμού για να θεραπεύσουν και να ικανοποιήσουν διάφορες ανάγκες και ελλείψεις των τουριστών/επισκεπτών ενώ παράλληλα συνεισφέρουν στην αύξηση εποχικότητας και στην τουριστική ανάπτυξη των περιοχών. Είναι συνειρμικά συσχετισμένες με την βιώσιμη ανάπτυξη και την αειφορία και λογίζονται σε ισορροπία με το περιβάλλον και τη φύση. Στοχεύει αυτή η διπλωματική να αναδείξει μορφές εναλλακτικού τουρισμού και της συσχέτισή τους με την ικανοποίηση των αναγκών των τουριστών/επισκεπτών και εστιάζει στην περίπτωση της Λευκάδας διερευνώντας την συνεισφορά τους στο τουριστικό πεδίο.

Λέξεις-κλειδιά: εναλλακτικός τουρισμός, μαζικός τουρισμός, αειφορία. βιωσιμότητα, θαλάσσιος τουρισμός

Abstract

Alternative forms of tourism have impressively invaded the field of tourism to cure and satisfy various needs and deficiencies of tourist visitors while at the same time contributing to increasing seasonality and tourism development of the regions. They are associated with sustainable development and sustainability and are considered in balance with the environment and nature. This thesis aims to highlight forms of tourism and their correlation with the satisfaction of the needs of tourist visitors and focuses on the case of Lefkada, investigating their contribution to the tourism field.

Keywords: alternative tourism, mass tourism, sustainability, marine tourism

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	4
Περίληψη.....	5
Abstract	6
Περιεχόμενα Εικόνων-Πινάκων	9
Εισαγωγή.....	10
Θεωρητικό μέρος.....	11
1.Κεφάλαιο 1 ^ο : Ο Τουρισμός.....	11
1.1.Ο Τουρισμός και η Επίδραση του	11
1.2.Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη-Εκφάνσεις	14
1.3.Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στην Πράξη	15
1.4.Τουριστική Ανάπτυξη και Αειφορία στον Προορισμό	16
2.Κεφάλαιο 2 ^ο : Εναλλακτικός Τουρισμός.....	18
2.1.Μορφές Τουρισμού	18
2.1.1.Μαζικός Τουρισμός.....	18
2.1.2.Ειδικός Τουρισμός	19
2.1.3.Εναλλακτικός Τουρισμός	19
2.2.Εννοιολογική Προσέγγιση του Εναλλακτικού Τουρισμού	20
2.3.Εναλλακτικές και Ειδικές Μορφές Τουρισμού	22
2.4.Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού: Χαρακτηριστικά	24
2.5.Τα Αίτια που Συνέβαλαν στην Δημιουργία του Εναλλακτικού Τουρισμού.....	26
2.6.Ελλάδα: Εναλλακτικός Τουρισμός.....	27
2.6.1.Ιατρικός Τουρισμός	29
2.6.3.Πολιτισμικός Τουρισμός	29
2.6.4.Θρησκευτικός Τουρισμός.....	29
2.6.5.Αθλητικός Τουρισμός	30
2.6.6.Θαλάσσιος Τουρισμός	32
2.6.7.Χειμερινός Τουρισμός.....	32
2.6.8.Ψηφιακοί Νομάδες.....	32
2.6.9.Αναγεννητικός Τουρισμός	33
3.Κεφάλαιο 3ο.Λευκάδα.....	34
3.1.Λευκάδα: Γενικά.....	34
3.2.Λευκάδα Μορφές Τουρισμού.....	38
3.2.1.Θαλάσσιος και Αθλητικός Τουρισμός	38
3.2.2.Θρησκευτικός Τουρισμός.....	39

3.2.3.Φυσιολατρικός Τουρισμός	39
3.2.4.Σκάφη Αναψυχής	40
3.3.Συγκοινωνίες	40
4.Κεφάλαιο 4ο: Ποιοτική έρευνα στη Λευκάδα	41
4.1.Μεθοδολογία έρευνας	41
4.2.Θεματική Ανάλυση	44
4.2.1.Πως Υλοποιείται η Θεματική Ανάλυση	45
4.3.Βασικά Ερευνητικά Ερωτήματα	46
4.4.Μέθοδος Συλλογής Δεδομένων	47
4.5.Χρόνος Υλοποίησης της Έρευνας	50
4.6.Συμμετέχοντες	50
4.7.Σχεδιασμός – Διαδικασία	51
4.8.Δεοντολογία	51
4.9.Περιορισμοί της Έρευνας	52
5.Κεφάλαιο 5ο: Αποτελέσματα και Συζήτηση	53
5.1.Κατηγορίες Ανάλυσης	53
5.1.1.Δημογραφικά Στοιχεία των Συμμετεχόντων στην Έρευνα	53
5.1.2.Χαρακτηριστικά Επισκεπτών	54
5.1.3.Υπηρεσίες-Ικανοποίηση Επισκεπτών	61
5.1.4.Συνεισφορά Εναλλακτικού Τουρισμού στην Περιοχή	64
5.1.5.Συνεισφορά Αυτοδιοίκησης-Τοπικής Κοινωνίας	69
5.1.6.Απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα	73
5.2.Θαλάσσιος Τουρισμός	74
5.2.1.Σημερινή κατάσταση στο Θαλάσσιο Τουρισμό	75
5.2.2.Προτάσεις για το μέλλον	76
5.3.Αθλητικός τουρισμός	77
5.3.1.Σημερινή κατάσταση στον αθλητικό Τουρισμό	77
5.3.2.Προτάσεις για το μέλλον	78
5.4.Ανάλυση SWOT	79
5.5.Προτάσεις για το μέλλον	83
Συμπεράσματα	84
Βιβλιογραφία	86
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄	99

Περιεχόμενα Εικόνων-Πινάκων

Εικόνα 1 ^η : Λευκάδα	42
Πίνακας 1: Ξενοδοχειακό δυναμικό Ιονίων Νήσων (2018) (INSETTE Intelligence)σελ.	43
Πίνακας 2: Ενοικιαζόμενα δωμάτια Ιονίων Νήσων (2018) (INSETTE Intelligence)σελ.	43
Πίνακας 3: Πληρότητα μονάδων Λευκάδα 2010-2018 (INSETTE, 2018).....σελ.	44

Εισαγωγή

Ο εναλλακτικός τουρισμός παρέχει πληθώρα ικανοποιητικών επιλογών στο πεδίο της αναψυχής και του τουρισμού, σκοπεύοντας να ικανοποιήσει τις διαρκώς επεκτεινόμενες ανάγκες και ελλείψεις των επισκεπτών. Βεβαίως η καταναλωτική βουλιμία, μη εξαιρουμένης της τουριστικής, ενδέχεται να παρουσιάζει και αρνητικές συνέπειες για το περιβάλλον και ένας από τους στόχους των τοπικών κοινωνιών, των επιχειρήσεων και των κρατών καθίσταται η κατοχύρωση της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, ταυτόχρονα με την προστασία του περιβάλλοντος.

Προκειμένου το αντικείμενο και το θέμα να διερευνηθεί, στην διπλωματική εργασία στην αφετηρία υλοποιήθηκε ανασκόπηση των κυριότερων όρων, ενώ επίσης πραγματοποιήθηκε μία ποιοτική έρευνα στην περιοχή της Λευκάδας. Παρακάτω συνοπτικά παρουσιάζεται ταξινόμηση και μία σύνοψη των κεφαλαίων ως ακολούθως:

Στο πρώτο με τίτλο τουρισμός παρέχεται μία επισκόπηση των κύριων εννοιών για τον τουρισμό, την εννοιολόγηση, τα χαρακτηριστικά, τις βασικότερες μορφές.

Στο δεύτερο κεφάλαιο με τίτλο εναλλακτικός τουρισμός αναπτύχθηκε περαιτέρω η έννοια, τα χαρακτηριστικά και τα είδη του.

Εν συνεχεία με τίτλο Λευκάδα παρουσιάζεται το τρίτο κεφάλαιο όπου προσφέρονται στοιχεία για την περιοχή γενικότερα και των εναλλακτικών ειδών τουρισμού ειδικότερα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η ποιοτική έρευνα στη Λευκάδα όπου εντοπίζονται η μεθοδολογία, τα ερευνητικά ερωτήματα, η μέθοδος συλλογής των δεδομένων, το δείγμα, οι περιορισμοί της έρευνας και

στο τελευταίο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η συζήτηση που διεξήχθη των αποτελεσμάτων, επίσης καταγράφονται τα συμπεράσματα στα οποία κατέληξε η έρευνα και εστιάζοντας σε αυτά υλοποιήθηκε μία ανάλυση SWOT για την Λευκάδα.

Θεωρητικό μέρος

1.Κεφάλαιο 1^ο: Ο Τουρισμός

1.1.Ο Τουρισμός και η Επίδραση του

Ορισμοί Τουρισμού

Όπως αναφέρει ένας ορισμός ευρέως αποδεκτός, ο τουρισμός απαιτεί την προσωρινή μετακίνηση των ατόμων σε επιλεγμένες περιοχές, πέραν της μόνιμης αυτών κατοικίας και των τόπων που συνήθως εργάζονται. Επίσης περιλαμβάνει τις δραστηριότητες που υλοποιούνται στο χρονικό διάστημα της παραμονής στη συγκεκριμένη περιοχή, για να ικανοποιήσουν τις ελλείψεις τους και τις ανάγκες τους (Matthieson & Wall, 1982). Ενώ τη δεκαετία του 1960, ο τουρισμός αποτελούσε δραστηριότητα με την οποία ασχολούνταν όχι ιδιαίτερα πολλά άτομα και εντοπιζόταν συνήθως στη Βόρεια Αμερική και την Ευρώπη, επίσης σε περιορισμένο αριθμό περιοχών σε διάφορα μέρη του κόσμου (WTO, 1996), τις επόμενες δεκαετίες και ιδιαίτερα μετά το 1970 υπήρξε ένας από τους ταχύτερα αναπτυσσόμενους και δυναμικότερους τομείς της παγκόσμιας οικονομίας.

Επειδή παρατηρούνται ποικίλοι τρόποι με τους οποίους είναι δυνατόν να οριστεί ο τουρισμός, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού των Ηνωμένων Εθνών (UNWTO), μεταξύ των ετών 2005 και 2007, ανέλαβε το έργο να κατασκευάσει μία κοινή ορολογία αναφοράς για τον τουρισμό. Ορίζεται ο τουρισμός έτσι, κατά τον UNWTO (2019), ως ένα οικονομικό, πολιτιστικό και κοινωνικό φαινόμενο που απαιτεί μετακίνηση ανθρώπων σε μέρη ή χώρες πέραν που συνηθισμένου περιβάλλοντος, για επαγγελματικούς ή προσωπικούς σκοπούς. Οι άνθρωποι αυτοί καλούνται επισκέπτες- είτε εκδρομείς είτε τουρίστες, κάτοικοι ή όχι- και έχει να κάνει ο τουρισμός με τις δραστηριότητές τους, κάποιες από τις οποίες απαιτούν τουριστικές δαπάνες. Όπως δέχεται ο ορισμός, είναι ξεκάθαρο ότι η κίνηση των ανθρώπων από μόνη της δεν συνιστά τουρισμό, είτε υλοποιείται για αναψυχή, είτε για επαγγελματικούς λόγους, αλλά συνολικά οι δραστηριότητες και οι υπηρεσίες που συσσωρεύονται, καθώς και τα πεδία που εμπλέκονται και συνιστούν την τουριστική μοναδική εμπειρία (Anderson & Westcott, 2020).

Επίσης και για την έννοια του τουρίστα το UNWTO (2019) μας προσέφερε έναν ορισμό: είναι, ο τουρίστας, άτομο που ταξιδεύει και εντοπίζεται εκτός του

περιβάλλοντος του στο οποίο διάγει τον βίο του και όχι περισσότερο από ένα χρόνο είτε για επαγγελματικούς λόγους, είτε για αναψυχή ή διάφορους άλλους σκοπούς, που δεν έχουν σχέση με αμειβόμενη άσκηση δραστηριότητας από το μέρος που επισκέπτεται. Η τουριστική ανάπτυξη δεν είναι δυνατόν να αντιμετωπίζεται αποσπασματικά και πρέπει να λαμβάνονται υπόψιν, κατά το σχεδιασμό, οι τοπικές κοινότητες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους, το περιβάλλον και υπολογίζοντας πάντοτε τις πολιτιστικές και κοινωνικές συνέπειες αυτού (Anderson & Westcott, 2020).

Όπως αναφέρει έκθεση του Παγκοσμίου Συμβουλίου Ταξιδιών και Τουρισμού (WTTC), το 2017 ο κλάδος του τουρισμού αποτελούσε το 10,4% του παγκόσμιου ΑΕΠ και απασχολούνταν 313 εκατομμύρια εργαζόμενοι σε θέσεις εργασίας στον τουρισμό, συνεισφέροντας το 9,9% στην παγκόσμια απασχόληση συνολικά (WTTC, 2018). Ιστορικά, το 2008 παρουσιάστηκε μία κάμψη εξαιτίας της οικονομικής ύφεσης που παρουσιάστηκε παγκόσμια, όπως και εξαιτίας έτερων παραγόντων. Ωστόσο μετά το 2009 η συνεισφορά του τουρισμού (έμμεση και άμεση) στο παγκόσμιο ΑΕΠ, υπήρξε αυξητική, συνεχόμενη και σταθερή. Οι προβολές στο μέλλον φανερώνουν επέκταση της συνεισφοράς στο ΑΕΠ τα επόμενα χρόνια, με πρόβλεψη να προσεγγίσει τελικά το 11,7% του ΑΕΠ το 2028 (WTTC, 2018). Ανάλογα και η συνεισφορά του τουρισμού στην απασχόληση υπολογίζεται ότι θα αυξάνεται σταθερά τα επόμενα χρόνια, καταλήγοντας το 2028 στο 11,6% της απασχόλησης συνολικά και θα αντιπροσωπεύει αυτό το ποσοστό περίπου 413,5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας (WTTC, 2018).

Επιπροσθέτως ο τουρισμός διακρίνεται να παρουσιάζει καλύτερα αποτελέσματα από άλλες παραγωγικές δραστηριότητες στην δημιουργία εισοδήματος και απασχόλησης, στις περιφέρειες που δεν έχουν αναπτυχθεί ιδιαίτερα και είναι περιορισμένες οι ευκαιρίες για εναλλακτική ανάπτυξη. Στις περιοχές αυτές αρκετοί από τους μόνιμους πολίτες είναι αλιείς ή αγρότες που ζουν στην ύπαιθρο και όταν συμμετέχουν στην τουριστική βιομηχανία ο πλούτος των οικογενειών τους μεγεθύνεται πολύ ισχυρά. Η τουριστική ανάπτυξη σε τέτοιου είδους περιοχές είναι δυνατόν να συνιστά οικονομικό κίνητρο για την διάσωση αρκετών τοπικών τεχνών και βιοτεχνιών, καθώς είναι δυνατόν να δημιουργήσουν μία καινούργια αγορά για τα τοπικά προϊόντα και τα τουριστικά καταλύματα που εντοπίζονται στην περιοχή.

Η εξέλιξη της τουριστικής βιομηχανίας, σε περιοχές που δεν έχουν ισχυρή τουριστική ανάπτυξη, είναι δυνατόν να παρουσιάζει ισχυρότερη επιρροή αναλογικά, στην

ευημερία των κοινοτήτων, σε συσχέτιση με την ανάλογη ανάπτυξη που σημειώνεται στις ισχυρότερα αναπτυγμένες χώρες (Κοκκώσης & Τσάρτας 1999; Archer et al, 2005). Ο τουρισμός ενδυναμώνει επιπλέον τις επενδύσεις. Η μεγέθυνση του τουρισμού, ιδιαίτερα σε ένα τμήμα μιας χώρας το οποίο τα προηγούμενα χρόνια δεν είχε αναπτυχθεί επαρκώς, αξιώνει την παρουσία υποδομών, όπως ξενοδοχειακών εγκαταστάσεων κτλ. Έτσι σε πληθώρα κρατών και οι ιδιώτες όσο και οι κυβερνήσεις διοχετεύουν πληθώρα επενδύσεων σε ξενοδοχεία, αεροδρόμια, κατασκευή αυτοκινητοδρόμων και ποικίλων υποδομών που δημιουργούνται χάριν του τουρισμού (Archer et al, 2005). Όπως αναφέρει η έκθεση του WTTC, (2018), οι επενδύσεις στο πεδίο του τουρισμού και των ταξιδιών το 2017 έφτασαν τα 882,4 δις δολάρια, αντιπροσωπεύοντας το 4,5% της επένδυσης συνολικά και ως το 2028 υπολογίζεται θα αυξάνεται κάθε χρόνο, προσεγγίζοντας τα 1408,3 δις δολάρια το 2028.

Ο τουρισμός πλην των οικονομικών επιπτώσεων παρουσιάζει επίσης και πληθώρα θετικών κοινωνικοπολιτισμικών επιπτώσεων, καθώς υποβοηθά στην επαφή και τη σύνδεση ανάμεσα σε πολιτισμούς, παραδόσεις, αξίες και συμπεριφορές. Οι επιδράσεις ανάμεσα σε τουρίστες και ντόπιους προσφέρουν την ανάδυση νέων αξιών, ιδεών και κινήτρων για οικονομική και κοινωνική πρόοδο, ενώ έχει τη δυνατότητα ο τουρισμός να προσφέρει καινούργια πνοή σε μια κοινότητα, αναφορικά με την πολιτιστική ζωή αυτής, καθώς οι παραδόσεις και η τέχνη υποστηρίζουν την προσέλκυση επισκεπτών από άλλους τόπους (Dorin, 2012).

Έχουν αναφερθεί ως τώρα θετικές υπηρεσίες που προσφέρει ο τουρισμός, ωστόσο ιδιαίτερα σε κάποιες εκφάνσεις του παρουσιάζει και πλήθος αρνητικών επιπτώσεων ιδιαίτερα για το περιβάλλον. Η διαρκής ανάπτυξη του τουρισμού σε έναν τόπο επιτείνει τις αξιώσεις για φυσικούς πόρους. Απαιτείται γη και οικόπεδα που αναζητούνται συνεχώς και με αυτόν τον τρόπο αυξάνονται οι τιμές των ακινήτων. Ταυτόχρονα οι αναμετρήσεις για την χρησιμοποίηση της γης όπως και τον ετέρων φυσικών πόρων επεκτείνονται, καθώς συχνά ο τουρισμός παρουσιάζεται αδηφάγος στην κατανάλωση πόρων, όπως γη και νερό, που είναι απαραίτητοι για τον πρωτογενή τομέα και την παραγωγική ανάπτυξη (Κοκκώσης & Τσάρτας, 1999). Υποβαθμίζει επίσης ο τουρισμός και το φυσικό περιβάλλον. Οι επισκέπτες/τουρίστες παράγουν ρύπανση και απόβλητα (θόρυβος, στερεά απόβλητα, νερό, αέρα). Οι φυσικοί πόροι, ως αξιοθέατα, είναι δυνατόν να αντιμετωπιστούν με επιφύλαξη εξαιτίας κατάχρησης ή ακατάλληλων χρήσεων. Ενίοτε η εμφάνιση ενός τοπίου είναι δυνατόν να μετασχηματιστεί, εξαιτίας της

παροχής τουριστικών υπηρεσιών. Η υπερεπισκεψιμότητα ή η ισχυρή χρήση εκ μέρους των επισκεπτών είναι δυνατόν να υποβαθμίσει τα μνημεία, τους ιστορικούς τόπους και τα τοπία. Η διαρκής ροή των τουριστών είναι δυνατόν να επιφέρει την απώλεια της ισορροπίας στην άγρια φύση, προκαλώντας αναταραχή στις φυσικές συμπεριφορές και στους κύκλους αναπαραγωγής των ζώων. Η διαρκής κλιματική υποβάθμιση και διατάραξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, μπορούν να επηρεάσουν με τη σειρά τους με αρνητικό τρόπο το πεδίο του τουρισμού, να περιοριστεί η ελκυστικότητα των τόπων που κατευθύνονται οι τουρίστες και να ελαχιστοποιήσουν για τις τοπικές κοινωνίες τις οικονομικές ευκαιρίες, καθώς οι πολιτιστικοί και φυσικοί πόροι συνιστούν θεμέλια για την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος (Hunter & Green, 1995; Briassoulis & Van Der Straaten, 2013).

Η ποσοτικοποίηση των αρνητικών επιρροών του τουρισμού στο περιβάλλον παρουσιάζει ιδιαίτερη δυσχέρεια να εκτιμηθεί ακριβώς, ωστόσο πιθανολογείται ότι το 60 έως 95% των εκπομπών καυσαερίων είναι δυνατόν να συσχετιστεί με τις μετακινήσεις από ή/και προς τους τουριστικούς προορισμούς (Gossling et al, 2005). Επίσης ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού σε έκθεση του αναφορικά με την κλιματική αλλαγή και την λειτουργία του τουρισμού σε αυτήν, τονίζει ότι η συνεισφορά στις εκπομπές διοξειδίου προσεγγίζει για τις μεταφορές το 75%, τις τουριστικές δραστηριότητες 4% και τη στέγαση 21% (Scott et al, 2008).

1.2.Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη-Εκφάνσεις

Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη συνιστά νέα άποψη και ιδέα στην τουριστική πολιτική και παραδέχεται ότι ο τουρισμός δεν είναι δυνατόν μεμονωμένα να αντιμετωπίζεται, αλλά ως κομμάτι ενός πολύπλοκου τοπικού συστήματος που έχει δεσμούς με την τοπική παραγωγή και οικονομία, τις συνήθειες και τις αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας, τη φροντίδα των φυσικών και πολιτισμικών πόρων και την λειτουργία των οικοσυστημάτων. Η πραγματική και ειδοποιός διαφορά από τις πρότερες αντιλήψεις, εντοπίζεται στο γεγονός ότι η ανάπτυξη του τουρισμού με τη σύγχρονη προοπτική οφείλει να συμβαδίζει και να σέβεται τις περιβαλλοντικές, οικονομικές, πολιτισμικές, κοινωνικές, τοπικές, συνθήκες και ιδιαιτερότητες (Coccosis, 1996; Κοκκώσης & Τσάρτας, 1999). Ως επακόλουθο αυτών, όπως υποστηρίζουν οι Mowforth & Munt (2015) στο πεδίο της τουριστικής ανάπτυξης η βιωσιμότητα έχει τη δυνατότητα να παρουσιάζει πλήθος διαστάσεων όπως η οικονομική, η πολιτισμική, η κοινωνική και η περιβαλλοντική.

1.3.Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στην Πράξη

Πρακτικά, περιλαμβάνει η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη σειρά από εφαρμοστικά μέτρα και πρακτικές, που ενσωματώνουν εφαρμογή δεικτών βιωσιμότητας, κώδικες δεοντολογίας, τεχνικές συμβουλευτικής/συμμετοχής, υπολογισμούς της φέρουσας ικανότητας, αποτίμηση αξίας του περιβαλλοντικού αντίκτυπου, υλοποίηση τεχνικών διαχείρισης επισκεπτών, ρύθμιση της τουριστικής βιομηχανίας και προστασία των περιοχών. Το σύνολο των προαναφερθέντων αναφέρονται επίσης ως τεχνικές ή εργαλεία βιωσιμότητας (Mowforth & Munt, 2015).

Η φύλαξη και φροντίδα των περιβαλλοντικών περιοχών πραγματοποιείται δια της καθιέρωσης με νόμο, τοποθεσιών ειδικού επιστημονικού ενδιαφέροντος, τοποθεσιών εξαιρετικής φυσικής ομορφιάς, βιολογικών αποθεμάτων, πάρκα χωρών, αποθεμάτων βιοσφαίρας, καταφυγίων άγριας ζωής, εθνικών πάρκων, προστατευόμενων περιοχών. Ο χαρακτηρισμός και η ένταξη έκτασης γης σε μία από τις προαναφερθέντες κατηγορίες είναι δυνατόν να λογιστεί ως μέσο βιώσιμο τουρισμού. Τα κράτη που διαθέτουν ισχυρό ποσοστό γης, που έχει τεθεί κάτω από νομοθετική προστασία κάποιας μορφής, θεωρούνται ότι έχουν ισχυρότερο βιώσιμο τουρισμό σε σχέση με αυτές που παρουσιάζουν περιορισμένα ποσοστά γης που προστατεύεται νομοθετικά. Μπορεί ωστόσο η υπόθεση αυτή να αμφισβητηθεί, καθώς για παράδειγμα μερικές κυβερνήσεις έχουν καθορίσει εκτεταμένες περιοχές ως αποθέματα άγριας ζωής ή εθνικά πάρκα, ωστόσο δεν έχουν προβλέψει να διαθέσουν τους πόρους που απαιτούνται, για να προσφέρουν οι απαραίτητο επίπεδο προστασίας σε αυτές τις περιοχές (Plummer & Fennell, 2009).

Η κανονικοποίηση της βιομηχανίας του τουρισμού άλλοτε μπορεί να ρυθμιστεί από εθνικές και τοπικές κυβερνήσεις, λαμβάνοντας την μορφή νόμων που αναφέρονται στην επιχειρηματική πρακτική στον τουριστικό τομέα, ενίοτε από ενώσεις επαγγελματικές λαμβάνοντας την όψη άρθρων υπαγωγής και άλλες φορές από παγκόσμιους οργανισμούς, λαμβάνοντας τη μορφή κατευθυντήριων γραμμών και διεθνών συμφωνιών και απευθύνονται σε κυβερνήσεις. Δέον να σημειωθεί ότι η νομοθεσία που θεσπίζουν οι κυβερνήσεις στις πολυκομματικές δημοκρατίες, υφίσταται εγγενώς πολιτική. Ενδέχεται επίσης οι διεθνείς συμφωνίες να είναι ρητές ή άρρητες πολιτικές, ιδιαίτερα όταν πηγάζουν από υπερεθνικούς οργανισμούς στον τουριστικό τομέα και των οποίων ο ευρύτερος στόχος είναι η ανάπτυξη και η προώθηση του τουρισμού και των ταξιδιών, ως εργαλεία τόνωσης της οικονομικής και

επιχειρηματικής ανάπτυξης. Διάφορες άλλες κατευθυντήριες γραμμές και διεθνείς συμφωνίες, ιδιαίτερα αυτές που πηγάζουν από τις έρευνες της κοινότητας των επιστημόνων, όπως οι συμφωνίες για τον περιορισμό των εκπομπών του άνθρακα, ενδεχομένως να αποτύχουν να λάβουν ισχυρή δέσμευση χωρίς την ταυτόχρονη νομοθετική πλαισίωση από τις κυβερνήσεις των κρατών. Οι κανονιστικές ρυθμίσεις που οι βιομηχανικές ενώσεις επιβάλλουν, προβάλλονται ευρέως ως μία επιτυχημένη μέθοδος πρόληψης παράνομης ή ανήθικης δραστηριότητας, αναφορικά με την κυβερνητική νομοθεσία (Mowforth & Munt, 2015).

Η υλοποίηση τεχνικών διαχείρισης τουριστών συνιστά επιπροσθέτως ένα μέσο βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Αυτές οι τεχνικές έχουν τη δυνατότητα να εμπεριέχουν λειτουργική σύζευξη μονοπατιών με ενημερωτικά κέντρα σε περιοχές που προστατεύονται, την οριοθέτηση ανώτερου ορίου επισκεπτών στα μονοπάτια ανά ομάδα, οι επισκέπτες και τα χαρακτηριστικά καταγράφονται, επιβολή παρουσίας ξεναγών, σήμανση μονοπατιών, χρήση τεχνικών αποφυγής όχλησης, προσφέρεται επιλογή παρατήρησης και ξενάγησης με κιάλια, προσφορά κανόνων ορθής συμπεριφοράς κ.α. Δέον να καταγραφεί η τάση που κερδίζει έδαφος τον ενεστώτα χρόνο για την ελαχιστοποίηση, σε περιοχές που θεωρούνται ελκυστικές από τους φυσιολάτρες, μηχανοκίνητων οχημάτων. Μία διαφορετική τεχνική διαχείρισης, ωστόσο ενδιαφέρουσα, αποτελεί η διαφορετική τιμολόγηση της επίσκεψης στους τουρίστες, με ύπαρξη ξεχωριστής χρέωσης για εθνικούς επισκέπτες και για ξένους (Kastenholz, 2004).

1.4.Τουριστική Ανάπτυξη και Αειφορία στον Προορισμό

Για να μπορέσει να γίνει κατορθωτή, στον τουριστικό προορισμό, η αειφορία και να ξεπεραστούν οι αρνητικές επιπτώσεις της τουριστικής ανάπτυξης με άναρχο τρόπο μιας περιοχής, πρέπει να προσεχθούν ιδιαίτερα οι κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνέπειες. Με ποιο τρόπο δηλαδή δεν θα επηρεασθεί αρνητικά το περιβάλλον και η τοπική κοινωνία.

Καταρχήν απαιτούνται για το περιβάλλον όπως θεωρούν οι Κοκκώσης & Τσάρτας (1999):

- η τομεακή, δηλαδή η αποδοχή των υποχρεώσεων και οι ενέργειες που πρέπει να υλοποιήσουν οι αρμόδιοι φορείς και θα δώσουν τη δυνατότητα της ύπαρξης για

μεγάλο χρονικό διάστημα της ποιότητας και της αισθητικής του περιβάλλοντος, προσφέροντάς του τη δυνατότητα να μακροημερεύσει.

- η περιβαλλοντική, δηλαδή να ενστερνιστούν οι ενδιαφερόμενοι φιλικές πρακτικές προς το περιβάλλον, που θα ενισχύσουν το οικοσύστημα από την υπερβολική καταπόνηση του και δεν θα υπερβεί ο τόπος τη φέρουσα ικανότητα του.
- η τουριστική ανάπτυξη με αειφορία, μία πολύπλοκη διαδικασία που αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο να ενταχθεί ο τουρισμός ομαλά στην περιοχή ανάπτυξης του, αποφεύγοντας τις υπερβολικές μεταβολές.

Επίσης θα επιτευχθεί η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη όταν οι τουριστικοί φορείς αναγνωρίσουν και εντοπίσουν την κατάσταση που υφίσταται, δημιουργήσουν στρατηγικό σχεδιασμό για τις δράσεις και τους τρόπους που απαιτούνται για την επίτευξη και βεβαίως η ύπαρξη ισχυρού ελεγκτικού μηχανισμού. Εάν υφίσταται δηλαδή το τρίπτυχο περιβαλλοντική προστασία, οικονομική αποτελεσματικότητα και κοινωνική δικαιοσύνη .

2.Κεφάλαιο 2º: Εναλλακτικός Τουρισμός

2.1.Μορφές Τουρισμού

Ο διαχωρισμός της αγοράς του τουρισμού σε ιδιαίτερες κατηγορίες πραγματοποιείται στη βάση των ιδιαίτερων γνωρισμάτων των τουριστών, προσδιορίζοντας την οργανωτική και λειτουργική τους δομή. Οι ανάγκες και τα κίνητρα αποτελούν εκείνα τα γνωρίσματα που παρακινούν τα άτομα να προχωρήσουν σε μία δραστηριότητα του τουρισμού. Τα αίτια για να πραγματοποιηθεί ένα ταξίδι είναι ποικίλα και συνίστανται από επαγγελματικούς, οικογενειακούς και λόγους υγείας, όπως επίσης και η ανάγκη για ξεκούραση, διασκέδαση και αναψυχή. Σε τρεις ευρείες κατηγορίες μπορεί να διαχωριστεί ο τουρισμός:

- **μαζικός τουρισμός:** λογίζονται οι παραδοσιακές διακοπές η οποία συμπεριλαμβάνει τον ευρύτερο όγκο των τουριστών που επιζητούν τη διασκέδαση ταυτόχρονα με την ξεκούραση, ως επί το πλείστον σε προορισμούς ηλιόλουστους.
- **ειδικός τουρισμός:** συσχετίζεται με όλες τις όψεις εξειδίκευσης του τουρισμού (π.χ. πολιτιστικά ενδιαφέροντα, αθλητικές δραστηριότητες, φυσιολογία κτλ.).
- **εναλλακτικός τουρισμός:** αφορά τις διαφοροποιημένες μορφές τουρισμού στο σύνολο τους και με την αναζήτηση διακοπών που συνδέονται ευθέως με την διατήρηση της φύσης και της τοπικής κουλτούρας, επιζητεί προτιμήσεις με ειδικά ενδιαφέροντα και έναν καινούργιο τρόπο να βιώσει τη ζωή του (Λαγός, 2005:65).

2.1.1.Μαζικός Τουρισμός

Το συγκεκριμένο είδος ανιχνεύεται το χρονικό διάστημα έπειτα από το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, με τη σύζευξη τουριστικών πακέτων και φθηνών αεροπορικών εισιτηρίων, χρησιμοποιώντας εξελιγμένη τεχνολογία για τις μετακινήσεις ευρύτατου όγκου τουριστών, σε περιοδικά και τακτικά διαστήματα και σε προορισμούς δημοφιλείς για αναψυχή και διακοπές (Γεωργούση, 2007:118).

Η τουριστική αυτή κατηγορία διακρίνεται από την συμμετοχή ομάδων τουριστών στα ποικίλα στάδια των δραστηριοτήτων και αναφέρεται επίσης στη μέθοδο εκτέλεσης και οργάνωσης της μετακίνησης των τουριστών, επιπλέον στην συνάθροιση των

τουριστών στις περιοχές της προσωρινής ολιγόχρονης διαμονής τους, στις περιοχές που επισκέπτονται (Ηγουμενάκης & Κραβαρίτης, 2004:29). Ο μαζικός τουρισμός αναπτύχθηκε με γεωμετρικό τρόπο και προκάλεσε στους τουριστικούς προορισμούς ισχυρές αρνητικές επιπτώσεις, καθώς εξελίχθηκαν υποδομές, ο όγκος των τουριστικών ροών μεγεθύνθηκε και έτσι παρουσιάστηκαν επιθετικές συμπεριφορές έναντι των εγχώριων φυσικών και πλουτοπαραγωγικών πόρων, τροποποιώντας τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και το φυσικό περιβάλλον και επιδρώντας στις τοπικές κοινωνίες και στα ήθη αυτών, με κατάληξη να καταστρέφεται στις περιοχές αυτές το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα και μακροπρόθεσμα να οδηγούνται σε μαρασμό και οικονομική ύφεση (Σχίζας, 1998).

2.1.2.Ειδικός Τουρισμός

Λογίζεται είδος τουρισμού εξειδικευμένο με ατομικές ή ομαδικές μετακινήσεις ορισμένων ατόμων, που πραγματοποιούν επίσκεψη σε ορισμένο τόπο που επιλέγουν, εξαιτίας ενός συγκεκριμένου θέματος π.χ. θρησκεία, υγεία και λοιπά. Η λήψη απόφασης λοιπόν και το κίνητρο του ταξιδιώτη θεμελιώνεται καταρχήν σε ένα ενδιαφέρον ιδιαίτερο και ειδικό. Ο όρος έτσι τουρισμός ειδικών ενδιαφερόντων υπαινίσσεται τον εξερευνητικό και ενεργό τουρισμό (Λαγός 2005:69-70). Ορισμένα από τα είδη των ειδικών μορφών τουρισμού είναι και τα παρακάτω: αστικός τουρισμός, θεματικός τουρισμός, επαγγελματικός τουρισμός, τουρισμός κινήτρων, εκθεσιακός τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, θρησκευτικός τουρισμός, εκπαιδευτικός τουρισμός, τουρισμός υγείας, κοινωνικός τουρισμός.

2.1.3.Εναλλακτικός Τουρισμός

Ως εναλλακτικός τουρισμός λογίζονται οι ολοκληρωμένες τουριστικές υπηρεσίες στο σύνολο τους, οι οποίες ξεχωρίζουν και θεραπεύουν προτιμήσεις και ιδιαίτερες εξειδικευμένες ανάγκες, θεμελιώνονται δε σε τοπικές και οικολογικές δραστηριότητες, προβάλλοντας την πολιτιστική και τοπική κληρονομιά ταυτόχρονα με το φυσικό κάλλος ενός τόπου (Ανδριώτης, 2008). Κύριες μορφές αυτού του είδους τουρισμού είναι: τουρισμός περιπέτειας, ορειβατικός τουρισμός, χειμερινός, ορεινός τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός, οικολογικός τουρισμός, θαλάσσιος, περιηγητικός τουρισμός, αθλητικός τουρισμός, τουρισμός υπαίθρου, αγροτουρισμός.

Η έννοια του εναλλακτικού τουρισμού εμπεριέχει τουριστικές υπηρεσίες μη παραδοσιακές, που θεμελιώνονται σε πρακτικές οικολογικές, για να αντικαταστήσει

τον οργανωμένο μαζικό τουρισμό με το σύνολο των αρνητικών του συνεπειών (Πολύζος, 2015). Πιο συγκεκριμένα ο εναλλακτικός τουρισμός συσχετίζει φροντίδα του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος σε επίπεδο περιοχής, διακοπές των ατόμων και εναντιώνεται στις ενέργειες και δράσεις του μαζικού τουρισμού. Οι περιβαλλοντικές και κοινωνικές αξίες σε ορισμένη περιοχή προσλαμβάνονται με υπευθυνότητα και σεβασμό, χωρίς να φαλκιδεύονται τουριστικά οικονομικά οφέλη και να αφανίζονται οι ομορφιές της φύσης στην περιοχή (Butler, 1990). Ο εναλλακτικός τουρισμός με τις πρακτικές του συνιστά κομμάτι της στρατηγικής για την ανάπτυξη με βιώσιμο τρόπο, καθώς επινοεί ανταγωνιστικά οφέλη και πλεονεκτήματα για τις επερχόμενες γενιές. Επιπροσθέτως καταγράφεται ισχυρή προσφορά του εναλλακτικού τουρισμού στην προαγωγή της φροντίδας του περιβάλλοντος, στην οικονομική ανάπτυξη στις κατά τόπους κοινωνίες (Μόσχου, 2013). Όπως πιστεύει ο Πολύζος (2015) αναζητά ο εναλλακτικός τουρισμός την αλληλεπίδραση με το φυσικό περιβάλλον στην πραγματική του μορφή και δεν ενδίδει, ούτε υποχωρεί σε πακέτα εκδρομών τυποποιημένα. Οι διακοπές τακτικά συσχετίζονται με τον εθελοντισμό και την ανιδιοτελή προσφορά, αποσκοπώντας στην προστασία του περιβάλλοντος της περιοχής, ενώ οι ενέργειες του εναλλακτικού τουρισμού δεν επικεντρώνονται στην κοσμική ζωή και στην καλοπέραση.

2.2.Εννοιολογική Προσέγγιση του Εναλλακτικού Τουρισμού

Το τελευταίο χρονικό διάστημα ο μαζικός τουρισμός κλιμακωτά χάνει έδαφος προσφέροντας τη θέση του σε έτερες όψεις, όπως υφίστανται οι εναλλακτικές μορφές, οι οποίες έχουν αποσπάσει την προσοχή των φορέων τουριστικής ανάπτυξης, των ερευνητών, τουριστικών επιχειρήσεων και τουριστικού κοινού, που αντιτίθενται στην υφιστάμενη κατάσταση του τουρισμού (Ανδριώτης, 2003). Στο πέρασμα των ετών έγιναν κτήμα των πολιτών οι αρνητικές επιπτώσεις που προκύπτουν από τις μαζικές μετακινήσεις των τουριστών και αναδύθηκε η επιθυμία και η ανάγκη κατ' επέκταση στους πολίτες, για αναζήτηση ηπιότερων νέων ειδών τουριστικής ανάπτυξης (Αποστολόπουλος & Σδράλη, 2009).

Σε ελάχιστο χρονικό διάστημα και με ταχύτατους γεωμετρικούς ρυθμούς οι συγκεκριμένες όψεις τουρισμού, κατέκτησαν ισχυρό κοινό υποστήριξης, πού ενστερνίζεται την υιοθέτηση φιλικών πρακτικών προς την εκάστοτε πολιτισμική κληρονομιά και το περιβάλλον (Ανδριώτης, 2002). Δέον να αναφερθεί ωστόσο, ότι τα προηγούμενα αποτελούν επακόλουθα μιας θετικής οικονομικής κατάστασης, καθώς

η επιβάρυνση είναι μηδενική και δεν απαιτείται επιβάρυνση κάθε είδους ή περιβαλλοντική για τον εναλλακτικό τουρισμό, ενώ ταυτοχρόνως διακρατεί τα ευεργετήματα της τουριστικής ανάπτυξης (Butler, 1990).

Περιγράφεται ο εναλλακτικός τουρισμός από πλήθος ατόμων, ως ένα νέο είδος τουριστικής ανάπτυξης και αντιστοιχούν σε αυτή επίθετα όπως πράσινη, συμμετοχική, χαμηλών προσκρούσεων, μικρής κλίμακας, διαφορετική, οίκο-, ελεγχόμενη, ήπια, κατάλληλη (Ανδριώτης, 2002). Αποδόθηκαν χαρακτηριστικά για τη φιλοσοφία αυτή του τουρισμού, ωστόσο έχει πραγματοποιηθεί εκτεταμένος δημόσιος διάλογος και πλήθος προσπαθειών υλοποιήθηκαν προκειμένου να προσδιοριστεί σαφώς εννοιολογικά, από αρκετούς μελετητές της σύγχρονης εποχής, καθώς τακτικά τίθεται υπό αμφισβήτηση το νόημα του όρου (Lanfant & Graburn, 1992).

Η πλειοψηφία από τις απόπειρες που επιχειρήθηκαν για την αποσαφήνιση της έννοιας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι το χαρακτηριστικό γνώρισμα του εναλλακτικού τουρισμού αποτελεί η επικοινωνία μεταξύ των τουριστών και του γηγενούς πληθυσμού, ενώ ταυτόχρονα παρέχεται εξαιρετικά βαθύς σεβασμός στο περιβάλλον (Smith, 2011). Όπως πιστεύει ο Krippendorf (1987), στις θεμελιώδεις αξίες του εναλλακτικού τουρισμού συμπεριλαμβάνεται η κατά το δυνατόν ευρύτερη απόκλιση εκ του μαζικού τουρισμού, παρατηρώντας βέβαια και το γεγονός ότι ο συγκεκριμένος τουρίστας δεν ακολουθεί τα κοινά και τετριμμένα ταξίδια. Επιπροσθέτως επιχειρεί να αλληλοεπιδράσει με τους ντόπιους πληθυσμούς και τον πολιτισμό αυτών, χωρίς να λαμβάνει υπόψιν τις υποδομές που υφίστανται και επιλέγει να σταχυολογήσει το δυνατόν περισσότερες εμπειρίες και γνώσεις στην εξέλιξη του ταξιδιού.

Ο Inskeep (1991) παρουσίασε την άποψη ότι πρόκειται για τουρισμό βραχείας κλίμακας, μη μαζικής εξειδίκευσης, μη συμβατικής φύσης, ευαίσθητος όμως περιβαλλοντικά και κοινωνικά, που σέβεται την περιοχή που διενεργείται η επίσκεψη, στους αντίποδες με τον παραδοσιακό συμβατικό τουρισμό και στα εκτεταμένα τουριστικά θέρετρα. Ο Ανδριώτης (2006) πιστεύει ότι συνιστά σειρά ενεργειών πλήρους εξυπηρέτησης, η εξειδίκευση είναι το κοινό χαρακτηριστικό τους και σχηματίζεται στη βάση επιθυμιών και αναγκών του πελάτη. Άλλωστε για το λόγο αυτό οι εναλλακτικές μορφές ανάπτυξης του τουρισμού συνδέονται με ένα οικολογικά ευσυνείδητο και περιορισμένο κοινό και εμπεριέχει δράσεις που δένουν αρμονικά με το σύνολο των επιχειρούμενων ενεργειών, για την προβολή του πολιτισμού και του

φυσικού περιβάλλοντος της κάθε περιοχής, χωρίς να ελλοχεύει ο κίνδυνος για κάθε είδους τροποποίηση ή αποτυχία (Ανδριώτης, 2008).

2.3.Εναλλακτικές και Ειδικές Μορφές Τουρισμού

Το φαινόμενο του μαζικού τουρισμού και η ανάπτυξη του έχει προκαλέσει αρκετά προβλήματα που εντοπίζονται διαρκώς πιο ξεκάθαρα. Εμπεριέχει την πολιτισμική, κοινωνική και περιβαλλοντική υποβάθμιση καθώς και ανισομερή κατανομή ωφελειών στην οικονομία, την διάχυση ασθeneιών και την προαγωγή πατερναλιστικών συμπεριφορών. Ορισμένα από τα συγκεκριμένα προβλήματα συνιστούν ζητήματα εξαιρετικής σημασίας με παγκόσμιο αντίκτυπο, όπως επί παραδείγματι η αποψίλωση των δασών στον Αμαζόνιο, η ρύπανση στη Μεσόγειο, η διάβρωση του εδάφους στα Ιμαλάια, η αναταραχή στην άγρια ζωή στην Κένυα εξαιτίας των σαφάρι, οι απορρίψεις στο Νεπάλ στους ποταμούς (Higginbottom, 2004). Πλήθος επιστημόνων έχουν τονίσει ότι η εξέλιξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού εν μέρει εδράζεται στην αναγκαιότητα καταπολέμησης των συγκεκριμένων προβλημάτων. Εντούτοις εντοπίζεται στο δημόσιο διάλογο και σειρά άλλων αιτιών που συνεισφέρουν στην εξέλιξη του εναλλακτικού τουρισμού, όπως οι μεταμοντέρνες πολιτισμικές τάσεις, οι κοινωνικοοικονομικές τάσεις στις χώρες του βορρά, ο επεκτεινόμενος αριθμός τουριστών που αναζητούν διαφορετικές εμπειρίες, καθώς καθίστανται πιο εκλεπτυσμένοι. Σε μικρότερο ή ισχυρότερο βαθμό οι παραπάνω παράμετροι ερμηνεύουν τη μεγέθυνση νέων ειδών τουρισμού που κατατάσσονται στα όρια των εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού (Giampiccoli & Saayman, 2014; Mowforth & Munt, 2015).

Σε ευρύ πλαίσιο είναι δυνατόν να διχοτομηθεί η τουριστική δραστηριότητα σε δύο ευρείες τάξεις: νέα είδη τουρισμού και συμβατικός τουρισμός. Τους όρους παραδοσιακές μορφές τουρισμού ή συμβατικός τουρισμός τους εκμεταλλεύονται με τρόπο που προσομοιάζει με τη χρησιμοποίηση του όρου συμβατική οικονομία (Turner et al, 1994), επειδή πρόκειται να υπογραμμιστεί η σπουδαιότητα της αγοράς, η έλλειψη φροντίδας για το περιβάλλον, η τιμολόγηση των πόρων που εκμεταλλεύονται ως εισροές. Όταν χρησιμοποιείται ο όρος μαζικός τουρισμός επίσης υποδηλώνει τη μέθοδο με την οποία πραγματοποιούνται οι ενέργειες του τουρισμού (έλεγχος εκ μέρους των ταξιδιωτικών πρακτόρων, χαμηλό κόστος, τυποποίηση, μάζα) και δεν λογίζεται ότι συνιστά μορφή τουρισμού.

Τα νέα είδη του τουρισμού διακρίνονται στις ειδικές μορφές τουρισμού και στις εναλλακτικές μορφές τουρισμού. Καθορίζονται οι ειδικές μορφές τουρισμού από τα κίνητρά που κατευθύνουν στην περιήγηση, ενώ σχετίζονται οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού με την μέθοδο πραγμάτωσης της περιήγησης (ανάλογη ανεξαρτησία) και με την ετοιμότητα που προσφέρονται οι επισκέπτες να ανακαλύψουν πράγματα για τον τόπο που τους υποδέχεται και να ξοδεύουν τουριστικά προϊόντα φιλικά στο περιβάλλον (Spilanis & Vayanni, 2004; Κοκκώσης, Τσάρτας & Γκρίμπα, 2011).

Ένας ορισμός που χρησιμοποιείται ευρέως τον ορίζει ως τις όψεις τουρισμού που συνάδουν με τις κοινοτικές, κοινωνικές και φυσικές αξίες και δεν αποτρέπουν φιλοξενούμενους και οικοδεσπότες να αντλούν ευχαρίστηση, νέες εμπειρίες και θετική αλληλεπίδραση (Eadington & Smith, 1992). Η επίμονη έρευνα ανακάλυψης εναλλακτικών λύσεων σε σχέση με το μαζικό τουρισμό, συνιστά φαινόμενο της σύγχρονης εποχής, αλλά όχι καινούργιο. Οι Leksakundilok & Hirsch, (2008) τον αποκαλούν σύγχρονο εναλλακτικό τουρισμό, ωστόσο παρουσιάστηκε περί τα έτη 1970-80 καθώς προσπαθούσαν να εντοπίσουν λύσεις για τα προβλήματα της mainstream ή συμβατικής τουριστικής αγοράς, η οποία προσέφερε κατανομή ωφελειών και ανάπτυξη χωρίς ισορροπία, ανάμεσα στους παράγοντες του τουρισμού.

Οι Rosenow & Pulsipher, (1979) παρουσίασαν στην αμερικανική τουριστική αγορά τον όρο νέος τουρισμός, για να προχωρήσουν σε επανεκτίμηση της ανάπτυξης του τουρισμού. Αναφερόταν ο όρος στην εξέλιξη της αγοράς του τουρισμού με μοναδικό τρόπο, χρησιμοποιώντας ως θεμέλια τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της κάθε κοινότητας. Ο νέος τρόπος εδράστηκε σε αρχές όπως η εκτίμηση της τοπικής φέρουσας ικανότητας, η φροντίδα για να μην καταστραφεί το περιβάλλον, η προσφορά πολιτιστικού εμπλουτισμού και οικονομικών ευκαιριών, την βελτίωση και την προστασία της ποιότητας των μνημείων, την προστασία του περιβάλλοντος των προορισμών και της κληρονομιάς αυτών (Rosenow & Pulsipher, 1979). Η παρουσία του εναλλακτικού τουρισμού εκπροσωπεί αλλαγή κατεύθυνσης από τα τουριστικά μαζικά προϊόντα σε ένα σύστημα, ευέλικτο που προσαρμόζεται, οργάνωσης και παραγωγής. Το συγκεκριμένο είδος παρουσιάζει αλλότροπες στρατηγικές και σκοπούς στην πράξη, εστιάζει συνηθέστερα στις αναπτυσσόμενες χώρες, σε περιορισμένες κλίμακας και που συγκεντρώνει ισχυρή τοπική συμμετοχή (Pearce, 1992). Οι Harris & Howard (1996) πιστεύουν ότι αποτελεί όρο που υλοποιείται στην τουριστική εμπορική δραστηριότητα, που γενικά είναι περιορισμένης κλίμακας και καταπιάνεται με την

ενίσχυση των περιβαλλοντικών, πολιτιστικών και κοινωνικών χαρακτηριστικών κάποιας περιοχής και την εξαφάνιση των συνεπειών. Οι Gonsalves & Holden (1985) θεωρούν τον εναλλακτικό τουρισμό σαν μία διεργασία που προβάλλει ένα είδος περιήγησης ανάμεσα στα μέλη αλλότροπων κοινοτήτων. Επιζητά την εκπλήρωση αμοιβαίας ισότητας, αλληλεγγύης, κατανόησης ανάμεσα στους συμμετέχοντες.

Συνιστά ο εναλλακτικός τουρισμός ομάδα ειδικού ενδιαφέροντος, που διακρίνεται από την ύπαρξη ενός κύριου κινήτρου για την ζήτηση και το οποίο συσχετίζεται με καθορισμένα πεδία όπως: τοπικός πολιτισμός, περιβάλλον, αθλητισμός, περιπέτεια, ταξίδια κ.α. Ο τελικός σκοπός τον εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού συνίσταται στη βελτίωση μιας ικανοποιητικής υποδομής, ούτως ώστε να θεραπευτούν πληθώρα αναγκών που επιζητά ο τουρισμός και να ισορροπήσουν με τη βιώσιμη ανάπτυξη και τις αρχές της. Η προώθηση και η ανάπτυξη αυτών των μορφών τουρισμού αποσκοπεί στη διατήρηση των πολιτιστικών, κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών συνεπειών που παρουσιάζει ο τουρισμός, σε έναν ορισμένο προορισμό. Με τη μέθοδο αυτή οι συγκεκριμένες μορφές τουρισμού δεν εμποδίζουν τη βιώσιμη ανάπτυξη γενικά των χωρών και ειδικότερα του τόπου προορισμού, επιτρέποντας την αύξηση ευαισθησίας για την οικονομική κοινωνική και τοπική ζήτηση, ενώ τα τουριστικά έσοδα είναι δυνατόν να ξοδευτούν για τη βελτίωση των προορισμών μελλοντικά (Κοκκώσης, Τσάρτας & Γκρίμπα, 2011; Cuculeski et al, 2015).

2.4.Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού: Χαρακτηριστικά

Καθότι παρατηρείται μία δυσχέρεια να προσδιοριστεί ο εναλλακτικός τουρισμός, τακτικά περιγράφεται χρησιμοποιώντας ως θεμέλιο ορισμένα ειδικά γνωρίσματα αυτού. Αυτές οι περιγραφές των γνωρισμάτων τακτικά υλοποιούνται σε αντιδιαστολή με τις παραδοσιακές ή συμβατικές μορφές τουρισμού. Στην αξιολόγηση του μαζικού τουρισμού σε σχέση με τον εναλλακτικό υπογραμμίζονται η περιορισμένη κλίμακα, η περιορισμένη ανάπτυξη, ο μειωμένος σχετικά όγκος των τουριστών που τους παρέχονται υπηρεσίες και η χρησιμοποίηση των εγκαταστάσεων που υφίστανται και χρησιμοποιεί επίσης η τοπική κοινότητα (Pearce, 1992; Williams, 2004; Cooper & Hall, 2007).

Ο εναλλακτικός τουρισμός ξεχωρίζει από το υφιστάμενο μοντέλο μαζικού τουρισμού όπως και του τουρισμού θάλασσα/ ήλιος με πολλαπλούς τρόπους. Στοχεύει ο μαζικός τουρισμός βραχυπρόθεσμα στη μεγιστοποίηση του κέρδους, παρουσιάζει έντονη εποχικότητα και είναι ασταθής. Αναφέρεται στο βιομηχανικό τουρισμό της σύγχρονης εποχής, που φιλοξενούν και μεταφέρουν και ψυχαγωγούν ισχυρό όγκο τουριστών, τεράστιες οικονομικά επιχειρήσεις τουρισμού, με οργανωμένες τουριστικές διευθετήσεις. Κατορθώνει η βιομηχανία του τουρισμού να επιτύχει οικονομίες κλίμακας και τυποποίηση, καθώς υφίστανται ισχυρές οργανωτικές ικανότητες από εταιρείες του χώρου και χαρακτηρίζουν τον μαζικό τουρισμό σήμερα. Στους αντίποδες ο εναλλακτικός τουρισμός βελτιώνει τις εισροές σε βάθος χρόνου, είναι ποιοτικός και σταθερός και θεωρείται ότι διακρατεί την ικανότητα να μετριάσει στον τουρισμό το φαινόμενο της εποχικότητας. Επίσης ο μαζικός τουρισμός μετακινεί τους τουρίστες σε ευμεγέθεις ομάδες, ενώ στον εναλλακτικό τα άτομα τακτικά αποβλέπουν στη μετακίνηση σε περιορισμένες ομάδες ή κατά μόνας και δεν επιθυμούν να προμηθεύονται πακέτα διακοπών από οργανωμένα γραφεία. Ξεκάθαρα δηλαδή ο εναλλακτικός τουρισμός προάγει τη βιώσιμη ανάπτυξη. Επίσης αποδίδεται ισχυρή ενίσχυση στις απόπειρες φροντίδας του περιβάλλοντος, του πολιτισμού, της παράδοσης, της ανέγγιχτης φύσης και των σπανίων τοπίων.

Τα σπουδαιότερα γνώρισματα που θεωρείται ότι κατέχει ο εναλλακτικός τουρισμός είναι η ισχυρή τοπική εκπαίδευση και ευαισθητοποίηση, οι περιορισμένες συνέπειες για το περιβάλλον, η κλίμακα ανάπτυξης (Cooper & Hall, 2007; Cuculeski et al, 2015). Ο Krippendorf (1996) επίσης, αναφερόμενος τους τουρίστες που συμμετέχουν σε μορφές εναλλακτικού τουρισμού, τονίζει ότι αποβλέπουν να κατευθύνονται σε μέρη με μειωμένο όγκο επισκεπτών και επιθυμούν να υλοποιούν πράγματα που παρέχουν μακροπρόθεσμα μία εντύπωση περιπέτειας και τους ενισχύουν στην προσπάθεια τους να απομακρύνονται από τον πολιτισμό για λίγο. Επίσης αποπειρώνται να κατασκευάσουν ισχυρότερους δεσμούς με τον ντόπιο πληθυσμό και επιδιώκουν να συγχρωτίζονται στις ίδιες μεταφορικές εγκαταστάσεις και καταλύματα με τους γηγενείς. Επιθυμούν επίσης να συγκεντρώνουν όγκο πληροφοριών κατά τη διάρκεια των διακοπών και πριν. Για τα άτομα που δεν εφησυχάζουν εξαιτίας των αρνητικών συνεπειών του τουρισμού, αποτελεί ο εναλλακτικός τουρισμός μία μέθοδο για μετριάσμό και πρόληψη των συνεπειών αυτών. Επίσης θεωρούν στο ίδιο πλαίσιο, ότι αποτελεί ο εναλλακτικός τουρισμός μία ευκαιρία για την ενίσχυση και την επίτευξη

των στόχων του τουρισμού, πλέον των οικονομικών ευεργετημάτων (Cooper & Hall, 2007). Ενδεχομένως να είναι φιλικές προς το περιβάλλον ή οικονομικά βιώσιμες οι νέες μορφές τουρισμού ή και τα δύο μαζί.

Στο σύνολό τους οι ειδικές μορφές τουρισμού δεν παρουσιάζουν τις ίδιες περιβαλλοντικές συνέπειες, ωστόσο κάποιες διαφέρουν, αν και λογίζονται ισχυρότερα βιώσιμες σε σχέση με τον παραδοσιακό τουρισμό. Επί παραδείγματι ο αθλητικός και ο συνεδριακός τουρισμός διακρίνονται για την παραγωγή ισχυρής προστιθέμενης αξίας, επίσης παρουσιάζουν ισχυρή κατανάλωση πόρων (ενέργεια, νερό, διαθέσιμη γη) και απαιτούν τεράστιες υποδομές (μαρίνες, πισίνες, ξενοδοχειακά θέρετρα, συνεδριακά κέντρα κτλ.) και οι συνέπειες στο περιβάλλον είναι μη αναστρέψιμες. Επίσης δεν είναι εγγυημένα για τον πληθυσμό τα κέρδη καθώς δύνανται να είναι μεγάλες οι οικονομικές διαρροές (Spilanis & Vayanni, 2004).

Έτερο χαρακτηριστικό αποτελεί ο σπουδαίος ρόλος που διακρατούν στη διαχείριση του τουρισμού και στην ανάπτυξη οι τοπικές κοινότητες, από τη συμμετοχή ως τη διαβούλευση και τον τελικό έλεγχο. Ο εναλλακτικός τουρισμός επίσης λογίζεται σπουδαίος στην ευαισθητοποίηση των συμμετεχόντων σε αυτόν (τουριστική βιομηχανία, ντόπιοι, τουρίστες) σε εξαιρετικά σημαντικά ζητήματα. Πολλοί αναλυτές για παράδειγμα περιμένουν ότι θα προάγει την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση ο οικοτουρισμός ή θα εκπαιδεύσει τους τουρίστες (Cooper & Hall, 2007).

2.5.Τα Αίτια που Συνέβαλαν στην Δημιουργία του Εναλλακτικού Τουρισμού

Όπως διαφαίνεται και στην βιβλιογραφία ο μαζικός τουρισμός έχει την δυνατότητα να επηρεάσει τους τουριστικούς προορισμούς και με αρνητικό πρόσημο όπως και με θετικό (οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη) (Σπιλάνης, 2000). Οι πολέμιοι του υποστηρίζουν ότι παρουσιάζει μη μόνιμα και βραχυπρόθεσμα ευεργετήματα στον οικονομικό τομέα, αποδίδοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στις εκτενείς και ισχυρές καταστροφικές συνέπειες που επιφέρει στους πολιτισμικούς πόρους και στο περιβάλλον των περιοχών, τη μειωμένη συμμετοχή των ντόπιων στην ανάπτυξη και την ξενομανία, την εμπορευματοποίηση των σχέσεων (Ανδριώτης, 2003). Σε αντιπαράθεση με τον μαζικό, τα ξεχωριστά είδη του εναλλακτικού τουρισμού αποδίδουν καταρχήν σημασία στην προστασία της φύσης, με κατάληξη αυτοί που τον επιλέγουν να διατηρούν σεβασμό για την περιοχή που τους υποδέχεται (Αποστολόπουλος & Σδράλη

2009). Επειδή δε είναι μορφές τουρισμού εκ διαμέτρου αντίθετες, θεωρείται ως ωφέλιμος ο εναλλακτικός και ως ζημιογόνος ή βλαβερός ο μαζικός (Pearce, 1989).

Οι αρνητικές επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού καθίστανται πασιφανείς, όταν παρατηρείται ισχυρή ανάπτυξη του τουρισμού που πηγάζει από τις οικονομικές επιλογές που διαθέτουν οι τουρίστες και ιδιαίτερα σε τοποθεσίες που καταδεικνύουν συσσώρευση υποδομών (Pearce, 1989). Ο εναλλακτικός τουρισμός επιβάλλει την επαφή με τον ντόπιο πολιτισμό και τη φύση και επιφέρει μειωμένες αρνητικές συνέπειες (Ανδριώτης, 2003). Οι τουρίστες που ακολουθούν το συγκεκριμένο είδος στρέφονται συνήθως σε θεματολογία όπως το περιβάλλον και ο αθλητισμός, επαφή με τους ανθρώπους, την παράδοση και τον πολιτισμό της περιοχής, την περιήγηση, τη φυσιολατρία (Σούρτζης, 2003). Για τους παραπάνω λόγους οι κρατικές μηχανές ανά τον κόσμο προωθούν τον εναλλακτικό τουρισμό για να πετύχουν οικονομικές ωφέλειες μακροπρόθεσμα, ανάπτυξη εντός των ορίων της αειφορίας, αλλά και σκοπεύοντας να περιορίσουν τις συνέπειες που επιφέρει η άναρχη και άλογη τουριστική ανάπτυξη (Ανδριώτης 2002).

2.6.Ελλάδα: Εναλλακτικός Τουρισμός

Έχει εξελιχθεί στην Ελλάδα η τουριστική βιομηχανία σε έναν κλάδο με εξαιρετική σημασία για την οικονομία, καθώς συνιστά βασική πηγή εσόδων και ανάπτυξης απασχολώντας χιλιάδες εργαζομένους και συνεισφέροντας στο ΑΕΠ το 15 με 20% του ποσοστού. Οδήγησε η τουριστική βιομηχανία το κράτος σε ρυθμούς ανάπτυξης θετικούς και την προηγούμενη δεκαετία την εποχή της ύφεσης, συνεισέφερε σε ισχυρό βαθμό στον περιορισμό της ανεργίας. Ταυτόχρονα ενέπνευσε καινούριες επενδυτικές πρακτικές και προέβαλε το πολιτισμικό και φυσικό κάλλος της χώρας (Μαντζουράνη & Τζιφάκη, χ.χ.). Ωστόσο η ισχυρή ζήτηση που σημείωσε το τουριστικό προϊόν, δηλαδή η θάλασσα και ο ήλιος, κατεύθυνε εν συνεχεία στην τουριστική μαζικοποίηση. Ενώ επεκτεινόταν ραγδαία οι οικονομικές εισροές, αναδύθηκαν εξαιτίας του μαζικού τουρισμού οι αρνητικές επιπτώσεις της αλόγιστης σπατάλης των φυσικών πόρων. Ο περιορισμός της βιοποικιλότητας και η υποβάθμιση της γης, η κλιματική αλλαγή, η ατμοσφαιρική ρύπανση συνιστούν ορισμένες μόνο από τις επιπτώσεις του τουρισμού. Η Ελλάδα εντός του πλαισίων της εναρμόνισης του συνόλου των χωρών στα περιβαλλοντικά παγκόσμια πρότυπα, ενστερνίζεται πλέον τη βιώσιμη ανάπτυξη και τις πρακτικές της στον τουρισμό.

Εντούτοις ενώ το ενδιαφέρον είναι αυξημένο τα τελευταία χρόνια για το βιώσιμο τουρισμό, δεν επέτυχε η Ελλάδα να προσεγγίσει το επίπεδα που επιθυμεί και την ενσωμάτωση στην τουριστική βιομηχανία. Βέβαια αυτό είναι δυνατόν να μεταβληθεί με την ορθή οργάνωση της κοινωνίας και των φορέων της. Απαιτούνται επενδυτικά κίνητρα που θα προβάλλουν την Ελλάδα ως κράτος με τεράστιο τουριστικό πλεονέκτημα και εξαιρετική περιβαλλοντική υποδομή αναφορικά με έτερες χώρες. Για να καταφέρει να επιτύχει τουριστική βιώσιμη ανάπτυξη η χώρα οφείλει να μειωθεί πάραυτα η εξάρτηση της οικονομίας από την αθρόα ζήτηση υποδομών την περίοδο του καλοκαιριού. Επιπροσθέτως οι υπεύθυνοι φορείς οφείλουν να προωθήσουν με χρήση marketing διαφορετικές μορφές τουρισμού.

Η τουριστική κινητικότητα επιπλέον οφείλει να μοιράζεται συνολικά στην Ελλάδα, να μην παρατηρείται υπερβολική προσέλκυση δραστηριοτήτων που καταλήγουν να εμφανίζουν περιβαλλοντικά, οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα (ΕΟΤ, 2000). Οφείλει να ακολουθείται ο στρατηγικός σχεδιασμός του ΟΗΕ που προωθεί την βιωσιμότητα και να υλοποιείται και για τους πολίτες (μόνιμοι ή επισκέπτες) και για τον κρατικό μηχανισμό. Η ελληνική τουριστική βιομηχανία αντιμετωπίζει ως μεγαλύτερο πρόβλημα την απαράδεκτη ποιότητα των τουριστών προϊόντων. Δεν διαθέτει η ελληνική κοινωνία τα αναγκαία εργαλεία για την βελτίωση του προϊόντος και αυτή η κατάσταση είναι βοηθητική άλλων χωρών ανταγωνιστικών. Ωστόσο η σύμπραξη δημόσιου και ιδιωτικού τομέα είναι δυνατόν να προβάλλουν νέα κίνητρα και προσφορές δράσης για να αναβαθμιστεί ποιοτικά.

Γενικότερα προσφέρονται ισχυρές και εξαιρετικές δυνατότητες για να αναπτυχθεί στην Ελλάδα η τουριστική οικονομία, καθώς συνιστά κράτος που συγκεντρώνει τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για να ικανοποιηθούν οι ελλείψεις του εναλλακτικού τουρίστα. Η γεωγραφική θέση σε συνδυασμό με το μεσογειακό κλίμα προσφέρει τη δυνατότητα να επεκτείνει την τουριστική περίοδο όλο το έτος, ενώ ταυτόχρονα διαθέτει την ικανότητα να παρέχει δράσεις για κάθε επιθυμία των επισκεπτών. Ο ιαματικός, ο πολιτισμικός, ιατρικός, ο γαστρονομικός, ο θαλάσσιος, ο θρησκευτικός, ο αγροτουρισμός συνιστούν μέρος των επιλογών που έχει την ικανότητα να προβεί ο επισκέπτης (Αγγελίδης 2000).

Η Λευκάδα συνιστά έναν χώρο, μία περιοχή γεωγραφική που κατέχει τις προϋποθέσεις για δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού. Ο θαλάσσιος και αθλητικός τουρισμός,

ο θρησκευτικός τουρισμός και διάφορες άλλες δραστηριότητες έχουν δημιουργήσει στη συνείδηση του κόσμου την αντίληψη, ότι αυτό είναι το μέλλον και έργα και δραστηριότητες όπως τα θαλάσσια σπορ ή η μαρίνα Λευκάδας την ταξινομούν στο παγκόσμιο χάρτη του εναλλακτικού τουρισμού.

2.6.1.Ιατρικός Τουρισμός

Αποτελεί ένα από το σπουδαιότερα είδη τουρισμού για την Ελλάδα, καθώς προσφέρει τη δυνατότητα στους επισκέπτες να συμμετέχουν σε ενέργειες αναζήτησης, πρόληψης για τις ασθένειες και θεραπεία. Αξιοποιείται το πεδίο για να προσφερθεί σε επισκέπτες μια εξαιρετική εμπειρία χαλάρωσης και ευεξίας. Τις τελευταίες δεκαετίες αξιοποιούνται προσπάθειες και δημιουργούνται κέντρα ομορφιάς και υγείας στο όριο της αιφόρου ανάπτυξης. Μεγάλο κομμάτι της προσπάθειας συνιστά και ο ιαματικός τουρισμός καθώς εντοπίζονται περίπου 850 πηγές με εξαιρετική ποιότητα.

2.6.2.Οικοτουρισμός

Αφετηρία υπήρξε η δεκαετία του 1980 και σε σύντομο χρονικό διάστημα κατέστη η δημοφιλέστερη μορφή τουρισμού. Η Richardson (1993) θεωρεί τον εναλλακτικό τουρισμό ως τον τουρισμό που είναι οικολογικά βιώσιμος σε φυσικές περιοχές προκειμένου να παρατηρηθεί ο τοπικός πολιτισμός και το περιβάλλον κι αυτή η δραστηριότητα συμβάλλει στην εκπαίδευση των επισκεπτών, υποστηρίζει την ευημερία της κοινότητας και συμβάλλει στη διατήρηση του περιβάλλοντος. Θεωρείται ένας πλήρης ορισμός που οριοθετεί το φαινόμενο του τουρισμού της φύσης ή φυσικού τουρισμού με τον οικοτουρισμό (Fennell, 2014).

2.6.3.Πολιτισμικός Τουρισμός

Αναφέρεται ο πολιτισμικός τουρισμός σε περιηγήσεις που σκοπεύουν στον εντοπισμό και την γνωριμία χώρων καλλιτεχνικού και ιστορικού ενδιαφέροντος και μνημείων. Θεωρείται από τα περισσότερα ταχύτατα αναπτυσσόμενα είδη τουρισμού. Μόνο κατά τον 20ο αιώνα ξεκίνησαν να αναζητούν καινούργιες εμπειρίες οι τουρίστες, ενώ αναγνωρίστηκε η αξία του πολιτισμού, στις περισσότερες περιοχές ως εργαλείο για να προσελκύσουν επισκέπτες (Richards, 2011).

2.6.4.Θρησκευτικός Τουρισμός

Εμπεριέχει τις δραστηριότητες που διαδραματίζονται πέριξ των μνημείων και των χώρων που διακρατούν θρησκευτική σημασία. Ως θρησκευτικός πολιτισμός πολλές φορές αποκαλείται και προσκυνηματικός ή πνευματικός τουρισμός και επεκτάθηκε σε

ευθεία συνάρτηση με την ανάγκη των ανθρώπων για την κατανόηση και τη γνώση εκτός από τη δική τους και άλλων θρησκειών. Ο UNWTO υπολογίζει ότι πλέον των 300 εκατομμυρίων ατόμων περιηγούνται ανά έτος σε σπουδαίους παγκόσμιους θρησκευτικούς χώρους και περιέχει ενέργειες όπως προσκυνήματα σε μονές, εκκλησίες και ιερούς χώρους και επιπλέον συμμετοχή σε συγκεντρώσεις και συνέδρια, φεστιβάλ, θρησκευτικές εκδηλώσεις. Τα άτομα που είναι θρησκευόμενοι επισκέπτονται θρησκευτικούς χώρους για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις πνευματικές και θρησκευτικές τους ανάγκες (Tomljenovic & Dukic, 2017).

2.6.5.Αθλητικός Τουρισμός

Περιέχει αθλητικά γεγονότα και επιχειρεί να προσελκύσει επισκέπτες ως αθλητές με συμμετοχή στα αθλητικά δρώμενα ή ως θεατές των δραστηριοτήτων. Από την οπτική του αθλητικού μάρκετινγκ συνίσταται από δύο ευρείες κατηγορίες προϊόντων. Από τα ταξίδια για να παρακολουθήσουν αθλητικές εκδηλώσεις ψυχαγωγίας, αναψυχής και τα ταξίδια που προκύπτουν σκοπεύοντας να μετέχουν σε δραστηριότητες γυμναστικής, αναψυχής ή ψυχαγωγίας (Ross, 2001). Όπως αναφέρει το World Sport Tourism Show (2019) καταγράφηκαν περί τα 12 με 15 εκατομμύρια ταξίδια από αθλητικούς τουρίστες. Συμμετέχουν με περίπου 10% της παγκόσμιας τουριστικής βιομηχανίας.

Από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες μορφές της τουριστικής βιομηχανίας είναι ο αθλητικός τουρισμός. Ο αθλητισμός και ο τουρισμός είναι συνδεδεμένοι άρρηκτα και αλληλοενισχύονται (Rheenen et al, 2021). Ο αθλητισμός είτε ψυχαγωγικός, είτε ερασιτεχνικός, είτε επαγγελματικός απαιτεί έναν αξιόλογο αριθμό ταξιδιών για αγώνες σε διαφορετικές χώρες και τοποθεσίες προκειμένου να παραμείνει ανταγωνιστικός. Διάφορες διεθνείς διοργανώσεις όπως το παγκόσμιο κύπελλο στο ποδόσφαιρο, οι Ολυμπιακοί αγώνες κτλ., από μόνες τους έχουν καταστεί τουριστικά αξιοθέατα και συμβάλλουν ευθέως στην τουριστική εικόνα της πόλης που τους υποδέχεται (Belias et al, 2018). Ο αθλητικός τουρισμός είναι κάτι περισσότερο από την απλή φιλοξενία σπουδαίων εκδηλώσεων. Προσφέρει τη δυνατότητα για κάτι πολύ ευρύτερο όπως η ανάδειξη της ταυτότητας της πόλης ως αθλητικού προορισμού, να δημιουργηθούν νέες τουριστικές επιχειρήσεις και να επιτευχθεί διεθνής αναγνώριση για τις δραστήριες πόλεις. Αποτελεί ένα τουριστικό προϊόν που προορίζεται για όλους και συνιστά κίνητρο για την ανάπτυξη, αθλητική, οικονομική και κοινοτική. Σε όλες τις περιοχές αποκομίζονται οφέλη και πριν τους αγώνες και μετά τους αγώνες καθώς συνήθως τους αγώνες τους συνοδεύουν προπονητικά κάμπινγκ αθλητών, συνέδρια αθλητικά, έκθεση

στα μέσα ενημέρωσης. Η αγορά του αθλητικού τουρισμού παγκοσμίως προβλέπεται να προσεγγίσει τα 1,803,704,0 εκατομμύρια δολάρια ως το 2030 (Δουβλίνο, 2021). Επίσης άρρηκτα συνδεδεμένος με τον αθλητισμό και τα ταξίδια είναι ο τουρισμός (Cavalheiro et al, 2021). Στο κλάδο του τουρισμού ο αθλητικός τουρισμός είναι πια καθιερωμένος είτε πρόκειται για επαγγελματίες αθλητές είτε για θεατές που ταξιδεύουν σε άλλα κράτη για να παρακολουθήσουν έναν αθλητικό διαγωνισμό, είτε για στελέχη που απασχολούνται στο πεδίο (Higham & Hinch, 2018). Ανάλογα δε με το είδος του αγώνα πολλές φορές οι θεατές είναι περισσότεροι από τους αθλητές, ωστόσο ενίοτε οι αθλητές μπορεί να είναι περισσότεροι από τους θεατές. Αναγνωρίζουν τα Ηνωμένα Έθνη τη σημασία του αθλητισμού και του τουρισμού για την επίτευξη των ΣΒΑ και υποστηρίζουν την αλληλεξάρτησή τους (Lockstone-Binney & Ong, 2021).

Ο αθλητισμός έχει γίνει μια ολοένα και πιο κοινή πρακτική για την κοινωνία. Ταυτόχρονα έχει γίνει και κοινή εναλλακτική λύση αναψυχής για ένα όλο και πιο ευρύ κοινωνικό φάσμα. Μαζί με τον τουρισμό έχει γίνει μια από τις πιο δημοφιλείς πρακτικές αναψυχής στο σύγχρονο κόσμο. Η τομή των δύο σφαιρών, οι φυσικές και αθλητικές δραστηριότητες που συνδέονται με τον τουρισμό, γίνεται επίσης στοιχείο σημαντικής σημασίας που συνδέεται με συγκεκριμένα έργα τοπικής ανάπτυξης· και ιδιαίτερα στην ενδοχώρα σε περιοχές όπου ο συνδυασμός πολιτιστικού τουρισμού ή/και φυσικού περιβάλλοντος, για παράδειγμα, μπορεί να δώσει πολύ ενδιαφέροντα αποτελέσματα. Από την άποψη αυτή, η «Διακήρυξη του Ντα Νανγκ για την Προώθηση του Τουρισμού και Αθλητισμού για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη», που δημιουργήθηκε το 2016, αναφέρει ότι ο τουρισμός και ο αθλητισμός αντιπροσωπεύουν επίσης την πλέον ισχυρή οικονομική κινητήρια δύναμη της κοινωνίας σήμερα με τεράστιες δυνατότητες (UNTWO, 2016). Επιπλέον, τα αθλήματα που συνδέονται με τον τουρισμό αντιπροσωπεύουν τον ταχύτερα αναπτυσσόμενο τομέα στον παγκόσμιο τουρισμό.

Προκειμένου να αναπτυχθεί και να γίνει εργαλείο ανάπτυξης σε τουριστικούς προορισμούς ο αθλητικός τουρισμός, οι δραστηριότητες πρέπει να οργανωθούν σε στενή συνεργασία με αθλητικούς και τουριστικούς φορείς, φορείς λήψης αποφάσεων, άλλους τοπικούς πόρους, την τοπική κοινωνία κλπ. Αυτή η θέση υποστηρίζεται επίσης από τους Hinch & Higham (2011) τονίζοντας τη σημασία των συνεργασιών και των στρατηγικών συμμαχιών στον αθλητικό τουρισμό, σε μεγάλο βαθμό λόγω της μεγάλης ποικιλίας εμπλεκόμενων ενδιαφερομένων. Επίσης διαπιστώθηκε ότι οι ειδικοί δεν αποδίδουν αρκετή σημασία στη συμμετοχή των τοπικών κοινότητες σε έργα αθλητικού

τουρισμού. Η συνεργασία μεταξύ φορέων τουρισμού και αθλητισμού είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της επιτυχίας ενός αθλητικού τουρισμού.

2.6.6.Θαλάσσιος Τουρισμός

Είναι εξαιρετικά προσοδοφόρος και περιλαμβάνει τις εκδρομές με τα ημερόπλοια, το γιώτινγκ και την κρουαζιέρα. Αποτελεί από τα ραγδαία αναπτυσσόμενα τμήματα του τουρισμού. Οι Orams & Luck (2014) θεωρούν ότι περιέχει τις δραστηριότητες αναψυχής και εστιάζει στο θαλάσσιο περιβάλλον και τον χώρο ευρύτερα. Έτσι ο ορισμός αυτός περιέχει δραστηριότητες που δεν διενεργούνται στην ξηρά όπως θαλάσσια γιοτ, περπάτημα υφάλων κ.α. (Hall, 2014). Επίσης καταδύσεις, ψυχαγωγικό ψάρεμα, κολύμβηση, κρουαζιέρες, ακτοπλοϊκή και θαλάσσια δραστηριότητα, σκάφη αναψυχής (Hall, 2014). Η Ευρωπαϊκή Ένωση κατέχει παράκτιες περιοχές που αποτελούν τον αγαπημένο προορισμό για μεγάλο όγκο επισκεπτών από την Ευρώπη και τον υπόλοιπο κόσμο εξαιτίας της μεγάλης ποικιλομορφίας, τον πολιτισμικό πλούτο και τη σπάνια ομορφιά. Έτσι συνιστά σημαντικό κομμάτι του τουρισμού ο παράκτιος και θαλάσσιος τουρισμός. Απασχολούνται στον τομέα αυτό 3,2 εκατομμύρια άτομα και τα ακαθάριστα έσοδα αγγίζουν τα 183 δισεκατομμύρια ευρώ περισσότερο από το 1/3 της θαλάσσιας οικονομίας. Η Ευρωπαϊκή ένωση δημιούργησε το πρόγραμμα Γαλάζια Ανάπτυξη¹ για τον τομέα του παράκτιου και θαλάσσιου τουρισμού που εκτιμάται ότι παρουσιάζει εξαιρετικές δυνατότητες ανάπτυξης.

2.6.7.Χειμερινός Τουρισμός

Τον επιλέγουν τουρίστες που συνδυάζουν αθλητική ενασχόληση με τις διακοπές τους. Επηρεάζεται από την έλλειψη κατάλληλων καιρικών συνθηκών ή χιονιού.

2.6.8.Ψηφιακοί Νομάδες

Η άνοδος της ψηφιακής εποχής οδήγησε στην εμφάνιση ενός νέου τρόπου ζωής που είναι γνωστός ως ψηφιακός νομαδισμός. Οι ψηφιακοί νομάδες είναι άτομα που χρησιμοποιούν την τεχνολογία για να εργαστούν εξ αποστάσεως από οπουδήποτε στον κόσμο. Αυτός ο τρόπος ζωής προσφέρει πολλά πλεονεκτήματα, συμπεριλαμβανομένης της αυξημένης ευελιξίας, της ευκαιρίας να ταξιδέψετε και να γνωρίσετε διαφορετικούς πολιτισμούς και τη δυνατότητα εξοικονόμησης χρημάτων σε έξοδα μετακίνησης και

¹ Study in support of policy measures for maritime and coastal tourism at EU level, Final Report, DG Maritime Affairs & Fisheries, Rotterdam/Brussels, 15/09/13
https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/sites/maritimeaffairs/files/docs/body/study-maritime-and-coastaltourism_en.pdf

γραφείου. Ωστόσο, έχει επίσης τις προκλήσεις του, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής αβεβαιότητας, των διαφορών στις ζώνες ώρας και της ανάγκης να έχεις κίνητρα και πειθαρχία. Παρά αυτές τις προκλήσεις, ο ψηφιακός νομαδισμός είναι μια αυξανόμενη τάση που προσφέρει πολλά οφέλη για όσους αναζητούν έναν πιο ευέλικτο και περιπετειώδη τρόπο ζωής (Verma, 2023). Ταυτόχρονα, μια σειρά από χώρες σε όλο τον κόσμο προσφέρουν ψηφιακές νομαδικές βίζες και επιδιώκουν να προσελκύσουν επαγγελματίες νομάδες, υψηλού επιπέδου (Hooper & Benton, 2022; ΟΟΣΑ, 2022).

2.6.9.Αναγεννητικός Τουρισμός

Με τον όρο Αναγεννητικός τουρισμός αναφερόμαστε στην προσθήκη θετικού αντίκτυπου στο περιβάλλον και την τοπική κοινωνία ξεπερνώντας την κύρια έννοια του βιώσιμου τουρισμού. Η βιωσιμότητα αναφέρεται στην διατήρηση κάποιου πράγματος στην τρέχουσα δύσκολη θέση. Ωστόσο ο αναγεννητικός τουρισμός υπερβαίνει αυτό το όριο και στοχεύει να τον αναγεννήσει ενεργά, βελτιώνοντας παράλληλα την ανθρώπινη υγεία και ευημερία μέσω της υγείας των οικοσυστημάτων και καταλήγοντας σε ένα θετικό κύκλο επιπτώσεων στις τοπικές κοινότητες και οικονομίες. Επομένως, υφίσταται γενικότερα μια στροφή προς τα αναγεννητικά μοντέλα τα οποία έχουν ως βασικό τους στόχο να κινηθούν πέρα από την τρέχουσα κατάσταση για αποκατάσταση και ανακατασκευή (Kafatos, Papakonstantinou, & Papanikos, 2023).

Τα βιώσιμα ταξίδια όταν πραγματοποιηθούν με σωστό τρόπο μπορούν επίσης να έχουν αναγεννητικά αποτελέσματα στα περιβάλλοντα και τις κοινότητες καθώς επίσης οι επισκέπτες μπορούν να συμβάλλουν και να αφήσουν τα μέρη που επισκέφθηκαν καλύτερα από ότι τα βρήκαν. Επομένως, τα ταξίδια και η βιωσιμότητα θα μπορούσαν να διατηρούν μια συμβιωτική σχέση καθώς και να αποτελέσουν το απόλυτο ζευγάρι δύναμης συμβάλλοντας στην δημιουργία θέσεων εργασίας και υποστηρίζοντας τα μέσα διαβίωσης μέχρι την προστασία της άγριας ζωής και των φυσικών οικοτόπων (Birtles, 2023).

3.Κεφάλαιο 3ο.Λευκάδα

3.1.Λευκάδα: Γενικά

Ο νησιωτικός χαρακτήρας συνιστά το κύριο γνώρισμα των Επτανήσων και της Λευκάδας ειδικότερα. Το πολιτιστικό και παραγωγικό πρότυπο των νησιών διαθέτει κοινά στοιχεία και γενικότερα η σύνδεση με την ηπειρωτική χώρα και οι ροές των τουριστών επηρεάζουν ευθέως την οικονομία τους εν συνόλω. Στον χάρτη εντοπίζεται δυτικά, στα σύνορα της Ελλάδας με τα κράτη της Αδριατικής και του Ιονίου πελάγους και με τις όμορες Περιφέρειες. Η νησιωτικότητα ενδεχομένως να συνιστά και παράγοντα επιβάρυνσης καθώς διακρίνεται άνιση ανάπτυξη και μεταξύ των νησιών. Δηλαδή στις ανάγκες των μεταφορών, στη διαθεσιμότητα πόρων για αξιοποίηση (πολιτιστικοί και φυσικοί), κοινωνικό τομέα, αγορά εργασίας, παραγωγικά πρότυπα και δημογραφικά. Η ύφεση της προηγούμενης δεκαετίας επέδρασε ισχυρά στους κοινωνικούς και οικονομικούς δείκτες ευημερίας και η περιφέρεια συμπαρασύρεται με όλες τις υπόλοιπες περιφέρειες, ωστόσο η Λευκάδα και η Κέρκυρα σε σχέση με τα άλλα νησιά διατηρούν ισχυρότερες άμυνες. Ωστόσο τα Επτάνησα διατηρούν σοβαρά πλεονεκτήματα και δύνανται να τα αξιοποιήσουν. Το ανθρώπινο δυναμικό, η ιδιαίτερη ταυτότητα, ο θαλάσσιος και ο πολιτιστικός πλούτος είναι στοιχεία δυναμικά και μπορούν να αξιοποιηθούν σε κάθε νησί διαφορετικά, με την καινοτομία, την τεχνολογία και τη γνώση που υφίστανται.

Προσβασιμότητα

Η Λευκάδα συνιστά μια ιδιαίτερη περίπτωση καθώς ενώ είναι νησί συνδέεται μόνιμα με την ηπειρωτική χώρα μέσω πλωτής γέφυρας και αυτό προσφέρει στην επισκεψιμότητα, μέσω Ι.Χ. αυτοκινήτου, στο νησί. Ωστόσο, κατά τις τελευταίες δεκαετίες βελτιώθηκε ιδιαίτερα η προσβασιμότητα αυτή καθώς ολοκληρώθηκε η Γέφυρα Ρίου-Αντιρρίου. Τοιουτοτρόπως, απέχει από την Πάτρα το νησί της Λευκάδας, μόλις 170 χιλιόμετρα. Επιπλέον και από το Βορρά παρατηρείται ευκολία στην προσβασιμότητα για όσους επιθυμούν να ταξιδέψουν στο νησί, καθώς η υποθαλάσσια ζεύξη Πρέβεζας-Ακτιού συμβάλλει καθοριστικά, ενώ η Ιονία Οδός και η Εγνατία Οδός φαίνεται να συμβάλλουν στην προσβασιμότητα στο νησί.

Εικόνα 1^η: Λευκάδα

Πηγή: wikipedia.org/wiki/Λευκάδα#/media/Αρχείο:LefkadaWW.jpg

Τουριστική προσφορά

Χωρίς αμφιβολία η επικρατούσα μορφή τουρισμού στη Λευκάδα, είναι του μαζικού τουρισμού, η οποία αποτελεί μάλιστα παράλληλα και έναν κλάδο της οικονομίας που επιδρά άμεσα στον τοπικό κοινωνικοοικονομικό σχηματισμό. Μεγεθύνθηκε αυτή η μορφή τουρισμού τις τελευταίες δεκαετίες και ασκούνται εξ αυτού οικιστικές, περιβαλλοντικές και άλλες πιέσεις (Περιφέρεια Ιονίων Νήσων, 2019).

Στην Λευκάδα δραστηριοποιούνται πληθώρα ξενοδοχείων. Η Ενότητα Λευκάδας διαθέτει με 120 μονάδες, το 6% του δυναμικού της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, με 3.170 δωμάτια και 6.377 κλίνες

		ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ					
		Ξενοδοχειακό δυναμικό 2018					
Ενότητα		5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Κέρκυρας	Μονάδες	17	68	107	211	66	469
	Δωμάτια	3.616	7.640	6.597	6.107	1.241	25.201
	Κλίνες	7.434	15.418	13.251	12.611	2.596	51.310
Ζακύνθου	Μονάδες	9	40	74	179	9	311
	Δωμάτια	653	3.763	5.660	6.085	213	16.374
	Κλίνες	1.439	7.722	11.253	12.737	440	33.591
Κεφαλλονιάς	Μονάδες	4	20	35	89	11	159
	Δωμάτια	378	1.345	1.229	2.217	145	5.314
	Κλίνες	840	2.764	2.569	4.614	284	11.071
Λευκάδας	Μονάδες	1	11	27	77	4	120
	Δωμάτια	102	455	807	1.725	81	3.170
	Κλίνες	204	996	1.612	3.407	158	6.377
Ιθάκης	Μονάδες	0	2	3	3	0	8
	Δωμάτια	0	27	53	48	0	128
	Κλίνες	0	61	105	99	0	265
Σύνολο	Μονάδες	31	141	246	559	90	1.067
	Δωμάτια	4.749	13.230	14.346	16.182	1.680	50.187
	Κλίνες	9.917	26.961	28.790	33.468	3.478	102.614

Πηγή: ΜΗΤΕ, ΕΕΕ - Επεξεργασία INSETTE Intelligence

Πίνακας 1: Ξενοδοχειακό δυναμικό Ιονίων Νήσων (2018) (INSETTE Intelligence)

Ωστόσο εκτός από τις ξενοδοχειακές μονάδες, διαθέτει η Λευκάδα και πληθώρα ενοικιαζόμενων δωματίων. Συγκεκριμένα εντοπίζονται 713 ενοικιαζόμενα δωμάτια και σε 10.006 κλίνες αντιστοιχούν. Στις επιμέρους κατηγορίες κλειδιών καταγράφεται χαμηλή συγκέντρωση στις μονάδες με 4Κ και μεγάλη συγκέντρωση στις μονάδες με 2Κ, 1Κ και 3Κ.

		ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ				
		Ενοικιαζόμενα δωμάτια 2018				
Ενότητα		4Κ	3Κ	2Κ	1Κ	Σύνολο
Κέρκυρας	Μονάδες	71	276	636	642	1.625
	Δωμάτια	494	1.476	3.363	2.900	8.233
	Κλίνες	1.333	4.058	8.709	7.536	21.636
Ζακύνθου	Μονάδες	54	183	484	289	1.010
	Δωμάτια	557	1.630	3.498	1.912	7.597
	Κλίνες	1.306	3.643	7.631	4.051	16.631
Κεφαλληνίας	Μονάδες	15	152	511	122	800
	Δωμάτια	131	1.277	3.296	729	5.433
	Κλίνες	301	3.089	7.759	1.687	12.836
Λευκάδας	Μονάδες	17	178	371	147	713
	Δωμάτια	138	1.271	2.049	715	4.173
	Κλίνες	356	3.320	4.711	1.619	10.006
Ιθάκης	Μονάδες	0	25	78	26	129
	Δωμάτια	0	127	300	91	518
	Κλίνες	0	329	816	210	1.355
Σύνολο	Μονάδες	157	814	2.080	1.226	4.277
	Δωμάτια	1.320	5.781	12.506	6.347	25.954
	Κλίνες	3.296	14.439	29.626	15.103	62.464

Πηγή: ΜΗΤΕ - Επεξεργασία INSETTE Intelligence

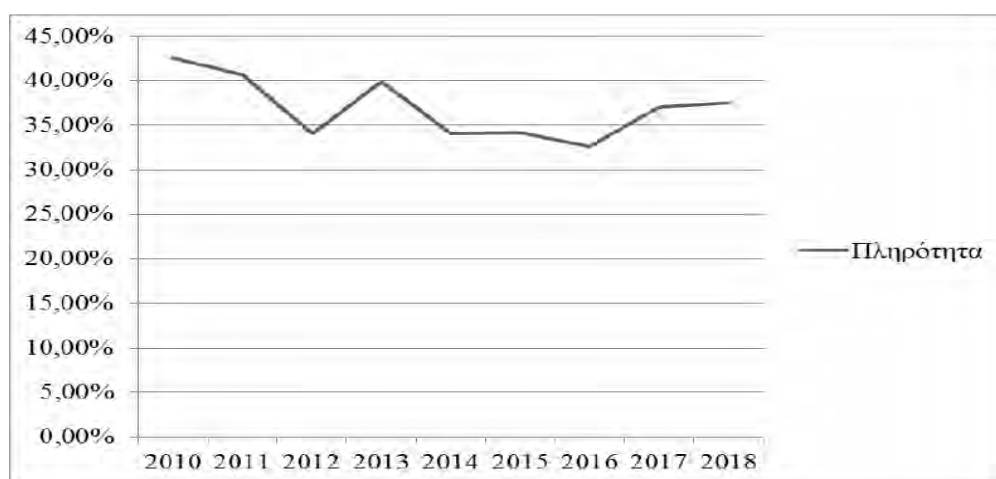
Πίνακας 2: Ενοικιαζόμενα δωμάτια Ιονίων Νήσων (2018) (INSETTE Intelligence)

Η Ενότητα Λευκάδας αντιπροσωπεύει, στις επιπλωμένες κατοικίες και επαύλεις της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, το 23% του δυναμικού της Περιφέρειας, με 458 μονάδες, 783 δωμάτια και 3.850 κλίνες,

Στο Κάμπινγκ επίσης διαθέτει η Ενότητα Λευκάδας, το 22% του δυναμικού της Περιφέρειας με 8 μονάδες, 27 οικίσκους και 404 θέσεις (INSETE, 2018),

Πληρότητα μονάδων

Πτωτική τάση παρατηρείται στη Λευκάδα όσον αφορά στην πληρότητα των ξενοδοχειακών μονάδων. Εμφανίζεται «γερασμένο» όπως διαπιστώνεται το τουριστικό προϊόν της Λευκάδας. Η ποιότητα επίσης της προσφερόμενης τουριστικής υπηρεσίας οδηγεί σε αυτόν τον χαρακτηρισμό εφόσον δεν υφίσταται και η πλέον ανταγωνιστική, αν συνυπολογιστεί το προϊόν άλλων προορισμών της χώρας (INSETE, 2018),

Πηγή: INSETE

Πίνακας 3: Πληρότητα μονάδων Λευκάδα 2010-2018 (INSETE, 2018)

Μέση Δαπάνη- Μέση Ημερήσια Δαπάνη

Η Μέση Δαπάνη ανά επίσκεψη κατέγραψε μείωση στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων την περίοδο 2016 – 2018 κατά -13% (από € 612 το 2016 σε € 535 το 2018). Η μείωση αυτή, οφείλεται στην μείωση που καταγράφηκε στην Μέση Δαπάνη ανά Επίσκεψη σε όλες σχεδόν τις αγορές,

Η Μέση Ημερήσια Δαπάνη κατέγραψε μείωση στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων την περίοδο 2016 - 2018 κατά -2% (από € 70 το 2016 σε € 68 το 2018).

3.2.Λευκάδα Μορφές Τουρισμού

Συνιστά έναν προορισμό η Λευκάδα, που συνδυάζει ιστορία, πολιτιστική κληρονομιά, φυσικά τοπία, δραστηριότητες και αξιοθέατα. Η ποικιλία αυτή έχει τη δυνατότητα να αποζημιώσει τους επισκέπτες και να καλύψει κάθε απαίτηση, ενδιαφέρον και επιθυμία. Επισκέπτες που διακρίνονται από θρησκευτικά, φυσιολατρικά, αθλητικά, πολιτιστικά και κίνητρα αναψυχής, μπορούν να συνυπάρξουν στο νησί και παράλληλα να γνωρίσουν μία μοναδική και πρωτόγνωρη εμπειρία ταξιδιού.

3.2.1.Θαλάσσιος και Αθλητικός Τουρισμός

Έχει τη δυνατότητα να αποτελέσει η Λευκάδα πόλο έλξης για επισκέπτες με ενδιαφέροντα αθλητικά, καθώς παρέχει μεγάλη ποικιλία αθλητικών δραστηριοτήτων. Η παραλία της Βασιλικής διακρίνεται για τους ανέμους που πνέουν και για τη μορφολογία της και εντάσσεται στις τρεις καλύτερες στην Ευρώπη για windsurfing και στις 10 καλύτερες παγκοσμίως. Ως επακόλουθο η παραλία καθίσταται ελκυστική για πληθώρα φανατικών των σπορ επαγγελματίες, ερασιτέχνες και αρχαρίους. Εντοπίζονται εξειδικευμένα καταστήματα στην περιοχή όπως και σχολές εκμάθησης, για την αρτιότερη εξυπηρέτηση των ατόμων που ενδιαφέρονται. Στο βόρειο μέρος του νησιού στην παραλία Μύλοι, πλησίον της πόλης εντοπίζεται ένας άνεμος που πνέει συνεχώς (μαΐστρος), οι συνθήκες που δημιουργούνται είναι ευνοϊκές για kite surf. Η Περιφέρεια Ιονίων νήσων (αντιπεριφέρεια Λευκάδας) διοργανώνει κάθε έτος kite surf Open και η συμμετοχή ξένων και ελλήνων αθλητών είναι εκτεταμένη. Από όρμους και αμμουδιές χαρακτηρίζεται η μορφολογία της Λευκάδας και των ακτών και σε πληθώρα περιπτώσεων δεν υφίσταται οδική πρόσβαση. Πέριξ της Λευκάδας εντοπίζονται πλήθος μικρών νησιών τα οποία είναι γνωστά για τα εντυπωσιακά τοπία που διαθέτουν. Στις ακτές από το Μεγανήσι σχηματίζονται μικρά φιόρδ, ενώ τα νησιά του Βαλαωρίτη και του Ωνάση, ο Καστός και ο Κάλαμος, με τις θαλασσοσπηλιές και τις μοναχικές παραλίες ανά σημεία, ολοκληρώνουν μία εμπειρία πρωτόγνωρη για όσους επιθυμούν να τα επισκεφθούν. Εκτός των προαναφερθέντων υφίσταται μαρίνα από τις πλέον σύγχρονες στη Μεσόγειο, που ώθησε την εξέλιξη και την ανάπτυξη της ιστιοπλοΐας στη Λευκάδα.

Στις περιοχές Νυδρί και Νικιάνα οι φανατικοί των καταδύσεων μπορούν να ικανοποιηθούν και να θεραπεύσουν τις επιθυμίες τους καθώς υφίστανται καταδυτικά κέντρα, όπου διπλωματούχοι δύτες συνοδεύουν τους επισκέπτες και τους παρέχουν καταδυτικές υπηρεσίες. Διοργανώνονται πληθώρα εκδηλώσεων όπως εξερεύνηση

πανίδας και χλωρίδας του τόπου, καθαρισμός βυθού, καταδυτικές εκδρομές. Στη Βασιλική και στο Νυδρί υπάρχουν εξειδικευμένα οργανωμένα κέντρα θαλάσσιων σπορ, που παρέχουν δυνατότητα για wave board και θαλάσσιο σκι για τους φίλους των σπορ και γι' αυτούς που αναζητούν διασκέδαση φουσκωτά παιχνίδια.

Επίσης προσφέρεται το νησί για εξερευνήσεις στην ενδοχώρα. Επιχειρήσεις που ενοικιάζουν ποδήλατα υποστηρίζουν αυτές τις δραστηριότητες παρέχοντας εξοπλισμό για ορεινή ποδηλασία και ποδηλασία επιπλέον στη Βασιλική εντοπίζονται σχολές ιππασίας για εκδρομές στα περίχωρα. Επίσης για τους λάτρεις του αερομοντελισμού και των πτήσεων υπάρχει αερολέσχη στη Λευκάδα και προσφέρονται εναέριες δραστηριότητες. Στην παραλία Κάθισμα προσφέρεται αλεξίπτωτο πλαγιάς (παραπέντε) για αυτούς που δείχνουν οι ενδιαφέρον για απλές μορφές πτήσης.

Διοργανώνονται κάθε έτος εξαιρετικά αθλητικά γεγονότα όπως φεστιβάλ θαλασσιών αθλημάτων, επίσης Διεθνής Ιστιοπλοϊκή Ρεγκάτα, Πράσινο Ημιμαραθώνιο, αγώνες Ορεινής Ποδηλασίας με διεθνή και εθνική απήχηση.

3.2.2.Θρησκευτικός Τουρισμός

Η Παναγία Φανερωμένη αποτελεί την προστάτιδα και την πολιούχο της Λευκάδας. Είναι χτισμένο το μοναστήρι της πάνω από την Λευκάδα στο λόφο που δεσπόζει της πόλης και είναι το μοναδικό. Από το 1887 χρονολογείται η εικόνα της Παναγίας Φανερωμένης και είναι αντίγραφο αυτής που ευρίσκεται στο Άγιον Όρος. Ονομάστηκε έτσι γιατί παρουσιάστηκε στον μοναχό Κάλλιστο που ήταν και αγιογράφος. Στη μονή υπάρχει μικρός ξενώνας που υποδέχεται τους προσκυνητές, εκκλησιαστικό μουσείο που περιέχει αντικείμενα της παράδοσης και της εκκλησιαστικής τέχνης και έκθεση χριστιανικού βιβλίου. Επίσης ζωολογικός κήπος που διαθέτει πτηνά και είναι επισκέψιμος, ενώ τη Δευτέρα του Αγίου Πνεύματος εορτάζεται η χάρη της Παναγίας Φανερωμένης για τρεις μέρες και την επισκέπτονται χιλιάδες πιστοί κάθε χρόνο. Επίσης απαντώνται και διάφορα έθιμα την περίοδο των Χριστουγέννων και την Πρωτοχρονιά το έθιμο της Διάνας λαμβάνει χώρα . Επίσης διάφορα έθιμα τηρούνται και την περίοδο του Πάσχα.

3.2.3.Φυσιολατρικός Τουρισμός

Με τον πλέον αρμονικό τρόπο συνδυάζει η Λευκάδα το βουνό με τη θάλασσα. Η παραθαλάσσια και ορεινή Λευκάδα μπορούν να ικανοποιήσουν τις επιθυμίες των

φυσιολατρών με περιπάτους και διαδρομές σε γραφικά μονοπάτια, σε πηγές, σε φαράγγια. Συνιστούν εξαιρετικά φυσικά αξιοθέατα τα παρακάτω:

- ✓ Η λιμνοθάλασσα που έχει χαρακτηριστεί υδροβιότοπος διεθνούς σημασίας με τη συνθήκη Ramsar και ευρίσκεται πλησίον της πόλης. Στην περιοχή αυτή υπάρχουν ιχθυοκαλλιέργειες και απαντώνται σπάνια είδη πουλιών.
- ✓ Η Γύρα είναι μια λωρίδα άμμου περιμετρικά της πόλης οριοθετεί τη λιμνοθάλασσα έχει μήκος περίπου 7 χιλιομέτρων και είναι εξαιρετική για περιπάτους.
- ✓ Επίσης οι Αλυκές και ο Ελαιώνας είναι δύο περιοχές φυσικού κάλους που οφείλει ο επισκέπτης να περιηγηθεί.
- ✓ Τα φαράγγια της Μέλισσας και στο Δημοσάρι όπως συναντάς νερόμυλους, λίμνη και καταρράκτες, η σπηλιά του Παπανικολή, το ακρωτήριο Λευκάτας, το πευκόδασος στον Κάλαμο η Φωκότρυπα στον Καστό είναι περιοχές με εξαιρετικό φυσικό κάλος.

3.2.4.Σκάφη Αναψυχής

Το νησί της Λευκάδας εξαιτίας της κεντρικής θέσης που κατέχει γεωγραφικά έχει επιλεγθεί από εταιρείες που ενοικιάζουν γιοτ για διακοπές. Οι επισκέπτες καταφτάνουν στο νησί ενοικιάζουν ένα σκάφος και πλέουν στο Ιόνιο πέλαγος και επισκέπτονται τα άλλα νησιά των Επτανήσων. Συνήθως δεν παραμένουν στη Λευκάδα. Ωστόσο η μαρίνα είναι σύγχρονη μπορεί να υποδεχτεί και να εξυπηρετήσει μεγάλο αριθμό σκαφών και αποτελεί πλεονέκτημα για το νησί. Τα τέλη ελλιμενισμού και οι διάφορες προμήθειες προσθέτουν στα έσοδα και στις θέσεις εργασίας στο νησί.

3.3.Συγκοινωνίες

Η Λευκάδα αν και νησί συνδέεται οδικώς με την δυτική Στερεά Ελλάδα με μία γέφυρα 50 μέτρων. Υπάρχουν πυκνά δρομολόγια με το ΚΤΕΛ Λευκάδας προς Πρέβεζα και η πρόσβαση στο νησί είναι εύκολη. Στην Λευκάδα δεν υπάρχει αεροδρόμιο, ωστόσο στην περιοχή της Πρέβεζας που ανήκει σε άλλη περιφέρεια (Ηπείρου) ευρίσκεται το αεροδρόμιο στο Άκτιο που απέχει 4 χιλιόμετρα από την Πρέβεζα και 17 από τη Λευκάδα καθιστώντας την πρόσβαση ακόμα ευκολότερη. Στο αεροδρόμιο δραστηριοποιούνται εταιρίες ενοικίασεως αυτοκινήτων και πλήθος ταξί. Εκτός από κάποιες τακτικές πτήσεις εντοπίζονται και πλήθος ιδιωτικών πτήσεων τσάρτερ για το νησί.

4.Κεφάλαιο 4ο:Ποιοτική έρευνα στη Λευκάδα

4.1.Μεθοδολογία έρευνας

Θα ήταν σκόπιμο καταρχήν να αποδοθεί ορισμός της ποιοτικής έρευνας. Αποτελεί η ποιοτική έρευνα δραστηριότητα πλαισιωμένη η οποία ορίζει στο φυσικό περιβάλλον τον παρατηρητή. Υπάρχει δηλαδή στη διάθεση του/της ερευνητή/τριας ένα σύνολο υλικών και ερμηνευτικών πρακτικών που στοχεύουν να καταστήσουν ορατό τον φυσικό κόσμο, να τον μετασχηματίσουν κατά τρόπο ούτως ώστε να αποδίδει την οπτική προσέγγιση και άποψη του αφηγητή/τριας, κάθε φορά. Η ποιοτική έρευνα εκμεταλλεύεται αρκετές μεθόδους και κάποιες από αυτές είναι: καταχωρήσεις ημερολογίου, συνομιλίες ή συνεντεύξεις, έρευνα πεδίου, πρωτογενές οπτικοακουστικό υλικό (βίντεο, ηχογραφήσεις, φωτογραφίες). Συμπεριλαμβάνει η ποιοτική έρευνα ουσιαστικά μία νατουραλιστική, ερμηνευτική πραγμάτευση για το φυσικό περιβάλλον. Αυτό καταδεικνύει ότι μελετούν οι ποιοτικοί ερευνητές/τριες τα αντικείμενα/υποκείμενα στο φυσικό περιβάλλον αυτών και επιχειρούν να προσδώσουν ή να επεξηγήσουν τα ποικίλα φαινόμενα, αξιοποιώντας ως υποστήριξη τις αφηρημένες ιδέες, την προσοχή και το ενδιαφέρον που εκφράζουν τα άτομα σε αυτά (Denzin & Lincoln, 2005).

Η ερευνητική ποιοτική προσέγγιση αποσκοπεί σε ενδελεχή και εις βάθος διερεύνηση και αντίληψη των γεγονότων, μεταβολών και διεργασιών που παρατηρεί ο άνθρωπος, καθώς προσφέρει τη δυνατότητα στον/στην ερευνητή/τρια να συλλέξει άφθονες πληροφορίες για το εκάστοτε θέμα που τίθεται κάθε φορά για μελέτη. Αποτελεί την κατάλληλη μεθοδολογία, η ποιοτική έρευνα, προκειμένου να ληφθούν απαντήσεις στα ερωτήματα που συσχετίζονται με τους λόγους εμφάνισης (γιατί) και τον τρόπο επεξήγησης (πώς) των φαινομένων. Συνιστά μία μέθοδο διερευνητική που αναζητά να ανακαλύψει περισσότερο καινούργια θεωρητικά μοντέλα και δεν ενδιαφέρεται έντονα ποικίλες υποθέσεις να επαληθεύσει ή σε ευρύτερο πληθυσμό να γενικεύσει ερωτήματα και απαντήσεις. Το βασικό προτέρημα των ποιοτικών πραγματεύσεων που εξυπηρετούν τον σκοπό αυτό είναι η ευελιξία που είναι το κύριο γνώρισμα της ερευνητικής διαδικασίας (Robson, 2007).

Ο σχεδιασμός με τις διαδικασίες και τις προκαθορισμένες ενέργειες συνιστά κρίσιμο και σημαντικό σημείο για οποιαδήποτε έρευνα. Δεν υφίσταται αποκλειστικά ένας τρόπος προκειμένου μία ποιοτική έρευνα να σχεδιαστεί, καθώς καθοδηγείται ο

ερευνητικός σχεδιασμός πρώτιστα από επιστημολογικές και θεωρητικές υποθέσεις, αλλά και εκ των βασικών ερευνητικών στόχων. Ειδικότερα ο προγραμματισμός της έρευνας οφείλει να υπολογίζει τα παρακάτω στοιχεία (Flick, 2006):

- το αντικείμενο της έρευνας ή ερευνητικό πεδίο
- τους ερευνητικούς σκοπούς
- το επιστημολογικό και θεωρητικό υπόβαθρο
- τους τρόπους παραγωγής των ερευνητικών δεδομένων
- την ανάλυση του υλικού της έρευνας (δεδομένα)
- ο/η ερευνητής/τρια δεν πρέπει να εκφράζεται με έμμεσο τρόπο και να ανακλάται
- τα ηθικά ζητήματα και τις αρχές στην διαδικασία της έρευνας.

Στο σημείο αυτό θεωρήθηκε απαραίτητο και ορθό να υπάρξει μνεία της ποιοτικής συνέντευξης ως ερευνητικό μέσο εφόσον η ερευνήτρια εκμεταλλεύτηκε αυτήν προκειμένου να συγκεντρώσει τα δεδομένα για την εργασία αυτή. Ο όρος "ποιοτική συνέντευξη" υποδηλώνει τις συνεντεύξεις εις βάθος και συνιστά μάλλον, την πιο διαδεδομένη μέθοδο συγκέντρωσης και δημιουργίας ερευνητικών ποιοτικών δεδομένων. Η επιλογή ωστόσο να αξιοποιηθεί στην έρευνα η ποιοτική συνέντευξη αποτελεί μία πολύπλοκη απόφαση, καθώς επιδρούν επ' αυτής ποικίλοι παράγοντες, που έχουν σχέση και με τους ερευνητικούς στόχους της έρευνας κάθε φορά και βεβαίως με την κατάσταση που ευρίσκονται οι πόροι για διάθεση και επίσης με την προσαρμοστικότητα του ερευνητή κάθε φορά όπως και της διαδικασίας της έρευνας. Απαιτεί, ως μέθοδος, προγραμματισμό και εξαιρετική προετοιμασία καθώς και παραγωγική και επινοητική προεργασία. Επιπροσθέτως στην ποιοτική συνέντευξη ο σχεδιασμός οφείλει να στηρίζεται σε συγκεκριμένες επιστημολογικές και οντολογικές αρχές και να συσχετίζεται βασικά ερευνητικά ερωτήματα κάθε έρευνας (Gill, Stewart, Treasure & Chadwick, 2008). Εν συνεχεία και σε αντιστοιχία με τον βαθμό τυποποίησης ή δόμησης της συνέντευξης στον οποίο προέβησαν οι ερευνητές/τριες, είναι δυνατόν να ξεχωρίσουν για την ποιοτική συνέντευξη δύο τύποι: η μη δομημένη και η ημι-δομημένη. Στη συνέντευξη αυτών των τύπων επιδιώκουν οι ερευνητές/τριες να δημιουργήσουν κατά το δυνατόν άφθονο υλικό για την έρευνα παραχωρώντας στα υποκείμενα της έρευνας την δυνατότητα να εκφραστούν χωρίς

περιορισμούς και εις βάθος για τις εμπειρίες, τις σκέψεις και τις αντιλήψεις τους (Robson, 2007).

Η ημι-δομημένη συνέντευξη συγκροτείται από μία ολότητα προδιαγεγραμμένων ερωτήσεων και την μεταχειρίζονται τακτικά οι νέοι ερευνητές/τριες ούτως ώστε να κατέχουν ένα εργαλείο που θα τους καθοδηγεί για θέματα που πιστεύουν ότι είναι σπουδαία και οφείλουν κατά τη συνέντευξη να καλυφθούν. Οφείλει να υπογραμμιστεί στο σημείο αυτό ότι ο τύπος αυτός της συνέντευξης είναι εύπλαστος:

- αναφορικά με την μεταβολή του περιεχομένου της συνέντευξης εντός των ορίων βεβαίως της συνέντευξης και των αναγκών της και σε κάθε περίπτωση, σε αρμονία με την αντίληψη του/της ερευνητή/τριας.

- σε σχέση με τον αιτιοκρατικό στοχασμό και το βάθος που προσφέρει σε ορισμένα θέματα με τα υποκείμενα της έρευνας που θεωρούνται κατάλληλοι.

- σε συσχέτιση με την θέση στην κατάταξη που εκφωνούνται οι ερωτήσεις και

- όσον αφορά την αφαίρεση ή την προσθήκη θεμάτων ή ερωτήσεων για συζήτηση (Galleta, 2012).

Ανοιχτή υφίσταται η "μη δομημένη συνέντευξη" και δεν εμπεριέχει ερωτήσεις προκαθορισμένες, αλλά γενικότερα θέματα καλούνται οι μετέχοντες στην έρευνα να σχολιάσουν ή να συζητήσουν χωρίς περιορισμούς και με τους όρους τους δικούς τους. Ειδικότερα το άτομο που διεξάγει την έρευνα δημιουργεί συνηθέστερα λίστα με θέματα που πιστεύει ότι είναι σπουδαία και στα οποία στηρίζεται για να κατευθύνει την αλληλεπίδραση με τα υποκείμενα της έρευνας, στη διαδικασία την ερευνητική. Ένα εξόχως σπουδαίο προτέρημα στη συγκεκριμένη εξέταση συνιστά τα θέματα που προκύπτουν στη συζήτηση με τα υποκείμενα της έρευνας και τα οποία δεν υφίστανται εκ των προτέρων καθορισμένα από τους/τις ερευνητές/τριες (Mason, 2018).

Σε εκ διαμέτρου αντίθετη κατεύθυνση ανιχνεύεται ερευνητικά η "πλήρως δομημένη συνέντευξη" την οποία βεβαίως δεν μεταχειρίζονται τακτικά στην ποιοτική έρευνα καθώς στηρίζεται σε ερωτήσεις αυστηρά προκαθορισμένες σε συσχέτιση με τη σειρά, τη διατύπωση και το περιεχόμενο με το οποίο καταθέτονται οι ερωτήσεις και εμποδίζει τη συγκέντρωση δεδομένων σε βάθος ή την παρουσία νέων θεμάτων (Mason, 2018).

4.2.Θεματική Ανάλυση

Αντίθετα από αυτά που πιστεύει η πλειοψηφία των ατόμων, η ανάλυση ποιοτικών δεδομένων δεν είναι εύκολη διεργασία. Όπως τονίζει ο Lindlof η συγκεκριμένη ανάλυση οφείλει να κατανοείται ως μία κυκλική, συνεχής διαδικασία που τελείται σε όλη τη χρονική έκταση της έρευνας και δεν αποτελεί διαδικασία γραμμική.

Είναι η θεματική ανάλυση μέθοδος εντοπισμού, περιγραφής και ανάδειξης νοηματικών μοτίβων, επαναλαμβανόμενων θεμάτων δηλαδή που εκ των ερευνητικών δεδομένων προκύπτουν και συνιστά κύριο μέσο/εργαλείο για το σύνολο των ατόμων που καταπιάνονται με ποιοτική έρευνα. Θεωρείται η θεματική ανάλυση μία εξαιρετική μέθοδος εάν επιζητά ο/η ερευνητής/τρια, αξιοποιώντας επεξηγήσεις να ανακαλύψει σχέσεις, αξίες, απόψεις. Η ευελιξία χαρακτηρίζει τη συγκεκριμένη ανάλυση και συνιστά κύριο πλεονεκτήματα αυτής, καθώς οδηγεί σε νέα γνώση που δεν αναμενόταν. Επίσης ισχυρό όγκο δεδομένων μπορεί να συνοψίσει και να συνεισφέρει στην προβολή διαφοροποιήσεων και ομοιοτήτων στα δεδομένα. Εντοπίζονται ποικίλες πραγματεύσεις στη θεματική ανάλυση που εστιάζουν στο επίπεδο ανάλυσης που πραγματοποιούνται. Οι Braun και Clark (2006), υποδεικνύουν ότι τα ανιχνευόμενα θέματα στη θεματική ανάλυση ενδέχεται να εντοπίζονται:

- σε ένα επίπεδο επιφανειακό και έκδηλο που επικεντρώνει στο επιφανειακό ή ρητό νόημα των στοιχείων
- η να αναφέρονται σε ένα επίπεδο περισσότερο ερμηνευτικό και λανθάνουν το οποίο διαφωτίζει τα νοήματα που λανθάνουν και εντοπίζονται στον λόγο τον υποκειμένων της έρευνας.

Επίσης ενδέχεται τα θέματα:

- να πηγάζουν εκ του κειμένου και να βασίζονται στα δεδομένα (επαγωγική πραγμάτευση)
- η θεωρία να τα καθοδηγεί και να στηρίζονται σε θεωρητικά σχήματα προεπιλεγμένα, υλοποιώντας μία κατεύθυνση "από πάνω προς τα κάτω" (παραγωγική πραγμάτευση) ή
- να εκπορεύονται από μία συσχέτιση παραγωγικής και επαγωγικής ανάλυσης (Fereday & Muir-Cochrane, 2006).

4.2.1. Πως Υλοποιείται η Θεματική Ανάλυση

Μετά την συλλογή των δεδομένων η ανάλυση εκκινεί και στο πρώτο στάδιο ο/η ερευνητής/τρια πρέπει να εξοικειωθεί με το υλικό και είναι γνώρισμα που εντοπίζεται σε όλες τις μεθόδους της ποιοτικής ανάλυσης (Clark & Braun, 2013). Οι Braun και Clark (2006:87) τονίζουν ότι ο/η ερευνητής/τρια πρέπει να βυθιστεί στα ερευνητικά δεδομένα, καθώς πρέπει να υλοποιηθεί προσεκτική και επαναλαμβανόμενη ανάγνωση των δεδομένων της έρευνας και να αναζητηθούν ενεργητικά μοτίβα, θέματα και νοήματα, που διακρατούν ενδιαφέρον για το φαινόμενο που εξετάζεται.

Καταρχήν δημιουργεί κώδικες ο/η ερευνητής/τρια, που λειτουργούν σαν ετικέτες ουσιαστικά και αποδίδουν νοήματα στα δεδομένα που εκμαιεύτηκαν (Basit, 2003:144). Οι κωδικοί/ κατηγορίες ενδέχεται να είχαν δημιουργηθεί, σύμφωνα με το θεωρητικό πλαίσιο, από τον/την ερευνητή/τρια ή να πηγάζουν από τα δεδομένα. Ουσιαστικά προχωρεί στη σύζευξη εννοιών με θεωρητικό και ερμηνευτικό χαρακτήρα και τμημάτων του υλικού (Ιωσηφίδης, 2008:184).

Η αναζήτηση θεμάτων είναι το επόμενο στάδιο της ανάλυσης και πρέπει να προσληφθεί το κάθε θέμα ως ένα μοτίβο με νόημα μεστό και συνεκτικό. Ουσιαστικά ομάδες κωδικών δημιουργούν τα θέματα, που κατέχουν ευρύτερη διάσταση ερμηνευτική. Δηλαδή δεν καθορίζεται η προβολή ενός θέματος από τα κριτήρια τα ποσοτικά, αλλά συσχετίζεται με το εάν αντιλαμβάνεται και εντοπίζει κάτι σπουδαίο που με τον ερευνητικό σκοπό συσχετίζεται (Braun & Clark, 2006).

Εν συνεχεία επανεξετάζονται τα κυρίαρχα θέματα καθώς σε ορισμένα σημεία μπορεί να υφίσταται κάποια επικάλυψη και έτσι οφείλουν να συγχωνευτούν ή να διχοτομηθούν κτλ. Νοηματική συσχέτιση πρέπει να υπάρχει για τα δεδομένα που περιέχονται σε ένα θέμα και τα θέματα να διακρίνονται σαφώς μεταξύ τους. Αποδίδονται δε τίτλοι σε κάθε θέμα λιτοί και περιεκτικοί, καθώς ο θεματικός χάρτης έχει διαμορφωθεί όσον αφορά τα δεδομένα. Πρακτικά στα ερευνητικά ερωτήματα λειτουργούν ως απαντήσεις τα θέματα και συνιστούν τα θεμέλια επί των οποίων θα επιχειρηθεί η αποτύπωση των δεδομένων.

Η αποτύπωση και περιγραφή της ανάλυσης οφείλει να καταδεικνύει την τεκμηρίωση των θεμάτων με επαρκή στοιχεία και οι ερευνητές/τριες οφείλουν να επιλέγουν αποσπάσματα χαρακτηριστικά που προβάλλουν την ουσία των ζητημάτων ή των θεμάτων που αναδεικνύουν και παρουσιάζουν, δηλαδή πρέπει να εντοπίζεται

προσέγγιση ερμηνευτική και για τα συμπεράσματα να υφίσταται ως επιχειρηματολογία (Ισαρη & Πουρκός, 2015:119). Οι ερευνητές/τριες οφείλουν να βυθίζονται σε ένα ερμηνευτικό, εννοιολογικό επίπεδο, πέρα από το φανερό των δεδομένων, προσπαθώντας να ερμηνεύσουν και να παρουσιάσουν την ιστορία που διηγούνται τα θέματα.

Ωστόσο παρατηρούνται και λάθη και αστοχίες στην έρευνα καθώς πολλές φορές τα θεωρητικά σχήματα κατορθώνουν να επιβληθούν στα δεδομένα και επίσης επιχειρείται να μην απαντηθούν τα ερωτήματα της έρευνας αλλά τα ερωτήματα της συνέντευξης.

4.3.Βασικά Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπεύει να μελετήσει ενδελεχώς η παρούσα έρευνα τις επόψεις και τις αντιλήψεις υπαλλήλων και στελεχών του τουριστικού πεδίου για τα ανωτέρω θέματα. Για την υλοποίηση και ολοκλήρωση της έρευνας θα λάβει μέρος ο απαραίτητος αριθμός υποκειμένων και διάλεξε η ερευνήτρια την ποιοτική μέθοδο και την ημι-δομημένη συνέντευξη. Ο λόγος των ατόμων που θα λάβουν μέρος στην έρευνα θα την οδηγήσει και θα καταβληθεί προσπάθεια αποκωδικοποίησης των δεδομένων για το πολύπλοκο και σύνθετο φαινόμενο. Αξιοποιώντας θεωρητικές προσεγγίσεις, της βιβλιογραφίας, ελληνικής και διεθνούς και στηριζόμενοι στα στοιχεία που αναδύθηκαν, σε συνδυασμό με την εξέταση της Λευκάδας ως εναλλακτικού τουριστικού προορισμού, καταρτίστηκαν τα εξής ερευνητικά ερωτήματα:

- Ποια είναι τα χαρακτηριστικά (οικονομικά, ηλικιακά, προτιμήσεις κλπ.) των τουριστών που επισκέπτονται την περιοχή;
- Ποιες από τις υπηρεσίες που παρέχονται προσελκύουν τους επισκέπτες;
- Ποια είναι η συνεισφορά του εναλλακτικού τουρισμού στην περιοχή;
- Ποια στρατηγική ακολουθείται από στελέχη, εργαζόμενους και αυτοδιοίκηση;

4.4.Μέθοδος Συλλογής Δεδομένων

Βεβαίως στην έρευνα κρίθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη ως η πλέον πρόσφορη για την συλλογή ερευνητικών δεδομένων. Στην κατακλείδα ως μέθοδος και συνέντευξη δημιουργίας ερευνητικών δεδομένων έχει σπουδαία προτερήματα. Επιτρέπει η ποιοτική συνέντευξη στους/στις ερευνητές/τριες να (Mason, 2018):

- διερευνήσουν εις βάθος αξίες εμπειρίες απόψεις και αντιλήψεις
- αντιληφθούν την συνθετότητα που χαρακτηρίζει ανθρώπινη συμπεριφορά και εμπειρία
- να αντιληφθούν το φαινόμενο που ερευνούν από την οπτική σκοπιά των υποκειμένων τις έρευνες και να προβάλουν την άποψή τους
- να τους διακρίνει αμφίδρομη επικοινωνία με τους μετέχοντες στην έρευνα
- διερευνήσουν μη προκαθορισμένα θέματα
- να μετασχηματίσουν εάν χρειαστεί τον σχεδιασμό που υπήρχε στην αφετηρία της ερευνητικής διαδικασίας.

Ως μειονεκτήματα για την ποιοτική συνέντευξη προβάλλονται τα εξής (Mason, 2018):

- συνιστά μία χρονοβόρα απαιτητική μέθοδο σε όλα τα στάδια (ανάλυση δεδομένων, σχεδιασμός, διεξαγωγή)
- αξιώνει εξαιρετικές δεξιότητες επικοινωνίας, ευελιξία, εμπειρία, ξεχωριστή ευαισθησία σε ζητήματα ηθικά, ενδιαφέρον και ειλικρίνεια από τους/τις ερευνητές/τριες
- δεν αποτελεί. επιλογή εύκολη αν και η επικρατούσα άποψη ότι τα ακριβώς αντίθετα δηλαδή ότι δεν ενδιαφέρει αρκετά από τη συζητήσεις της καθημερινότητας οι οποίες είναι δυνατόν να υλοποιηθούν χωρίς κόπο και άνευ ερευνητικού σχεδιασμού από κάποιον.

Στο σημείο αυτό παραθέτουμε τις ερωτήσεις οι οποίες υποβλήθηκαν στους συμμετέχοντες στην έρευνα:

Πρωτόκολλο συνέντευξης-(ερωτηματολόγιο)

Δημογραφικά στοιχεία συνεντευξιζόμενων:

- Ηλικία (18-25, 25-35, 35-45, 45-55, 55-65)
- Φύλο
- Εκπαίδευση-σπουδές
- Οικογενειακή κατάσταση,
- Επαγγελματική κατάσταση (Εργασία-θέση-καθήκοντα)

1. Στοιχεία επισκεπτών:

- Εθνικότητα
- Ηλικία επισκεπτών (έως 30, 30-50, μεγαλύτεροι)
- Οικογενειακή κατάσταση-φύλο
- Οικονομική κατάσταση επισκεπτών,
- Μετακίνηση

2. Ποιες ηλικιακές ομάδες εκφράζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον; (18-30), (31-50), (51 +). Πιστεύετε ότι έχει μειωθεί-αυξηθεί ηλικιακά το target group της περιοχής;
3. Από που προέρχεται το μεγαλύτερο μέρος των τουριστών (π.χ. γύρω περιοχές, ξένοι τουρίστες, οργανωμένα γκρουπ ποικίλης αιτιολογίας, κ.ά.) και πως αποφάσισαν να προτιμήσουν τις υπηρεσίες του νησιού; (εξαιτίας διαφημιστικής καμπάνιας, διέθεταν γνώση της περιοχής, τυχαία κτλ). Εξηγήστε.
4. Παρακαλώ σημειώστε τον αριθμό των διανυκτερεύσεων ή των επισκέψεων (ημερήσια επίσκεψη), που –κατά την γνώμη σας- πραγματοποιούν στην ευρύτερη περιοχή.
5. Η χρήση των υπηρεσιών από τους επισκέπτες πως αξιοποιείται κυρίως (για θεραπευτικούς, ιατρικούς λόγους, για ευεξία, διασκέδαση κτλ;). Εξηγήστε.
6. Ποιες υπηρεσίες (εναλλακτικού τουρισμού) παρέχονται, ποιες έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση και πως συνδυάζονται από τους επισκέπτες; (έρχονται μόνο γι' αυτές, τις συνδυάζουν; κτλ). Εξηγήστε.
7. Ποιες Εναλλακτικές και Ειδικές Μορφές Τουρισμού θεωρείτε ότι ταιριάζουν καλύτερα στην γεωμορφολογία και την ιδιοσυγκρασία της Περιφέρειας; Εξηγήστε.

8. Θεωρείτε πως η περιοχή της Λευκάδας είναι αναγνωρίσιμος τουριστικός προορισμός; Ποια χαρακτηριστικά της περιοχής, προδιαθέτουν τον δυνητικό τουρίστα να τον επισκεφτεί και σε ποιο βαθμό; (Ποια είναι τα σημαντικά κριτήρια για την επιλογή της ευρύτερης περιοχής ως τουριστικό προορισμό). Εξηγήστε.
9. Έχει μεταβληθεί η ζήτηση με την πάροδο των χρόνων, ή το target group; Εξηγήστε.
10. Ποιες από τις διαμορφωθείσες συνθήκες στην περιοχή σας θεωρείτε πως μπορούν να συντελέσουν αποφασιστικά για την αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού;
11. Ποιο είναι το ποσοστό ικανοποίησης από τις τουριστικές υπηρεσίες, ως προς τις υποδομές για την αναψυχή των τουριστών, οι οποίες προσφέρονται από τις επιχειρήσεις.
12. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η συνεισφορά των υπηρεσιών του εναλλακτικού τουρισμού στη τοπική κοινωνία:
- από πολιτιστική,
 - εργασιακή
 - οικονομική σκοπιιά
 - μετασχηματισμός τουριστικής περιόδου
13. Οι επιπτώσεις εξαιτίας του όγκου των επισκεπτών αφήνουν αρνητικό αποτύπωμα στην περιοχή; Υπάρχουν επιπτώσεις αρνητικές στα ήθη-έθιμα και στην ηθική της τοπικής κοινωνίας;
14. Στηρίζει την τοπική κουλτούρα και παράδοση της περιοχής (π.χ. μέσω παροχής παραδοσιακών φαγητών, επίδειξη παραδοσιακών στολών ή συνεισφορά χορηγιών σε πολιτιστικούς συλλόγους μέσω εκδηλώσεων κ.ά.);. Τί πιστεύετε;
15. Πως βλέπετε το μέλλον της περιοχής μέσα από την αειφορία; Λαμβάνονται κάποια μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος (π.χ. που καταλήγουν τα λήμματα, πόσο χλώριο χρησιμοποιείται κ.ά.), Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (φωτοβολταϊκά, ηλικιακοί κτλ);

16. Υπάρχει πιστοποίηση συστημάτων ΑΠΕ; Στην επιχείρηση που εργάζεστε γίνεται ανακύκλωση;
17. Ποιες διαμορφωθείσες στην περιοχή συνθήκες θεωρείτε πως μπορούν να συντελέσουν αποφασιστικά για την αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού;
18. Αξιοποιούνται τα πλεονεκτήματα του τόπου; Η κοινωνία και οι αρχές πως αντιμετωπίζουν τις επιχειρήσεις (τις σέβονται, τις υποστηρίζουν, αδιαφορούν γι' αυτές κτλ);
19. Στηρίζει η αυτοδιοίκηση τον εναλλακτικό τουρισμό, την τοπική κουλτούρα και παράδοση της περιοχή (π.χ. μέσω παροχής παραδοσιακών φαγητών, διοργάνωση εκδηλώσεων που άπτονται της παράδοσης, συνεισφορά χορηγιών σε πολιτιστικούς συλλόγους, διοργάνωση εκδηλώσεων που σχετίζονται με τον εναλλακτικό τουρισμό κ.ά.);
20. Λαμβάνει κάποια μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος (π.χ. έργα για το που καταλήγουν τα λήμματα, πόσο χλώριο χρησιμοποιείται κ.ά.);
21. Ποιες θεωρείτε πως είναι οι θετικές επιπτώσεις από την διοργάνωση εκδηλώσεων και τη διενέργεια δραστηριοτήτων για την περιοχή και τους μόνιμους κατοίκους της;

Προσωπικό Σχόλιο: Κάτι άλλο που θα θέλατε να προσθέσετε;

4.5.Χρόνος Υλοποίησης της Έρευνας

Ο χρόνος που απαιτούνταν σε κάθε συνέντευξη ήταν 40/50 λεπτά. Οι συνεντεύξεις ολοκληρώθηκαν με προκαθορισμένες συναντήσεις συνεντευξιαζόμενου/ης και ερευνήτριας και επιπλέον αξιοποιώντας τις εφαρμογές skype και viber. Ξεκίνησαν και ολοκληρώθηκαν οι συνέντευξης εντός του μηνός Δεκεμβρίου του 2023.

4.6.Συμμετέχοντες

Συνολικά οκτώ άτομα επιλέχθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας έρευνας για να πραγματοποιηθεί. Ο λόγος της επιλογής αφορούσε την δραστηριοποίησή τους με το πεδίο του τουρισμού. Η ερευνήτρια διέθετε εύκολη πρόσβαση προς αυτούς καθώς γνώριζε κάποια άτομα του δείγματος ή είχε την δυνατότητα να αποταθεί στους υπόλοιπους μέσω γνωστών, επειδή εργάζονται στο πεδίο του τουρισμού και στην

Λευκάδα, όπως και η ερευνήτρια. Εξίσου σημαντικός λόγος για την επιλογή αυτών είναι και η προθυμία τους να συμμετάσχουν στη διαδικασία της συνέντευξης, ούτως ώστε να ολοκληρωθεί η έρευνα.

4.7.Σχεδιασμός – Διαδικασία

Το δείγμα συνιστά δείγμα σκοπιμότητας (Cohen, Manion & Morrison, 2008) και αντιπροσωπεύει αποκλειστικά τον εαυτό του και δεν έχει ως στόχο γενικεύσεις στα αποτελέσματα. Θεωρείται βολική δειγματοληψία καθώς δόθηκε η ευκαιρία να αξιοποιηθούν άτομα του χώρου και επίσης η ερευνήτρια διαθέτει εμπειρία στο συγκεκριμένο τομέα. Τα άτομα γνώριζαν μόνο ότι θα υλοποιηθεί μια έρευνα για τον εναλλακτικό τουρισμό και έλαβαν διαβεβαιώσεις για την εμπιστευτικότητα της διαδικασίας και των απαντήσεων

Δεν γνώριζαν το θέμα οι συμμετέχοντες στην έρευνα, είχαν ενημερωθεί απλώς ότι θα πραγματοποιηθεί μία έρευνα και το θέμα της ήταν για τον εναλλακτικό τουρισμό. Προσφέρθηκαν διαβεβαιώσεις στα άτομα που θα συμμετείχαν στην έρευνα σχετικά με την ανωνυμία ταυτότητας και απαντήσεων και γενικότερα για την εμπιστευτικότητα της διαδικασίας. Για να ολοκληρωθούν οι συνεντεύξεις, συνεννοήθηκαν τα δύο μέρη (συνεντευξιαζόμενος και συνεντευκτής), συμφωνήθηκαν οι διαζώσεις συναντήσεις και περαιώθηκαν οι συνεντεύξεις. Ο χρόνος που χρειάστηκε για κάθε συνέντευξη ήταν 35 έως 55 λεπτά της ώρας. Σχεδόν στο σύνολό τους τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα πρόθυμα προσήλθαν στη συνέντευξη και αφηγήθηκαν την εμπειρία τους και την άποψή τους αναφορικά με το εξεταζόμενο θέμα. Ο συνεντευκτής και οι μετέχοντες στην έρευνα τήρησαν την εχεμύθεια σε απόλυτο βαθμό, καθώς προσωπικά δεδομένα δεν αποκαλύφθηκαν για το σύνολο των ατόμων, καθώς ο συνεντευκτής τα ονόματα καταχώρησε κωδικοποιημένα όπως και άλλες πληροφορίες.

4.8.Δεοντολογία

Συνιστά το ζήτημα που απασχολεί κάθε ερευνητή/τρια σε μία έρευνα. Παρέχει κανόνες και όρους που ρυθμίζουν τις σχέσεις ερευνητών/ριών και εμπλεκομένων. (Hopf, 2004:334). Πρέπει να ενδιαφέρουν τον ερευνητή/τρια και τους συμμετέχοντες η συναινετική και ελεύθερη συμμετοχή, το ζήτημα της μυστικότητας της ταυτότητας

αυτών που συμμετέχουν, προκειμένου να μην επιτραπεί κάποια βλάβη σωματική ή ψυχική.

4.9.Περιορισμοί της Έρευνας

Εδώ πρέπει να αναφερθούν και οι ποικίλοι περιορισμοί που παρουσιάστηκαν στη διαδικασία της έρευνας. Ενδέχεται στην διαδικασία της σχεδίασης, ανάλυσης και της συλλογής των δεδομένων η ερευνήτρια χωρίς να το αντιληφθεί να έπεσε θύμα μεροληψιών και προκαταλήψεων. Ωστόσο υπάρχουν και κάποια ζητήματα τα οποία είναι απτά στη ζωή του κάθε ατόμου και επιδρούν επ' αυτού. Μεταβλητές όπως χρόνος και επάγγελμα καθιστούν δυσχερή την υλοποίηση μίας έρευνας. Η υλοποίηση των συνεντεύξεων όπως θα έλεγε ο λαός "πέρασε από 40 κύματα". Όταν υπήρχε η δυνατότητα του χρόνου από την ερευνήτρια δεν υπήρχε από τα υποκείμενα της έρευνας και αντίστροφα επίσης κάποιος θα μπορούσα να παρθούν στον εργασιακό χώρο εξαιτίας της γειννίας των εργασιών της ερευνήτριας και τον ατόμων για διάφορους λόγους δεν ευοδώθηκαν. Υπήρξε έτσι πίεση χρόνου καθώς δεν εντοπιζόταν όλοι στην ίδια περιοχή εξαιτίας και της εποχικότητας του πεδίου. Ωστόσο έγινε κατορθωτό να υλοποιηθούν και να προχωρήσει η έρευνα.

5.Κεφάλαιο 5ο: Αποτελέσματα και Συζήτηση

5.1.Κατηγορίες Ανάλυσης

Η διεργασία εκτυλίχθηκε κλιμακωτά. Η ερευνήτρια ασχολήθηκε και μελέτησε επισταμένως και σε βάθος χρόνου τα δεδομένα των συνεντεύξεων. Εν συνεχεία δημιούργησε μία αρχική εικόνα στηριζόμενη στα δεδομένα, στις πράξεις και στο λόγο των συμμετεχόντων. Προσφέρθηκαν ορισμοί εννοιολογικοί, ένας κωδικός που αποτυπώνει το νόημα που προσφέρει η ερευνήτρια στο κομμάτι αυτό των δεδομένων και αναζητούνται κατηγορίες και θέματα. Η ερευνήτρια έχει ασχοληθεί θεωρητικά και πρακτικά με το κομμάτι του τουρισμού και των υπηρεσιών αυτού. Επίσης η υπόσταση της η επαγγελματική, της επιτρέπει την πρωτογενή έρευνα επί του πεδίου και την βοήθησε στην ανιχνεύσεις θεμάτων. Με σαφήνεια γίνεται παραδεκτό στην ποιοτική έρευνα ότι οι παραδοχές της ερευνήτριας και η προηγούμενη γνώση, διαδραματίζουν σοβαρό ρόλο για την αντίληψη του υλικού. Γενικότερα η ερευνήτρια πρέπει να προσφέρει απάντηση στην ερώτηση ποια ιστορία διηγούνται τα θέματα. Για αναζήτηση συνήθως, στην ποιοτική ανάλυση, ολοκληρωμένης αντίληψης του ερευνητικού υλικού και του νοήματος που το διακρίνει, απαιτείται ως προϋπόθεση η ερευνήτρια να εμπλακεί ενεργά περισσότερο με το κείμενο/υλικό που διακρατεί εμπρός της (σημείο αναφοράς εσωτερικό) και να μην χρησιμοποιήσει ερμηνευτικούς και θεωρητικούς όρους και έννοιες που δεν στηρίζονται στα δεδομένα, επειδή επιθυμεί να προσδώσει σε αυτά νόημα.

Οι ερωτήσεις ομαδοποιήθηκαν προκειμένου να συνιστούν κατηγορίες. Έτσι μετά τα δημογραφικά στοιχεία των συμμετεχόντων δημιουργήθηκαν τέσσερα θέματα:

- Χαρακτηριστικά επισκεπτών (ερωτήσεις 1,2,3,4,5,9)
- Υπηρεσίες-ικανοποίηση επισκεπτών (ερωτήσεις 6,8,10,11)
- Συνεισφορά ενναλακτικού τουρισμού στην Λευκάδα (ερωτήσεις 12,13,14,15,16,17)
- Προσφορά αυτοδιοίκησης (ερωτήσεις 18,19,20,21 και 17)

5.1.1.Δημογραφικά Στοιχεία των Συμμετεχόντων στην Έρευνα

Τα άτομα του δείγματος εργάζονται στη Λευκάδα και:

- ✓ Έλκουν την καταγωγή από την Λευκάδα την νότιο Ελλάδα (Αθήνα, Πειραιά, Πελοπόννησο) και ένας από κεντρική Ελλάδα.
- ✓ Οι μισοί διαμένουν στη Λευκάδα όλο το έτος και οι άλλοι μισοί μετακινούνται προς τη Λευκάδα για την τουριστική σεζόν.
- ✓ Αποτελείται το δείγμα από πέντε άντρες και τρεις γυναίκες.
- ✓ Η ηλικία των υποκειμένων του δείγματος κυμαίνεται από είκοσι οχτώ (28) έως πενήντα (50) ετών, αν και οι περισσότεροι εντοπίζονται στην ηλικιακή δεκαετία 30 με 40 ετών.
- ✓ Όλα τα άτομα του δείγματος έχουν ολοκληρώσει σπουδές στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και πλέον των μισών έχουν αποκτήσει και μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών (οικονομικά, ΤΕΦΑΑ, τουρισμό κτλ.). Οι περισσότεροι έχουν σπουδάσει επάνω στο αντικείμενο στο οποίο εργάζονται και οι υπόλοιποι σε συναφή και συσχετιζόμενο κλάδο. Το ένα άτομο του δείγματος έχει ολοκληρώσει τις σπουδές του σε χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ✓ Οικογενειακή κατάσταση των μετεχόντων της έρευνας, οι μισοί είναι έγγαμοι και οι μισοί είναι άγαμοι
- ✓ Οι υπευθυνότητες που έχουν αναλάβει είναι: το ένα τέταρτο των ατόμων ως εκπαιδευτές σε θαλάσσια σπορ, ένας είναι ιδιοκτήτης χώρου ευεξίας και εκπαιδευτής, ένας κατέχει σκάφος αναψυχής και το ενοικιάζει σε τουρίστες, ένας άλλος είναι ιδιοκτήτης και μηχανικός σκάφους που διενεργεί ημερήσιες κρουαζιέρες πέριξ του νησιού, ένας εντοπίζεται ως μάνατζερ ξενοδοχείου και οι υπόλοιποι έχουν υπευθυνότητες σε χώρους φιλοξενίας (υπάλληλοι και ξεναγός).

5.1.2.Χαρακτηριστικά Επισκεπτών

Γενικά

Ξεκινώντας την ανάλυση η πρώτη παραδοχή που αναδύεται αβίαστα και χωρίς αμφιβολία είναι ότι, η Λευκάδα από την ηπειρωτική χώρα μπορεί να προσεγγιστεί με μεγάλη ευκολία και συνιστά εξαιρετικό προορισμό για διακοπές όλης της οικογένειας, σε καταγάλανες ήσυχες και οργανωμένες παραλίες, σε ήρεμα χωριά με ποικιλία

επιλογών, πληθώρα τοπικών γεύσεων και προτιμήσεων για δραστηριότητες και σπορ. Οι εξαιρετικές καιρικές συνθήκες, οι άφθονοι προορισμοί σε σχετικά μικρή απόσταση, η μεγάλη ακτογραμμή κατασκευάζουν ένα προορισμό για διακοπές και στις οποίες μπορεί να επιδοθεί ο καθένας, σε διάφορα αντικείμενα, όπως επισκέψεις σε πολιτιστικά αξιοθέατα, περιηγήσεις με σκάφος αναψυχής και να εξερευνήσει σπήλαια φαράγγια ή διαδρομές όπως συμφωνεί και η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων. Ή όπως το έθεσαν:

«τουριστικός προορισμός, και γιατί έρχονται; ομορφιά, ομορφιά παραλίες, φοβερές παραλίες» (Συνεντευξιαζόμενος 1) (στο εξής και για λόγους ευκολίας τα άτομα του δείγματος θα περιγράφονται ως Σ 1,2,3 κτλ.).

«το γιώτινγκ» (Σ3)

«Και τα θαλάσσια σπορ και το μοναστήρι η Φανερωμένη» (Σ7)

«Ναι ομορφιά πράσινο, παραλίες, φαγητό, θαλάσσια σπορ» (Σ8)

Εθνικότητα

Η πληθώρα των επιλογών ουσιαστικά καθορίζει ορισμένα από τα χαρακτηριστικά των επισκεπτών. Από τη στιγμή που ξέσπασε η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και έπειτα παρατηρείται μία κατιούσα τάση στην προσέλευση των Ελλήνων επισκεπτών, ωστόσο οι αλλοδαποί συνεχίζουν να αυξάνονται και μάλιστα η αύξηση παρατηρείται ισχυρή όπως καταδεικνύει το ευρύ ποσοστό των ερωτηθέντων. Ο αριθμός των ελλήνων και των αλλοδαπών τουριστών σχεδόν είναι ίδιος με ένα ελαφρύ προβάδισμα των αλλοδαπών. Τα τελευταία χρόνια από τους αλλοδαπούς τουρίστες ο μεγάλος όγκος παρατηρείται να είναι από τις χώρες Ρουμανία Σερβία και ειδικότερα από τη χρονική περίοδο κατά την οποία τέθηκε σε λειτουργία η Εγνατία οδός. Όπως το έθεσε κάποιος:

«Ρουμανία Αλβανία Βουλγαρία όλα τα βαλκάνια γενικότερα» (Σ2)

Επίσης η βελτίωση του οδικού δικτύου στην περιοχή πλησίον της Λευκάδας η κατασκευή της γέφυρας του Ρίου- Αντιρρίου η ολοκλήρωση της ΠΑΘΕ και η δημιουργία της Ιονίας οδού κατέστησε την πρόσβαση των τουριστών πολύ εύκολη και σε ορισμένες περιοχές ο όγκος των τουριστών που μετακινούνται προς την Λευκάδα επεκτάθηκε. Επίσης υποθαλάσσια σήραγγα στην Πρέβεζα που συντόμευσε κατά πολύ το ταξίδι προς τη Λευκάδα. Το Άκτιο κατέστη προσβάσιμο από τη Λευκάδα και οι

τουρίστες από την δυτική Ευρώπη με πτήσεις τσάρτερ μπορούν να αφιχθούν στο Άκτιο και από κει να μετακινηθούν στην Λευκάδα εύκολα και σύντομα. Έτσι αυτή η βελτίωση του οδικού δικτύου επέτρεψε σε άτομα από τον Αθήνα και την Πάτρα να μετακινούνται πολύ εύκολα προς αυτήν επίσης από τις περιοχές της Δυτικής Μακεδονίας Θεσσαλίας και Ηπείρου (και αυθημερόν), η Λευκάδα είναι άμεσα προσβάσιμη όπως και από χώρες των Βαλκανίων καθώς η Εγνατία οδός και Ιόνια οδός καθιστούν το ταξίδι ευχάριστο και γρήγορο. Επίσης Γερμανοί παρατηρούνται στη Λευκάδα που είναι από τα πολυπληθέστερο έθνος μαζί με τα βαλκανικά έθνη και οι Ιταλοί οι οποίοι συνήθως καταφθάνουν στο λιμάνι της Ηγουμενίτσας και με τα αυτοκίνητα τους κινούνται προς Λευκάδα και οι Βρετανοί. Επίσης σε μικρότερα ποσοστά ανιχνεύονται τουρίστες από όλη σχεδόν την Ευρωπαϊκή Ένωση και την υπόλοιπη Ευρώπη.

«οι Ιταλοί έρχονται με το καράβι και έχουν και το αυτοκίνητο μαζί» (Σ5)

«Έλληνες, Έλληνες από Αμερική, Ρουμανία, Σερβία, Αλβανία, Βουλγαρία» (Σ2)

«Και από Δυτική Ευρώπη ερχόταν» (Σ8)

«Από Αλβανία, Σερβία, Βουλγαρία, Ρουμανία όλοι με κάτι αμαξάρες και έδιναν και πολύ καλά πουρμπουάρ» (Σ1)

Βεβαίως συνολικά οι Έλληνες συνιστούν τις κύριες αφίξεις ξεπερνώντας τους αλλοδαπούς ποσοτικά. Στη Λευκάδα το τουριστικό προϊόν τα παρουσιάζει εξαιρετική εποχικότητα καθώς μεταξύ Μαΐου και Σεπτεμβρίου πραγματοποιείται το 85% των αφίξεων σχεδόν (ΙΝΣΕΤΕ, 2018).

Ηλικία

Όσον αφορά την ηλικία μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι εντοπίζονται διαφορετικές ανάγκες σε κάθε μία. Την Λευκάδα την επισκέπτονται τουρίστες όλων των ηλικιών και για διάφορους λόγους. Η ηλικιακή ομάδα που εντοπίζεται μεταξύ των 35 και των 55 ετών έχει το προβάδισμα σχετικά με τον όγκο των επισκεπτών στο ποσοστό σε σχέση με τους υπόλοιπους όπως αναφέρουν ένα ισχυρό ποσοστό των μετεχόντων της έρευνας. Είναι μεγαλύτερος, ενώ οι κατηγορίες πριν τα 35 και μετά τα 50 δεν είναι τόσο πολυάριθμες.

«Είχαμε πελάτη εργοστασιάρχη καλός άνθρωπος πάνω από τα 50 κατασκεύαζε είδη για την γυναίκα» (Σ2)

«30 με 50 χρονών ήταν το πολύ μεγάλο ποσοστό των επισκεπτών» (Σ8)

Βεβαίως αν το εντοπίσουμε κατά δεκαετίες η δεκαετία μεταξύ 40 και 50 ετών είναι που παρουσιάζει το μεγαλύτερο ποσοστό. Όσον αφορά όμως τον εναλλακτικό τουρισμό μεταβάλλονται σχετικά τα ποσοστά καθώς στην Λευκάδα ο μεγάλος όγκος τουριστών που ασχολείται με τον εναλλακτικό τουρισμό παρουσιάζεται μεταξύ 25 και 35 χρονών.

«σε εμάς έρχονται νεαροί από 18 μέχρι 35 και άλλοι βέβαια αλλά αυτοί υπερτερούν» (Σ6)

Αυτό μπορεί να εξηγηθεί εάν παρατηρήσουμε ότι στα θαλάσσια σπορ windsurfing , kite kayak, parasute, καταδύσεις, λόγω των ιδιαίτερων συνθηκών στα οποία διεξάγονται απαιτείται καλύτερη φυσική κατάσταση που ένας ηλικιωμένος δεν παρουσιάζει. Αφετέρου στον θρησκευτικό παραδείγματος χάριν τουρισμό συνήθως συμμετέχουν οι μεγαλύτερης ηλικίας άνθρωποι.

Οικογενειακή κατάσταση-φύλο

Επίσης και εδώ θα παρατηρήσουμε ότι η οικογενειακή κατάσταση ενδεχόμενα αποτελεί ένα σημαντικό χαρακτηριστικό που πρέπει να διερευνηθεί καθώς άλλες είναι οι ανάγκες ενός άγαμου ή ενός ανύπαντρου ζευγαριού κι άλλες οι ανάγκες ενός παντρεμένου ζευγαριού ή συνηθέστερα ενός παντρεμένου ζευγαριού με παιδιά. Στους επισκέπτες λοιπόν τις Λευκάδας ισχυρότερο ποσοστό διακρίνεται να είναι αυτό των εγγάμων ή και διαζευγμένων με παιδιά, ωστόσο και το ποσοστό των άγαμων ή των ανύπαντρων ζευγαριών παρουσιάζεται πάρα πολύ ισχυρό στην κατηγορία αυτή, όσον αφορά το φύλο σχεδόν ίδια ποσοστά εμφανίζουν άνδρες-γυναίκες. Οι ερωτώμενοι συμφωνούν ότι περίπου το ποσοστό είναι ίδιο με ελαφρό προβάδισμα των εγγάμων.

«Παντρεμένοι ήταν στο μεγαλύτερο ποσοστό τους» (Σ8).

Οικονομική κατάσταση-Εισόδημα

Συνεχίζοντας την ανάλυση παρατηρούμε ότι το εισόδημα συνιστά από τα σημαντικότερα κριτήρια για τους επισκέπτες σε μία περιοχή προορισμού, καθώς το εισόδημα μπορεί να συνεισφέρει ροές εσόδων στην περιοχή προορισμού και στις επιχειρήσεις που επισκέπτονται. Στην περιοχή της Λευκάδας καταγράφονται αρκετές κατηγορίες με εισοδηματικά κριτήρια ξεκινώντας από τα υψηλά εισοδήματα, άτομα

που παρουσιάζουν εισόδημα μεγαλύτερο από 15- 20.000€ ευρώ το χρόνο και οι οποίοι συνιστούν το ισχνότερο ποσοστό των επισκεπτών. Είναι οι τουρίστες υψηλής προστιθέμενης αξίας οι οποίοι συνήθως εντός του σκάφους διαμένουν, επισκέπτονται από με τα σκάφη τις δημοφιλείς παραλίες για μεγαλύτερη ιδιωτικότητα, επίσης αρκετοί από αυτούς καθιστώντας τη Λευκάδα βάση τους και κατευθύνονται ή στο νότιο Ιόνιο (Ζάκυνθος Κεφαλονιά Ιθάκη Καστός Κάλαμος Μεγανήσι) ή προς το βόρειο Ιόνιο (Διαπόντια νησιά Κέρκυρα Σύβοτα Πάργα Παζοί Αντίπαζοι).

Ωστόσο διακρίνεται μεταξύ των ερωτηθέντων μια διαφορετική εκτίμηση ως προς το ύψος του εισοδήματος και την κατάταξη των επισκεπτών σε εισοδηματικές κατηγορίες. Όλοι συμφωνούν για τρεις εισοδηματικές κατηγορίες. Οι μισοί ωστόσο θεωρούν ότι η υψηλότερη κατηγορία δεν αρχίζει στις είκοσι χιλιάδες ευρώ αλλά πολύ παραπάνω.

«Στο ξενοδοχείο ερχόταν πολύ πλούσιοι είχαν πολλά λεφτά» (Σ1)

«Είχαμε πελάτη εργοστασιάρχη καλός άνθρωπος πάνω από τα 50 κατασκεύαζε είδη για την γυναίκα (Σ 2)

«Κάποιοι ήταν εύποροι κάποιοι οικονομικά ευκατάστατοι πράγμα που σημαίνει ότι κάποιοι είχαν 30 -40.000 και κάποιοι δεν ήξεραν τι είχαν» (Σ4)

Υπάρχουν επίσης επισκέπτες που παρουσιάζουν ένα εισόδημα λίγο πιο εκτεταμένο από τον βασικό μισθό έως 1.000€ το μήνα σε ισχυρό ποσοστό, ενώ μεγάλο ποσοστό επισκεπτών της περιοχής αποτελούν ευκατάστατοι σχετικά που το εισόδημά τους κυμαίνεται περίπου στα 15.000€ το χρόνο. Σε αυτή την κατηγορία όπως αναφέρθηκε εντοπίζονται οι περισσότεροι από τους βαλκάνιους τουρίστες. Ωστόσο κάποιοι άλλοι σημειώνουν:

«Από Αλβανία Σερβία Βουλγαρία Ρουμανία όλοι με κάτι αμαξάρες και έδιναν και πολύ καλά πουρμπουάρ» (Σ1)

Παρατηρώντας τη σύνθεση των εισοδημάτων των επισκεπτών της Λευκάδας παρατηρούμε ότι τα εισοδήματα που παρουσιάζουν οι επισκέπτες ανά έτος έχουν τη δυνατότητα να ασχοληθούν με διάφορα αντικείμενα και δραστηριότητες που προσφέρουν οι επαγγελματίες του προορισμού καθώς αρκετές από τις δραστηριότητες του εναλλακτικού τουρισμού έχουν τη δυνατότητα να καλυφθούν με αυτό το ποσό και έτσι να εισρεύσουν επισκέπτες και έσοδα στην περιοχή καθώς κάποιοι από τις

διάφορες οικονομικές κατηγορίες είναι σε θέση να δαπανήσουν κάποια ποσά ιδιαίτερα σοβαρά για τον τόπο.

«Στα θαλάσσια σπορ φτωχοί δεν πήγαιναν σε καμία περίπτωση» (Σ 6)

Οι τουρίστες με υψηλά εισοδήματα και ειδικά αυτοί που ασχολούνται με σκάφη αναψυχής συνεισφέρουν πολλαπλά στην Λευκάδα καθώς η αύξηση των σκαφών στη μαρίνα της Λευκάδας υποχρεώνει στη δημιουργία θέσεων εργασίας για την εξυπηρέτησή τους. Βεβαίως οι άνθρωποι που έχουν οικογένεια απαιτούν ένα οργανωμένο και φιλικό μέρος, είναι πιο προστατευτικοί και τα χρήματα που προσφέρουν επιδιώκουν να είναι ανάλογα των υπηρεσιών που παρέχονται. Μετακίνηση τουριστών

Όλοι οι ερωτώμενοι συμφώνησαν ότι η κύρια πύλη για την Λευκάδα είναι η οδική σύνδεση και κάποιοι φτάνουν με σκάφη αναψυχής και ένα ποσοστό μικρό σχετικά από το αεροδρόμιο στο Άκτιο.

«Ο δρόμος που κατασκευάζεται και θα συνδέσει το Αιτωλικό και την Βόνιτσα με τη Λευκάδα ακόμα δεν έχει παραδοθεί σήμερα» (Σ)

Όπως προαναφέρθηκε το νησί εξυπηρετείται αεροπορικά από το αεροδρόμιο στο Άκτιο ορισμένες φορές από Αθήνα και Θεσσαλονίκη όταν δεν μπορούν να αποσπάσουν οι τουρίστες από την Ευρώπη πρόσβαση στο Άκτιο. Ακτοπλοϊκά δρομολόγια άμεσα προς το νησί δεν υφίστανται παρά μόνο κάποια τοπικά δρομολόγια στα μικρά νησιά πέριξ της Λευκάδας και από τη Λευκάδα στην Κεφαλονιά. Έτσι η κίνηση και η είσοδος των τουριστών στην Λευκάδα υλοποιείται με τη σύνδεση που υπάρχει Λευκάδα-ηπειρωτική Ελλάδα με την πλωτή γέφυρα που προσφέρει τη δυνατότητα στα ιδιωτικά αυτοκίνητα και στο τουριστικά λεωφορεία να έχουν άμεση πρόσβαση στο νησί. Αυτή η οδική πρόσβαση στο νησί εκμεταλλεύεται ο κλάδος των ΚΤΕΛ και των τουριστικών λεωφορείων και έτσι έχουν πυκνώσει τα δρομολόγια από και προς το νησί καθιστώντας την οδική πρόσβαση στη Λευκάδα σχεδόν τη μοναδική.

Επίσης στη Λευκάδα να παρατηρήσουμε ότι δεν καταφτάνουν άτομα που μετέχουν σε κρουαζιέρες, ενώ στην περιοχή οι συνθήκες είναι ιδιαίτερα ευνοϊκές. Υφίσταται μεγάλη ακτογραμμή στην περιοχή, υπάρχει νησιωτική διασπορά, είναι κοντά στις βαλκανικές χώρες, στην Ιταλία και μέσω αυτής στην υπόλοιπη Ευρώπη, κοντά στη Κέρκυρα, στο κέντρο της μεσογείου, γεωγραφικά σε ιδανική θέση εντούτοις το λιμάνι δεν μπορεί να

υποδεχτεί ογκώδη κρουαζιερόπλοια και δεν έχουν γίνει οι απαραίτητες ενέργειες να θεραπευτεί αυτό.

«δεν υπάρχουν μεγάλα κρουαζιερόπλοια στη Λευκάδα, μόνο ημερήσιας κρουαζιέρας» (Σ 4).

Πως επέλεξαν την Λευκάδα

Αρκετοί επισκέφθηκαν την Λευκάδα μετά από προτροπές των φίλων τους και των γνωστών τους καθώς πείστηκαν από τα σχόλια που έκαναν αυτοί και θεώρησαν ότι είναι ένας προορισμός που αξίζει να επισκεφτεί κάποιος. Αρκετοί πείστηκαν να επισκεφτούν τη Λευκάδα από τις οργανωμένες διαφημιστικές καμπάνιες που γίνονται από τον Ελληνικό Οργανισμό Τουρισμού, την περιφέρεια των Ιονίων νήσων και την πόλη της Λευκάδας. Βεβαίως αρκετοί από τους τουρίστες γνώριζαν τη Λευκάδα είτε μέσω του θαλάσσιου ή του αθλητικού τουρισμού καθώς ασχολούνταν συγκεκριμένα σπορ.

«Κάποιοι είχαν ξανά επισκεφθεί το νησί και το γνώριζαν αλλά αρκετοί έμπαιναν στα site και επέλεξαν τη Λευκάδα» (Σ 5)

«Ερχεται κόσμος για μας και το αναπτύσσουμε συνέχεια. Υπήρχε και νωρίτερα εμείς με τη διαφήμιση μας το κάναμε γνωστό στην Ελλάδα.» (Σ6)

Κάποιες από τις αθλητικές εκδηλώσεις η διοργάνωση τους έχει προσλάβει διεθνή αναγνωσιμότητα και φήμη και συνιστούν πόλο έλξης για ερασιτέχνες ή επαγγελματίες αθλητές και φιλάθλους από το εξωτερικό και την Ελλάδα όπως η Ιστιοπλοϊκή Ρεγκάτα, ο πράσινος Ημιμαραθώνιος και διάφορα άλλα αθλήματα π.χ. windsurfing κτλ. Επίσης επισκέπτες που είχαν τη δυνατότητα να νοικιάζουν ή να κατέχουν σκάφη αναψυχής , καθώς στη Λευκάδα υφίσταται η μεγαλύτερη μαρίνα στα Ιόνια και το κέντρο του γιώτινγκ στα Επτάνησα. Επίσης η περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος και της Ηπείρου εφόσον βρίσκονται σε απόσταση αναπνοής επιτρέπουν στους πολίτες τους να κινηθούν χωρίς δυσχέρειες σε μονοήμερες εκδρομές στη Λευκάδα.

Διανυκτερεύσεις

Ο μεγάλος όγκος των τουριστών, ένα σεβαστό ποσοστό παραμένει για 4-5 βράδια στο νησί, ένα άλλο ποσοστό μικρό σχετικά διανυκτερεύει για πάνω από 5 βράδια στο νησί.

«Αυτοί από τα βαλκάνια συνήθως 8 μέρες έμεναν» (Σ8)

«Οι οικονομικά ευκατάστατοι έμεναν και 15 μέρες» (Σ8)

Ενώ κι ένα μικρό ποσοστό επισκέφτηκε το νησί με ημερήσιες εκδρομές και επίσης ένα περιορισμένο που σωστό επισκέπτεται το νησί για δύο τρία βράδια (π.χ. Σαββατοκύριακο). Επίσης υπάρχουν αρκετοί επισκέπτες που εκδράμουν στη Λευκάδα σε μονοήμερη βάση.

«Οι πλούσιοι συνήθως νοίκιαζαν σκάφη και έκαναν εκδρομές» (Σ2)

Με τι ασχολούνται – ζήτηση

Οι μετέχοντες στην έρευνα συμφωνούν κατά πλειοψηφία ότι οι επισκέπτες συνδυάζουν διάφορα πράγματα. Με κάποια αθλητική δραστηριότητα, σε μεγάλο ποσοστό με επίσκεψη στα αξιοθέατα (Φανερωμένη), μονοπάτια και ορεινά χωριά (π.χ. Καρυά), παραλίες και με χαλάρωση και χόμπι και διασκέδαση. Αναψυχή και διασκέδαση ιδιαίτερα όπως ανέφερε κάποιος. Παρακάτω ανέφεραν:

«Στο ξενοδοχείο είχαμε προσπέκτους για σκάφη που νοικιαζόταν 2000€ στους επισκέπτες και παίρναμε και εμείς προμήθεια από αυτό» (Σ1)

«γιώτινγκ, στη Φανερωμένη και πήγαιναν στο Νυδρί στον καταρράκτη όλοι πήγαιναν εκεί» (Σ2)

«θάλασσα ήλιος και ότι μπορέσουν από τα άλλα» (Σ5)

«Πολλοί συνδύασαν τη θάλασσα με το γιώτινγκ, την επίσκεψη στη Φανερωμένη, αγώνες» (Σ3)

Target group

Όπως ανέφεραν οι μετέχοντες στην έρευνα χρόνο με τον χρόνο έχει μεταβληθεί η σύνθεση των τουριστών στο νησί οι αλλοδαποί έχουν αυξήσει την παρουσία τους ενώ οι Έλληνες υποχώρησαν όπως και η ηλικία.

5.1.3.Υπηρεσίες-Ικανοποίηση Επισκεπτών

Ποια στοιχεία προδιαθέτουν τον επισκέπτη

Εξετάζοντας την Λευκάδα στην παρούσα εργασία πάρα πολλά σημεία καταδεικνύουν μία υπεροχή του νησιού και ορισμένα από αυτά τα στοιχεία είναι τα μοναδικά τοπία, η ομορφιά των παραλιών, η ακτογραμμή, η προσβασιμότητα η σχέση ποιότητας τιμής και τα νησιά που εντοπίζονται πέριξ της Λευκάδας.

«Λευκάδα είναι αναγνωρίσιμος τουριστικός προορισμός, και γιατί έρχονται; ομορφιά, ομορφιά παραλίες, φοβερές παραλίες» (Σ1)

Βεβαίως κάποια στοιχεία είναι μοναδικά και προσφέρουν ένα πλεονέκτημα στον ανταγωνισμό στο πλαίσιο του τουρισμού και αυτά φαίνεται να είναι οι πολύ όμορφες παραλίες η ακτογραμμή του νησιού και προσβασιμότητα. Το αεροδρόμιο στο Άκτιο εξυπηρετεί το νησί αεροπορικά ωστόσο εξυπηρετεί και της περιοχές που γειτνιάζουν με την Λευκάδα. Οι δρόμοι που κατασκευάστηκαν τα τελευταία χρόνια υποβοηθούν την μετακίνηση από την ηπειρωτική Ελλάδα προς τη Λευκάδα και έτσι τουριστικά λεωφορεία και αυτοκίνητα έχουν άμεση πρόσβαση. Ωστόσο αναφέρθηκε ότι κάποια από το έργα αυτά δεν ολοκληρώθηκαν και δεν παραδόθηκαν:

«Ο δρόμος που κατασκευάζεται και θα συνδέσει το Αιτωλικό και την Βόνιτσα με τη Λευκάδα ακόμα δεν έχει παραδοθεί σήμερα» (Σ2)

Υφίσταται εκτεταμένο εύρος δραστηριοτήτων και επιλογών στο πεδίο του Sports και Activities, καθώς το φυσικό περιβάλλον και οι καιρικές συνθήκες ευνοούν και απογειώνουν τα θαλάσσια εξειδικευμένα σπορ όπως parasailing, sea-kayaking, canoe-kayak, , kitesurfing, windsurfing, ιστιοπλοΐα κ.α. Μία από τις καλύτερες παραλίες στον πλανήτη για τα προαναφερθέντα αθλήματα συνιστά η παραλία Βασιλική στη Λευκάδα.

«Ερχόταν με πουλμανάκια και φόρτωναν κόσμο να τον πάνε στα θαλάσσια σπορ» (Σ2)

«Και τα θαλάσσια σπορ ναι.... ναι και η Φανερωμένη» (Σ5)

«Εκτός από το γιώτινγκ πάρα πολλοί πήγαιναν και σε αυτό το παρά πέντε που είναι το αλεξίπτωτο» (Σ2)

Επίσης στις ανατολικές ακτές διοργανώνονται καταδυτικές εξορμήσεις καθώς είναι ιδανικές οι συνθήκες εξαιτίας και των νησιών που υφίστανται στην περίμετρο της Λευκάδας και υπάρχουν στον Νυδρί και στην Νικιάνα οργανωμένα καταδυτικά κέντρα που παρέχουν καταδυτικές εκδρομές και εκπαιδευτικά προγράμματα.

Λόγοι που μπορούν να αυξήσουν τον τουρισμό

Στο βόρειο και ανατολικό τμήμα της πόλης της Λευκάδας διαβιεί το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού και εντοπίζονται πληθώρα δραστηριοτήτων. Βεβαίως στο νησί καταγράφεται εξαιρετική επισκεψιμότητα και στο δυτικό μέρος καθώς υπάρχουν

εξαιρετικές παραλίες όπως Εγκρεμνοί, Πόρτο Κατσίκι και γενικότερα το βουνό συμπλέκεται με τη θάλασσα και για τη μελλοντική ανάπτυξη υφίστανται δυνατότητες εξαιρετικές. Όπως προαναφέρθηκε στη Λευκάδα ο τουρισμός έχει την δυνατότητα και τις προϋποθέσεις να εξελιχθεί περαιτέρω, προωθώντας τον εναλλακτικό τουρισμό και τις ποικίλες μορφές που διαθέτει, ούτως ώστε το τουριστικό προϊόν να μεγεθυνθεί. Τα άτομα που συμμετείχαν στην έρευνα ανέφεραν στη συντριπτική πλειοψηφία ότι πρέπει να επιμείνουν στη Λευκάδα στα θαλάσσια σπορ, στον αθλητισμό και στο γιώτινγκ ωστόσο αναφέρθηκε και ο πολιτιστικός τουρισμός και ο θρησκευτικός από μικρό αλλά στιβαρό ποσοστό του δείγματος.

«ο αέρας είναι εξαιρετικός και βοηθάει στα σπορ αυτά» (Σ6)

«έχει γίνει γνωστή για τα σπορ και μπορεί να επεκταθεί οι συνθήκες είναι τέλειες» (Σ7)

«είναι στη μέση του Ιονίου μπορεί να είναι ο καλύτερος προορισμός για σκάφη» (Σ3)

«ο πολιτιστικός πρέπει να υποστηριχθεί, έχει δυνατότητες» (Σ1)

Υπηρεσίες-ζήτηση-ικανοποίηση

Αναλύοντας τις προσδοκίες και την ικανοποίηση που ένιωσε ο επισκέπτης για τη ζωή και γενικότερα το νησί και το συνολικό κόστος και φιλοξενία, την ευκολία στη μετακίνηση, στο φαγητό, τη διαμονή μπορούμε να καταλήξουμε στο συμπέρασμα ότι όπως ανέφεραν οι περισσότεροι συμμετέχοντες στην έρευνα κάλυψε σε πολύ μεγάλο ποσοστό τις επιθυμίες τους. Οι τουρίστες σχεδόν οχτώ στους δέκα όπως ανέφεραν οι ερωτώμενοι θεώρησαν ότι ικανοποιήθηκαν το νησί αξίζει την τιμή πλήρως ωστόσο υπάρχει ένα θέμα με την καθαριότητα και το οδικό δίκτυο που δεν είναι ακόμη, εντός του νησιού και εκτός, ολοκληρωμένο και εφόσον ολοκληρωθούν οι παρεμβάσεις των υπηρεσιακών παραγόντων και ομαλοποιηθεί η κατάσταση θα ενισχύσει την ικανοποίηση και την εμπειρία του επισκέπτη.

«Οι τουρίστες έμειναν ικανοποιημένοι από την ευγένεια στη Λευκάδα τους προκαλεί καλή εντύπωση ενώ η καθαριότητα λόγος προβληματισμού» (Σ8)

«Οι περισσότεροι ικανοποιημένοι.. τέσσερις στους πέντε» (Σ8)

«ωστόσο υπάρχει βρωμιά, αλλά και οι τουρίστες αφήνουν βρωμιά» (Σ3)

«Μπορεί να τραβήξει κόσμο αλλά δεν έχει υποδομές» (Σ5)

Επίσης όπως αναφέρουν συμμετέχοντες στην έρευνα ένας από τους λόγους που κάποιοι εκ των επισκεπτών δυσαρεστήθηκαν συνιστά και η ιδιαιτερότητα των καιρικών συνθηκών. Στα θαλάσσια σπορ (kitesurfing, windsurfing) μία από τις προϋποθέσεις συνιστά η παρουσία ιδιαίτερων καιρικών συνθηκών ουσιαστικά η ύπαρξη ανέμου ωστόσο κατά τις ημέρες της επίσκεψης για ορισμένους δεν υφίστανται οι ενδεδειγμένες συνθήκες.

«και έρχεται ο αέρας και στα χαλάει» (Σ6)

Όσον αφορά τις παραλίες και την ομορφιά αυτών ο σχολιασμός είναι εξαιρετικά θετικός οι επισκέπτες σχολιάζουν με πάρα πολύ κολακευτικά λόγια της παραλίες ωστόσο η έλλειψη κάδων απορριμμάτων, η βρωμιά συνιστά αρνητικό λόγο για σχόλια.

«Ναι ομορφιά πράσινο παραλίες φαγητό θαλάσσια σπορ» (Σ8)

«οι παραλίες και η Λευκάδα είναι βρώμικες» (Σ6)

Εδώ να τονιστεί ότι ιδιαίτερα για την μαρίνα της Λευκάδας υπήρξαν αρνητικά σχόλια για την καθαριότητα και την δυσωδία καθώς υφίσταται σκουπιδοτοπος πλησίον της μαρίνας και αυτό το ζήτημα πρέπει να προβληματίσει την διοίκηση καθώς υπονομεύει την εμπειρία και το προϊόν τα που παρέχεται. Βεβαίως πρέπει να ληφθεί υπόψιν ότι στη μαρίνα της Λευκάδας είναι high profile individual ο επισκέπτης και προσφέρει αυξημένα έσοδα και κύρος στον προορισμό. Η κατάσταση θεωρείται απαράδεκτοι όπως ανέφερε ποσοστό των ερωτηθέντων.

«απαράδεκτη η κατάσταση στη μαρίνα, βρωμιά» (Σ3)

Στην έρευνα του INSETE αναφέρει, συνάδοντας με τα παραπάνω, ότι το νησί διαθέτει ως κυρία τουριστικά προϊόντα «ήλιος και θάλασσα», «θρησκευτικός και πολιτιστικός τουρισμός», «θαλάσσιος ή ναυτικός τουρισμός» ωστόσο τεκμηρίωσε η έρευνα ότι η Λευκάδα διακρατεί αξιόλογες δυνατότητες για να βελτιώσει και να εξελίξει επιπλέον προϊόντα όπως τις κατηγορίες «φύση και δραστηριότητες», «τοπικά προϊόντα και γαστρονομία».

5.1.4.Συνεισφορά Εναλλακτικού Τουρισμού στην Περιοχή

Στήριξη και ανάδειξη τοπικής κοινωνίας

Τα άτομα που λαμβάνουν μέρος στην έρευνα πιστεύουν σε μικρότερα ή μεγαλύτερα ποσοστά ότι για να υποστηριχθεί η κοινωνία της περιοχής από τις επιχειρήσεις του

εναλλακτικού τουρισμού, αυτό απαιτεί την υλοποίηση ποικίλων ενεργειών όπως την συμμετοχή στην υλοποίηση πολιτιστικών εκδηλώσεων (χορηγία), τη δημιουργία θέσεων εργασίας ή με τη διαφήμιση, αλλά βέβαια και με την υλοποίηση πολιτικών που προβλέπουν διαφορετικές τιμές στις παρεχόμενες υπηρεσίες προς τους κατοίκους της περιοχής.

«Το ξενοδοχείο είναι χορηγός σε ομάδα μπάσκετ» (Σ8)

«Έχουν δουλειά οι επιχειρήσεις και γνωρίζουν κόσμο διαφορετικό οι κάτοικοι» (Σ2)

«Προσφέρει εργασία στον μόνιμο κάτοικο στη Λευκάδα ωστόσο υπάρχει εποχικότητα αν και τα φετινά Χριστούγεννα και την πρωτοχρονιά τα ξενοδοχεία τα περισσότερα ήταν γεμάτα από βαλκάνιους τουρίστες» (Σ1)

Επιπλέον κατορθώνεται η στήριξη της και μέσα από μοναδικά προϊόντα που δημιουργούν και προωθούν τον τουρισμό στο νησί, παραδείγματος χάριν θαλάσσια παιχνίδια. Αυτές οι ενέργειες υποβοηθούν το έργο των εταιρειών και την κοινωνία του τόπου βέβαια, καθώς η περιοχή στο σύνολό της και οι επιχειρήσεις επίσης συνεισφέρουν για να καταστεί για τους τουρίστες η περιοχή ελκυστικός προορισμός.

«Έρχεται κόσμος για μας και το αναπτύσσουμε συνέχεια. Υπήρχε αλλά εμείς το κάναμε γνωστό στην Ελλάδα.» (Σ7)

Οι επιχειρήσεις συμβάλλουν στην υποστήριξη της κοινωνίας του τόπου όπου δραστηριοποιούνται και εφόσον δείχνουν τον πρόποντα σεβασμό στις αξίες για το περιβάλλον και υποστηρίζοντας τις τοπικές δραστηριότητες ελαχιστοποιούν τις αποφασιστικές συνέπειες και συμβάλλουν σε ποιοτικότερες δραστηριότητες οικονομικές, ενώ ταυτόχρονα στηρίζουν την κοινωνία.

Όπως ανέφεραν και οι ερωτώμενοι η Λευκάδα λογίζεται σε κάθε περίπτωση για αθλήματα θαλάσσια (ιστιοπλοΐα, wind surfing κτλ.) ιδανική περιοχή για να διεξάγονται. Η μορφολογία του νησιού σε συσχέτιση με την παρουσία θερμικών ανέμων ιδιαίτερα το καλοκαίρι δημιουργούν την κατάλληλη σκηνή για να επιδίδονται οι αθλητές στα παραπάνω αθλήματα. Στην παραλία της Βασιλικής αναπτύσσεται το wind surfing και η παραλία ταξινομείται στις δέκα καλύτερες παραλίες του πλανήτη για το παραπάνω άθλημα. Στη συγκεκριμένη παραλία εντοπίζονται εμπορικά καταστήματα που προμηθεύουν εξοπλισμό επίσης σχολές που δραστηριοποιούνται στην εκμάθηση των θαλάσσιων σπορ. Επίσης στην παραλία του Αϊ Γιάννη το

συγκεκριμένο άθλημα αναπτύσσεται ισχυρά. Ωστόσο δεν παρουσιάζει τον ίδιο όγκο δραστηριότητας με την Βασιλική. Στην προηγούμενη δεκαετία μεταξύ 2010-2020 διοργανώθηκε δύο φορές το πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα στο wind surfing ενώ τακτικά διοργανώνονται φεστιβάλ θαλάσσιων σπορ. Στη Λευκάδα όπως προαναφέρθηκε ισχυροποιείται και το άθλημα του kitesurfing. Στην παραλία του Μύλων επικεντρώνει τη δραστηριότητα καθώς οι συνθήκες της περιοχής παρουσιάζουν ιδιαιτερότητες και έτσι μπορούν να αναπτύξουν εξαιρετικές ταχύτητες. Ανά έτος διοργανώνονται αγώνες από την περιφέρεια Ιονίων νήσων που προσελκύουν πληθώρα οπαδών από το εξωτερικό και την Ελλάδα.

Επίσης το τελευταίο χρονικό διάστημα στη Λευκάδα αναπτύσσονται με γεωμετρική άνοδο θαλάσσια αθλήματα αλλά και παιχνίδια θαλάσσης όπως "banana", "crazy sofa" κτλ. Τον Νυδρί αποτελεί τον κύριο εκφραστή των συγκεκριμένων παιχνιδιών ωστόσο και στο Κάθισμα παρατηρείται έντονη δραστηριότητα καθώς διακρατεί δυνατότητες για αυτό και εντοπίζεται την τελευταία εικοσαετία οργανωμένο κέντρο.

Επίσης ενδείκνυται για την Λευκάδα και το σπορ των καταδύσεων. Ο υποθαλάσσιος πλούτος του νησιού είναι ξεχωριστός πραγματικά, έτσι εντοπίζονται εμπορικά και καταδυτικά κέντρα τα οποία είναι οργανωμένα και προσφέρουν εξοπλισμό στους έμπειρους δύτες και κατάρτιση στους αρχάριους, στη Νικιάνα, στο Νυδρί και στη Βασιλική. Οι συγκεκριμένες δραστηριότητες προσφέρουν εκτός από τις ροές των εσόδων και την αύξηση των επισκεπτών στο νησί και την άρση της εποχικότητας που συνήθως αντιμετωπίζουν οι τουριστικοί προορισμοί (Ευρωπαϊκή Επιτροπή 2014).

«Λευκάδα είναι αναγνωρίσιμος τουριστικός προορισμός, και γιατί έρχονται; ομορφιά, ομορφιά παραλίες, φοβερές παραλίες» (Σ1)

«Εννοείται το γιώτινγκ» (Σ3)

«Και τα θαλάσσια σπορ ναι.... ναι και η Φανερωμένη» (Σ5)

«γιώτινγκ, στη Φανερωμένη και πήγαιναν στο Νυδρί στον καταρράκτη όλοι πήγαιναν εκεί» (Σ4)

«Ναι ομορφιά πράσινο παραλίες φαγητό θαλάσσια σπορ» (Σ5)

Ωστόσο υπάρχουν και συνέπειες όπως σκουπίδια και σημάδια στα ήθη και έθιμα:

«ωστόσο υπάρχει βρωμιά, αλλά και οι τουρίστες αφήνουν βρωμιά» (Σ3)

«Οι τουρίστες οι νεαρότεροι, όχι τόσο οι μεγαλύτεροι, αφήνουν κακό αντίκτυπο ενοχλούν τον κόσμο, βρίσκεις ναρκωτικά, ακούς βρισιές, γενικότερα κάνουν κακό στα ήθη και στα έθιμα του νησιού» (Σ4)

Για την βιώσιμη ανάπτυξη

Αναδεικνύεται ότι οφείλουν να υλοποιηθούν ενέργειες για τον περιορισμό απορριμμάτων και αποβλήτων της υπερκατανάλωσης και επίσης να προωθηθεί και να διατηρηθεί η πολιτιστική και φυσική κληρονομιά σε κάθε περιοχή. Το προσωπικό να εκπαιδεύεται διαρκώς προκειμένου να ενσωματώσουν τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης και να επιτευχθεί αναβάθμιση του προϊόντος. Πρέπει να επιχειρούν να βελτιώσουν το τουριστικό προϊόν αναβαθμίζοντας κοινωνία και επιχειρήσεις και αυτές οι δράσεις μπορούν να υλοποιηθούν με την συνεργασία των κατοίκων του τόπου και των επιχειρήσεων, για να περιοριστούν οι αποφαιτικές επιδράσεις και να συμβάλλουν στην περιβαλλοντική προστασία, στην εξασφάλιση υγιεινών συνθηκών διαβίωσης, αύξηση θέσεων εργασίας. Οφείλουν να περιοριστούν οι αρνητικές επιρροές στο περιβάλλον και στη διαχείριση πόρων δηλαδή πρέπει να υλοποιηθούν χαρακτηριστικές ενέργειες όπως: διασφάλιση ποιότητας νερού, εξοικονόμηση υδάτων, εξοικονόμηση ενέργειας, συλλογή ανακυκλώσιμων απορριμμάτων.

Όλες οι επιχειρήσεις όπως απάντησαν οι συνεντευξιαζόμενοι αναβαθμίζουν τον εξοπλισμό τους όπως και γενικότερα στην επιχείρηση του περιβάλλον χαρακτηριστικά κάποιοι απάντησαν:

«μία επιχείρηση τουριστική κάθε χρόνο σχεδόν χρειάζεται να ανανεωθούν οι εξοπλισμοί να συντηρηθούν» (Σ7)

«Δεν μπορείς να κάνεις διαφορετικά αλλιώς μένεις πίσω» (Σ8)

«Πρέπει να προσφέρεις ενδιαφέρον και ποικιλία» (Σ6)

Στο θέμα των ενεργειών που προβαίνουν για να συμβαδίσουν με την βιωσιμότητα και την αειφόρο ανάπτυξη, παρατήρησαν ότι υλοποιούν διάφορες μικρές δράσεις για να αναβαθμίσουν το περιβάλλον και να το προστατεύσουν με τέτοιες ενέργειες όπως είναι η επανεκπαίδευση του προσωπικού υγιεινή των χώρων, ανακύκλωση, συμμετοχή σε διάφορα project και ίδρυση συλλόγων για την προστασία του περιβάλλοντος. Όπως αναφέρθηκε:

«Συμμετέχουμε σε έναν κερδοσκοπικό οργανισμό που καθαρίζει τις ακτές και το βυθό της θάλασσας» (Σ6)

Οι επιχειρήσεις προσπαθούν να ανακυκλώσουν τα προϊόντα:

«Δεν έχουμε στην ακτή σημεία για ανακύκλωση του λαδιού ωστόσο εμείς τα μαζεύουμε λάδια και απόβλητα από τις μηχανές» (Σ4)

Εξάλλου αναφέρθηκε ως πολύ σημαντικό το προσωπικό συνέχεια να αναβαθμίζει τις γνώσεις του και ανέφερε ότι:

«Η εταιρεία πληρώνει για να εκπαιδεύσει πλήρως το προσωπικό και καταβάλει και το αντίτιμο που χρειάζεται» (Σ7)

Κάποιος επιχειρήσεις υλοποιούν ενέργειες για τον περιορισμό της ενέργειας και όπως αναφέρθηκε:

«Φορτίζουμε τις μπαταρίες με ηλιακή ενέργεια» (Σ7)

«Λειτουργούμε με φυσικό αέριο αντί για ηλεκτρικό ρεύμα» (Σ6)

«Φωτίζουμε τον χώρο της επιχείρησης το βράδυ με φωτοβολταϊκά και δεν καταναλώνουμε πολύ ενέργεια γιατί οι προβολείς καταναλώνουν πολύ» (Σ6)

Επίσης θεωρούν ότι οι δράσεις για τον καθαρισμό διάφορων περιοχών όπως του λιμανιού και ακτών και η διαφήμιση συνιστούν τους ισχυρότερους τρόπους για να αναδείξουν την περιοχή. Ωστόσο δεν διακρίνεται ισχυρή προσήλωση στο στόχο όπως μικρό ποσοστό ανέφερε:

«Είχε σύστημα για το νερό και βιολογικό καθαρισμό όχι φωτοβολταϊκά» (Σ2)

«Όχι δεν είχε φωτοβολταϊκά, θερμοσίφωνες είχε, όχι ατομικούς» (Σ1)

Επίσης υφίσταται η αντίληψη ότι η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στηρίζει την τοπική κοινωνία, επίσης τα πρωταθλήματα που διοργανώνονται σε διάφορα σπορ:

«Πολλά πρωταθλήματα windsurfing τα διοργάνωσαν ιδιώτες ακόμα και πανευρωπαϊκά στη Λευκάδα» (Σ6)

Ωστόσο όταν ρωτήθηκαν για το αν είναι ελκυστική η Λευκάδα και η επιχείρηση τους απάντησαν σε ισχυρό ποσοστό ότι η διαφήμιση είναι σημαντική για να μπορέσουν να επιτύχουν το στόχο. Θεωρούν ότι σε κάποια αθλήματα όνομα, δράσεις και ενέργειες

τις δημιούργησαν οι ιδιώτες και αυτές από μόνοι τους και πια διαφημίζουν το νησί και τις επιχειρήσεις τους:

«Έρχεται κόσμος για μας και το αναπτύσσουμε συνέχεια. Υπήρχε και νωρίτερα εμείς με τη διαφήμιση μας το κάναμε γνωστό στην Ελλάδα..» (Σ7)

Κάποιος άλλος ανέφερε ότι:

«Δεν χρειάζεται να κάνουμε τίποτα είμαστε μοναδικοί, ο τουρίστας θέλει να κάνει και μία δραστηριότητα και όχι μόνο μπάνιο» (Σ7)

Κάποιες επιχειρήσεις έχουν πιστοποιηθεί από τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης κατά το πρότυπο iso, κάποιες διαθέτουν πιστοποιήσεις από οργανισμούς που σχετίζονται με το αντικείμενό τους:

«εμείς στη δουλειά μας χρειαζόμαστε άλλο χαρτί όπως τα πλοία, αυτό έχουμε» (Σ6)

Ενώ ανέφεραν ότι τηρούν τους κανόνες που έχουν επιβληθεί από την κεντρική εξουσία.

«υπάρχουν προδιαγραφές για την ασφάλεια χρειάζονται κάποιος προϋποθέσεις για να πάρεις άδεια και βέβαια τα απαραίτητα διπλώματα πτυχία των προπονητών» Σ6
Κάποιοι ισχυρίζονται ότι σε ορισμένες περιοχές υπάρχει εγκατάλειψη.

«Είναι φανερή προχωρημένη η διάβρωση στην ακτή υπάρχει πρόβλημα, δεν μπορεί να γίνει όπως γινόταν το kite» (Σ7)

Για να πετύχει τους στόχους της η Λευκάδα στόχο πρέπει να συνιστά η προσφορά ενός πακέτου ήλιου – θάλασσας στον επισκέπτη, σε έναν νησιωτικό προορισμό, που είναι όμως ένα με τη στεριά, κάνοντάς το, το μοναδικό ίσως τουριστικό προορισμό παγκοσμίως που συνδυάζει τις ομορφιές και τα τοπία ενός νησιού με την ασφάλεια της ξηράς.

5.1.5.Συνεισφορά Αυτοδιοίκησης-Τοπικής Κοινωνίας

Πολλά νησιά του κόσμου έχουν ευκολία πρόσβασης, είτε με γέφυρα, είτε με πλοίο, παρόλα αυτά η Λευκάδα ίσως είναι το μοναδικό νησί του κόσμου που κάποιος μπορεί να το επισκεφθεί, διασχίζοντας μια γέφυρα των πενήντα (50) μέτρων. Παραγωγικό πρότυπο στο δήμο της Λευκάδας είναι ο τουρισμός. Ωστόσο στις τουριστικές υποδομές και στην προσέλκυση επισκεπτών σε σχέση με τα νησιά της περιφέρειας η Λευκάδα υστερεί. Οι επιβαρύνσεις στο περιβάλλον, οι διαμάχες για τη χρήση γης, η αδυναμία

να αξιοποιηθούν οι οικοπολιτιστικοί πόροι πλήρως, βιοτεχνική και η πρωτογενής τοπική παραγωγή δεν εντάσσεται στο τουριστικό κύκλωμα, στο δυτικό τμήμα και στην ενδοχώρα υφίσταται περιορισμένη διάχυση επισκεπτών, τμήμα του νησιού υπέρμετρη συγκέντρωση δραστηριοτήτων τουρισμού επίσης χαμηλή μέση διαμονή, αφίξεις, καταδεικνύουν υψηλή εποχικότητα. Όλα τα πρώτα συνιστούν προβλήματα για τον ανταγωνισμό προκειμένου να προσελκύσει επισκέπτες.

Οι υποδομές δεν καλύπτουν το νησί και αρκετά έργα υποδομής ουσιώδη για τη Λευκάδα βρίσκονται σε φάση αναμονής όπως ο περιφερειακός δρόμος η διεύρυνση του λιμένα τα σχέδια οικιστικής οργάνωσης ανοιχτής πόλης τα γενικά εκπόνηση γενικών πολεοδομικών σχεδίων και η Δημιουργία Τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων. Η ενημέρωση τακτικά με στοιχεία για το προϊόν είναι περιορισμένη.

Οι λιμνοθάλασσες των Στενών και της Λευκάδας συνιστούν αμφότερες ιδιαίτερου κάλλους φυσικά τοπία και έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Νατούρα 2000 καθώς διαθέτουν εξαιρετική οικολογική σημασία. Εξάλλου η συνθήκη RAMSAR έχει αναγνωρίσει την λιμνοθάλασσα της Λευκάδας ως το βιότοπο που η σημασία του είναι διεθνής.

Κατά γενική ομολογία το νησί παρουσιάζει ελλειμματική λιμενική υποδομή και εξ' αυτού κρίνεται ένα αναγκαία η δημιουργία εγκαταστάσεων οι οποίες θα συνεισφέρουν ώστε να αναβαθμιστούν οι υπηρεσίες που προσφέρονται. Έτσι το Λιμενικό Ταμείο του δήμου ολοκλήρωσε ορισμένα έργα στα λιμάνια του Νυδρίου και της Λευκάδας προκειμένου να αναβαθμιστούν (Κύρκου 2018). Επίσης για την θεραπεία της πρόσβασης και του οδικού δικτύου υπεγράφη τον Σεπτέμβριο του 2020 σύνδεση της Λευκάδας με το Άκτιο και τη Βόνιτσα και πρακτικά συνιστά ένα έργο, ωστόσο διακρίνεται με δύο οδικά τμήματα: Άκτιο -Άγιος Νικόλαος και Βόνιτσα -Λευκάδα. Αλλά:

«Ο δρόμος που κατασκευάζεται και θα συνδέσει το Αιτωλικό και την Βόνιτσα με τη Λευκάδα ακόμα δεν έχει παραδοθεί σήμερα» (Σ2)

«Μπορεί να τραβήξει κόσμο αλλά δεν έχει υποδομές ... αν και φτιάχνονται» (Σ5)

Στην Λευκάδα διοργανώνονται αρκετές αθλητικές εκδηλώσεις που έχουν αποκτήσει πια παγκόσμια φήμη όπως πρωταθλήματα windsurfing ιστιοπλοϊκές Ρεγκάτες, φεστιβάλ πολιτιστικά κ.α. Ο δήμος στέκει αρωγός όπως και η περιφέρεια στην

διοργάνωσή τους. Επίσης προσπαθεί μέσω κοινοτικών κονδυλίων και γενικότερων έργων από την περιφέρεια να βελτιώσει τις υποδομές. Επίσης είναι κατά νόμο υπεύθυνος για να τηρούνται κάποια πρότυπα επαγγελματικά. Σύμφωνα με τα άτομα που μετέχουν στην έρευνα ο δήμος και η περιφέρεια υποστηρίζουν και τον τουρισμό και τις επιχειρήσεις. Ωστόσο θεωρούν ότι πρέπει υλοποιηθούν περισσότερα.

«Η πολιτεία δεν αδιαφορεί, τρέχουν και προγράμματα και βοηθάει οικονομικά» (Σ5)

«Σε όλα υπήρχαν πιστοποιήσεις γιατί χωρίς πιστοποιήσεις δεν μπορούν να λειτουργήσουν οι επιχειρήσεις»

«Τα ξενοδοχεία έχουν βιολογικό όπως και η πόλη» (Σ8)

«Ναι διοργανώνουν γιορτές που έχει φαγητά χορούς τέτοια.» (Σ1)

Ωστόσο μικρό ποσοστό ερωτώμενων αμφιβάλλει για την επάρκεια των ελέγχων:

«τώρα αν πληρούσαν τις προδιαγραφές δεν ξέρω δεν γνωρίζω κιόλας το αντικείμενο» (Σ1)

Παραδοχές της αυτοδιοίκησης

Επειδή τα άτομα του δείγματος της έρευνας δεν είναι τεχνοκράτες και υπάλληλοι της αυτοδιοίκησης επιχειρήθηκε να βρεθούν οι παραδοχές της διοίκησης, έτσι ανατρέξαμε στην εισήγηση προς το περιφερειακό συμβούλιο: «Παράκτιος χώρος με έμφαση στη θαλάσσια οικονομία», δυνάμει σχετικής πρόκλησης της ΕΥΔ ΠΕΠ IN 2014-2020. Από τα πρακτικά της με αριθμό 1ης/2019, συνεδρίασης του Περιφερειακού Συμβουλίου το Σάββατο 19 Ιανουαρίου 2019. Σύμφωνα με την περιφερειακή διοίκηση διαγνώστηκε προβληματική κατάσταση σε ορισμένα σημεία.

-η παράκτια ζώνη αντιμετωπίζει προβλήματα χρήσης και οργάνωσης του χώρου, δηλαδή αισθητική υποβάθμιση, άναρχη δόμηση.

-παρουσιάζει προβληματικές περιβαλλοντικές υποδομές και οι ανάγκες είναι αυξημένες ενώ υφίστανται και περιβαλλοντικές πιέσεις και απαιτούνται συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης καλύτερα

-οι ενεργειακοί και υδάτινοι πόροι παρουσιάζουν ισχυρή ζήτηση

-η τουριστική δραστηριότητα επικεντρώνεται στα παράλια ενώ στην ενδοχώρα υπάρχει χαμηλή διάχυση

-το παράκτιο μέτωπο με τον ορεινό και ημιορεινό όγκο δεν έχουν καλή παραγωγική διασύνδεση

Το παραγωγικό σύστημα των νησιού πρέπει να αναδιαταχθεί. Η ενδοχώρα τουριστικά δεν έχει αναπτυχθεί και δεν αναδεικνύεται. Παρουσιάζεται εξαιτίας της σεισμικότητας και της κλιματικής αλλαγής υψηλός κίνδυνος και φυσικές καταστροφές. Στον ορεινό όγκο του νησιού οι υποδομές παρουσιάζουν ελλείψεις. Οι οδικές υποδομές παρουσιάζουν προβλήματα και αστοχίες και δεν υπάρχει πλήρως προσβασιμότητα σε όλο το νησί. Η οικονομική κρίση επέφερε οικονομική υποβάθμιση και επιδεινώθηκαν η κοινωνική συνοχή και τα κοινωνικά προβλήματα.

Έτσι μέσω της ΟΧΕ εμφανίζονται ως κοινωνικές επιδιώξεις για τη Λευκάδα η κατασκευή μίας διακριτής κοινής τουριστικής ταυτότητας προωθώντας τα πλεονεκτήματα και την ανάπτυξη του θαλάσσιου τουρισμού . Να υπάρξει διαφοροποίηση του προϊόντος στον τουρισμό για να αποκτήσει πλεονέκτημα στον ανταγωνισμό στο Ιόνιο και τη χώρα γενικότερα Να καταφέρει τον θάλασσα τουρισμό να τον αξιοποιήσει για να μπορέσει να αναδείξει συνολικά το νησί τουριστικά. Πρέπει το νησί να διασυνδεθεί με ένα πυκνό δίκτυο ανάμεσα στο εσωτερικό και τον θαλάσσιο τουρισμό, να διαχυθούν στο εσωτερικό του νησιού οι επισκέπτες και να αξιοποιηθούν και να επεκταθούν διάφορες άλλες μορφές τουρισμού. Επιπλέον η βιωσιμότητα να διασφαλιστεί να σεβασμός του περιβάλλον και έτσι ο τρόπος να αυξηθεί η κοινωνική συνοχή τα εισοδήματα και τοπική απασχόληση στα όρια της περιβαλλοντικής αειφορίας.

Επιδιωκόμενα αποτελέσματα:

Ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού

Ενίσχυση τοπικής ανάπτυξης συνολικά

Αύξηση εισοδημάτων, απασχόλησης

Αύξηση επιχειρηματικότητας

Επιμήκυνση τουριστικής περιόδου

Διαφοροποίηση τουριστικής οικονομίας

Αναβάθμιση τουριστικών υποδομών

Αναβάθμιση τοπικού κοινωνικού κεφαλαίου δημιουργία νέων δικτύων συνεργασίας. (Περιφερειακό Συμβούλιο, 2019).

Παρατηρείται ότι και οι επισημάνσεις προς το περιφερειακό συμβούλιο συνάδουν με τις διαπιστώσεις των ατόμων που λαμβάνουν μέρος στην έρευνα.

5.1.6.Απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα

Ερευνητικό ερώτημα 1º.

Στην Λευκάδα παρατηρούνται πολλές κατηγορίες επισκεπτών. Είναι τα άτομα που θα μεταβούν στη Λευκάδα για τον τουρισμό του "ήλιος -θάλασσα", οικογενειακώς συνήθως και με τη σχετική οικονομική δύναμη. Ωστόσο εντοπίζονται και άτομα που διαθέτουν υψηλότερα εισοδήματα επιδίδονται σε διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού γιώτινγκ, θαλάσσια σπορ κτλ. Στον εναλλακτικό τουρισμό ο μεγάλος όγκος των επισκεπτών εντοπίζεται μεταξύ 25 και 40 ετών, βεβαίως παρατηρούνται και διάφορες άλλες ηλικιακές ομάδες. Η πλειονότητα των επισκεπτών προέρχεται από Δυτική Ευρώπη και Βαλκάνια καθώς το αεροδρόμιο στο Άκτιο και οι οδικές αρτηρίες που κατασκευάστηκαν (Εγνατία, Ιόνια οδός) διευκολύνουν την πρόσβαση. Συνήθως διαμένουν οι Λευκάδα πέντε ημέρες οι περισσότεροι, ωστόσο υπάρχουν και άτομα που παραμένουν περισσότερες μέρες στο νησί όπως και κάποιοι που επισκέπτονται τη Λευκάδα για διήμερα και τριήμερα.

Ερευνητικό ερώτημα 2º.

Η Λευκάδα προσφέρει μία μεγάλη ποικιλία υπηρεσιών στους επισκέπτες. Υπάρχουν εξαιρετικές παραλίες για να επιδοθούν σε δραστηριότητες, μπορούν να επισκεφθούν το μοναστήρι της Φανερωμένης, να επιδοθούν σε καταδύσεις, να περιηγηθούν στο νησί με μονοήμερες κρουαζιέρες, να ενοικιάσουν σκάφη αναψυχής και να κάνουν εξορμήσεις σε απόμακρες παραλίες ή στα γύρω νησιά και να επιδοθούν σε θαλάσσια σπορ που είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένα στο νησί της Λευκάδας. Επίσης στη Λευκάδα διοργανώνονται αθλητικές συναντήσεις (είτε ιστιοπλοΐας, είτε των θαλάσσιων αθλημάτων, είτε ο πράσινος Ημιμαραθώνιος, κτλ.).

Οι τουρίστες μένουν σε πάρα πολύ μεγάλο βαθμό ικανοποιημένοι, από το προϊόν που τους προσφέρεται. Ωστόσο εντοπίζονται και αδυναμίες όπως η καθαριότητα που διακρίνονται ελλείψεις.

Ερευνητικό ερώτημα 3°.

Ο εναλλακτικός τουρισμός προσφέρει αρκετά πράγματα στο νησί. Το τουριστικό προϊόν που διέθετε το νησί ήταν γηρασμένο και ο εναλλακτικός τουρισμός ανανεώνει το προϊόν. Η επιχειρήσεις του εναλλακτικού τουρισμού προσφέρουν οικονομικά στο νησί όπως, θέσεις εργασίας, ροές εσόδων, παρέχουν χορηγίες σε διάφορους τομείς της κοινωνικής ζωής του νησιού. Συμμετέχουν σε διάφορες εκδηλώσεις που διοργανώνει η τοπική αυτοδιοίκηση και σε κάποιες περιπτώσεις ανοίγουν νέους δρόμους επιχειρώντας και καταφέρνοντας να διοργανώσουν αγώνες και πρωταθλήματα στα θαλάσσια αθλήματα, όπως πανευρωπαϊκούς αγώνες δύο φορές. Έχουν βάλει την Λευκάδα στον παγκόσμιο χάρτη των θαλασσιών αθλημάτων, διαφημίζουν το νησί και προκαλούν νέες ροές επισκεπτών.

Ερευνητικό ερώτημα 4°.

Αναφορικά με την τοπική αυτοδιοίκηση όπως παραδέχονται οι ερωτώμενοι προσπαθεί. Υποστηρίζει διάφορες προσπάθειες για τη διοργάνωση διαφόρων αθλητικών συναντήσεων, υλοποιεί προγράμματα για χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, επίσης προσπαθεί να αντιμετωπίσει το πρόβλημα με το οδικό δίκτυο και προσπαθεί να διαμορφώσει μία στρατηγική ολοκληρωμένη για την Λευκάδα. Επιχειρεί να διασυνδέσει τις διάφορες μορφές τουρισμού στο νησί επιχειρώντας να θεραπεύσει αδυναμίες και ελλείψεις με την ΟΧΕ.

5.2.Θαλάσσιος Τουρισμός

Το παραγωγικό πρότυπο τις τελευταίες δεκαετίες για τη Λευκάδα ήταν ένα πρότυπο τυπικά νησιωτικό όπου ο τουρισμός κυριαρχεί. Ωστόσο εξαιτίας του ανταγωνισμού σε περιφερειακό, εθνικό και διεθνές επίπεδο είναι επιτακτική ανάγκη να αναδιαταχθεί η πολιτική της ανάπτυξης. Επιχειρεί λοιπόν η τοπική αυτοδιοίκηση να αναπτύξει νέες μορφές τουρισμού και να προστατεύσει βιώσιμα το υφιστάμενο τουριστικό προϊόν. Οι δυνατότητες είναι σημαντικές, προκειμένου να διαφοροποιηθεί και να αναπτυχθεί το τουριστικό προϊόν, προβάλλοντας τον εναλλακτικό τουρισμό.

Η στρατηγική που έχει υιοθετήσει προβλέπει την ανάπτυξη του τουριστικού προϊόντος ολοκληρωμένα. Ο θαλάσσιος τουρισμός θα αποτελέσει τον βασικό μοχλό της συγκεκριμένης στρατηγικής. Είναι ένα πολύπλευρο τουριστικό προϊόν και οι δραστηριότητες που το συναπαρτίζουν είναι: ιστιοπλοΐα, τα σκάφη αναψυχής, η κρουαζιέρα, ο ναυτικός αθλητισμός, η αλιεία, υποβρύχιες δραστηριότητες, ο θαλάσσιος πολιτισμός, η οικολογία της θάλασσας, πολιτιστικές διαδρομές και άλλα. Συνιστά έναν από τους πλέον ισχυρά αναπτυσσόμενους τουριστικούς κλάδους διεθνώς.

5.2.1.Σημερινή κατάσταση στο Θαλάσσιο Τουρισμό

Τις τελευταίες δεκαετίες η Λευκάδα κατέστη από τις ιδανικότερες περιοχές προορισμού για θαλάσσιο τουρισμό. Παρουσιάζει εξαιρετικές μορφολογικές και κλιματολογικές συνθήκες για την ανάπτυξη των θαλασσίων σπορ και αυτό το γεγονός τις προσδίδει μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων και επιλογών. Στις παραλίες της Βασιλικής, στο Κάθισμα στους Μύλους παρατηρείται έντονη δραστηριότητα. Η Βασιλική θεωρείται μία από τις δέκα καλύτερες παραλίες στον κόσμο για windsurfing. Επίσης διοργανώνονται αθλητικές συναντήσεις με την στήριξη της Περιφερειακής αυτοδιοίκησης και των επαγγελματιών της περιοχής. Αποτελεί αναγνωρίσιμο τουριστικό προορισμό για το συγκεκριμένο πεδίο η Λευκάδα σε όλο τον κόσμο. Έτσι προκαλεί νέες εισροές επισκεπτών στη Λευκάδα ατόμων που απασχολούνται με το συγκεκριμένο πεδίο. Ωστόσο παρατηρούνται διάφορα προβλήματα και ελλείψεις όσον αφορά τα θαλάσσια σπορ. Οι επιχειρηματίες διαμαρτύρονται για τους χώρους που περιβάλλουν τις επιχειρήσεις τους, καθώς ενώ τα κτίρια και οι υποδομές δένουν αρμονικά με τη φύση δεν υφίσταται πρόνοια από τη μεριά της αυτοδιοίκησης για τους παράπλευρους χώρους ή κάποια άλλα ζητήματα που έχουν σχέση με τη λειτουργικότητα των επιχειρήσεων. Διαμαρτύρονται γιατί δεν υφίστανται κάδοι απορριμμάτων στις παραλίες ή κάποιο σημείο αποκομιδής απορριμμάτων ιδιαίτερων, όπως τα λάδια που χρησιμοποιούν σε κάποια μηχανήματα.

Η περιφέρεια Ιονίων νήσων παρουσιάζει αυτήν τη στιγμή το μεγαλύτερο ποσοστό όσον αφορά τις μαρίνες και θέσεις ελλιμενισμού σε σχέση με τις άλλες περιφέρειες. Η μαρίνα της Κέρκυρας και η μαρίνα της Λευκάδας είναι από τις μεγαλύτερες στη χώρα και ορίζουν τον τουρισμό των σκαφών αναψυχής στην περιοχή. Η θέση της Λευκάδας είναι στρατηγική καθώς είναι στη μέση του συμπλέγματος, με άνετη πρόσβαση σε πολλές παραλίες, νησιά, προορισμούς γενικότερα. Αυτό προσφέρει στη Λευκάδα ένα πλεονέκτημα έναντι των ανταγωνιστών και πρέπει να το εκμεταλλευτούν. Όπως

παραδέχονται επαγγελματίες σκαφών αναψυχής και οι εργαζόμενοι γενικότερα υπάρχουν ελλείψεις σε καταλύματα υψηλού επιπέδου, προκειμένου οι επισκέπτες της Λευκάδας που θα επιδοθούν σε αυτό το είδος (γιώτινγκ) να εξυπηρετούνται. Η μαρίνα παρουσιάζει έναν κορεσμό και δεν υφίστανται κοντά εναλλακτικοί προορισμοί. Οι υπόλοιποι λιμένες που μπορούν να υποδεχθούν σκάφη έχουν περιορισμούς και αυτά και είναι προβληματική η κατάσταση. Επίσης η κατάσταση όσον αφορά την καθαριότητα στον χώρο της μαρίνας και στον περιβάλλοντα χώρο είναι προβληματική, όπως και στην εξυπηρέτηση των πελατών. Ωστόσο παρουσιάζεται εξαιρετική δυναμική. Ένα άλλο πρόβλημα επίσης που αναδύεται είναι η έλλειψη της κρουαζιέρας. Στο νησί δραστηριοποιούνται μόνο πλοία που επιδίδονται σε ημερήσιες περιηγητικές αποδράσεις.

5.2.2.Προτάσεις για το μέλλον

Στο χώρο του θαλάσσιου τουρισμού είναι αναγκαία να ενσωματωθεί ο τουρισμός κρουαζιέρας στο τουριστικό προϊόν της Λευκάδας. Πρέπει να δρομολογηθούν έργα για την εκβάθυνση του λιμανιού της Λευκάδας, επέκταση και δημιουργία υποδομών για την κρουαζιέρα, να ενεργοποιηθούν εταιρείες που ασχολούνται με την κρουαζιέρα. Η Λευκάδα ήδη δραστηριοποιείται εξαιρετικά στο χώρο των σκαφών αναψυχής. Η μαρίνα της Λευκάδας επιτελεί το έργο για το οποίο δημιουργήθηκε ωστόσο δεν μπορεί να καλύψει συνολική ζήτηση. Έτσι θα έπρεπε να δημιουργηθούν και άλλες μαρίνες στο Νυδρί, στη Βασιλική, στο Βλυχό, θα πρέπει να εκσυγχρονιστούν και να επεκταθούν οι υπάρχουσες. Επίσης να επεκταθεί η μαρίνα της Λευκάδας και να εκσυγχρονιστούν όλες οι υποδομές του. Να δημιουργηθούν και μικρότερου επιπέδου μαρίνες, σε μικρότερα λιμάνια και όρμους προκειμένου να εξυπηρετούν βραχυχρόνια τους επισκέπτες.

Πρέπει να υποστηριχθούν οι επιχειρήσεις με χρηματοδότηση ιδιαίτερα από το ευρωπαϊκά κονδύλια να προβληθούν μέσω των διεθνών forum και του διαδικτύου και να είναι ενδυναμωθεί ο καταδυτικός τουρισμός καθώς στη Λευκάδα είναι υπαρκτός μεν ασθενικός δε.

Στα θαλάσσια σπορ δεν ενδιαφέρονται τόσο για την προβολή τους, όσο να τους υποστηρίξει η περιφέρεια στους χώρους όπου λειτουργούν οι επιχειρήσεις, χωροθετώντας τοποθεσίες και διαμορφώνοντας τον παράκτιο χώρο και τον χώρο που περιβάλλει τις επιχειρήσεις για να είναι καλαίσθητος. Θεωρούν ότι έχουν αποκτήσει μία εξαιρετική δυναμική είναι σε θέση να διαφημιστούν μόνοι τους και ταυτόχρονα να

διαφημίσουν το νησί. Επιπλέον θεωρούν ότι θα έπρεπε να υπάρχουν περισσότερα καταλύματα υψηλού επιπέδου για τα άτομα που τους επισκέπτονται.

5.3.Αθλητικός τουρισμός

5.3.1.Σημερινή κατάσταση στον αθλητικό Τουρισμό

Ο αθλητικός τουρισμός προσφέρει μία ταυτότητα σε κάποια περιοχή και αυτό το τονίζουν οι άνθρωποι που ασχολούνται. Τις τελευταίες δεκαετίες η Λευκάδα κατέστη από τις ιδανικότερες περιοχές προορισμού για αθλητικό τουρισμό. Η Λευκάδα είναι νησί με εύκολη οδική πρόσβαση. Οι άνθρωποι της Λευκάδας εδώ και χρόνια κινήθηκαν στον τομέα του αθλητικού τουρισμού προσπαθώντας και επιβάλλοντας διάφορες αθλητικές διοργανώσεις στο νησί τους. Σε πλήθος πεδίων. Στην Λευκάδα η περιφερειακή αυτοδιοίκηση οργανώνει κάθε χρόνο πανελλήνια πρωταθλήματα σε διάφορα θαλάσσια σπορ (windsurfing, κ.α.). Επίσης την προηγούμενη δεκαετία διοργανώθηκε στην Λευκάδα δύο φορές το πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα στο windsurfing. Καταγράφονται διάφορα τουρνουά ομαδικών αθλημάτων όπως ποδοσφαίρου ή μπάσκετ, έχει θεσπιστεί ο πράσινος Ημιμαραθώνιος της Λευκάδας και στον χώρο της ιστιοπλοΐας, η Ρεγκάτα της Λευκάδας. Επίσης διοργανώνονται και διάφορα φεστιβάλ παραδοσιακών χορών και διάφορες άλλες δραστηριότητες (έθιμα κτλ.). Όλα αυτά απαιτούν αθλητές, θεατές και επαγγελματίες που ασχολούνται με το πεδίο και όσον αφορά το αθλητικό επίπεδο είναι σε άλλα ερασιτεχνικό, σε αλλά επαγγελματικό. Έχει δημιουργηθεί με τον τρόπο αυτό μία ταυτότητα αθλητική για το νησί.

Η συμμετοχή στους διάφορους αγώνες είναι μεγάλη και αναδεικνύεται η Λευκάδα ως αθλητικός προορισμός. Βεβαίως για το συγκεκριμένο πεδίο της διοργάνωσης των αγώνων, υπάρχουν κάποιες ενστάσεις καθώς όπως μας τονίστηκε στην έρευνα η χωροθέτηση κάποιων αγώνων δεν είναι η πρότερη και η ορθή και λόγοι που έχουν σχέση με την προβολή επέβαλαν την συγκεκριμένη χωροθέτηση. Επίσης θεωρούν μειονέκτημα την έλλειψη καταλυμάτων υψηλού επιπέδου που θα συνεισέφεραν στην προσέλκυση επιπλέον επισκεπτών. Επίσης πολύ σπουδαίο θεωρούν ότι είναι η κατασκευή ενός κέντρου που θα μπορεί να υποδέχεται συνέδρια και διάφορες τέτοιου είδους εκδηλώσεις.

Ωστόσο όπως διαφαίνεται η Λευκάδα πετυχαίνει τους στόχους της, οι διοργανώσεις έχουν επιτυχία από πλευρά συμμετοχής και επισκέπτες εισρέουν στην Λευκάδα. Οι διοργανώσεις, ακόμα και σε ερασιτεχνικό επίπεδο, διαφόρων αθλητικών συναντήσεων

προσφέρει στην τοπική κοινωνία οφέλη και αυτό έχει καταστεί κατανοητό στην κοινωνία και τους επαγγελματίες του νησιού. Επίσης χάρη στους αγώνες γίνεται αποδεκτός και ο αθλητισμός και οι επαγγελματίες αντιλαμβάνονται ότι τέτοιες συναντήσεις προσφέρουν οφέλη σε όλους.

5.3.2.Προτάσεις για το μέλλον

Στο χώρο το αθλητικό τουρισμού πρέπει να προσπαθήσουν με μεγάλη ενεργητικότητα οι παράγοντες της Λευκάδας και η αυτοδιοίκηση. Οι αθλητικοί αγώνες πρέπει να παγιωθούν στους κορυφαίους για κάθε άθλημα και πρέπει να προσπαθήσουν να διακρίνονται οι αγώνες και από οργανωτική επιτυχία και όχι μόνο όσον αφορά τη συμμετοχή. Με αυτό τον τρόπο θα προσελκύσουν το ενδιαφέρον σοβαρών επενδυτών με τη δυνατότητα να απογειώσουν τους αγώνες.

Επίσης έχει γίνει για την κοινωνία μία κοινή πρακτική η διοργάνωση αγώνων και συνήθως συνδέονται με την τοπική ανάπτυξη (συγκεκριμένα έργα ανάπτυξης) και στη Λευκάδα θα μπορούσαν να συσχετιστούν και με κάποιες άλλες δραστηριότητες που προσφέρει το νησί. Επίσης πρέπει να διασφαλιστεί για τους αγώνες ότι θα δημιουργήσουν συνθήκες για ανάπτυξη των πολιτιστικών, των ανθρώπινων και των φυσικών πόρων για να μπορέσει να αναπτυχθεί και ο τουρισμός και ο αθλητισμός, προς όφελος της κοινωνίας. Παρατηρούνται κάποιες πολυεπίπεδες συγκρούσεις και ανησυχίες. Ωστόσο υπάρχει ένας διάλογος στο νησί σχετικά με την πορεία που πρέπει να ακολουθηθεί και θεωρούν ότι υπεύθυνοι για τη διοργάνωση των αγώνων πρέπει να είναι οι αθλητικοί, οι τουριστικοί φορείς, η τοπική κοινωνία αλλά και άτομα που μπορούν να πάρουν αποφάσεις, καθώς πολλές φορές οι ειδικοί παραμερίζουν την τοπική κοινωνία και λαμβάνουν τις αποφάσεις μόνοι τους.

5.4.Ανάλυση SWOT

Στο σημείο αυτό θα παρουσιάσουμε και μια ανάλυση SWOT για το νησί της Λευκάδας όσον αφορά το τουριστικό προϊόν του εναλλακτικού τουρισμού που στηρίζεται στα αποτελέσματα της έρευνας.

Τα συμπεράσματα που παρήχθησαν φανερώνουν μεγάλο βαθμό ικανοποίησης των επισκεπτών από παράγοντες όπως κατάλυμα, υπηρεσίες που προσφέρονται, ποικιλία των προσφερόμενων υπηρεσιών, πρόσβαση στο νησί, ωστόσο υπάρχουν και προβλήματα όπως η καθαριότητα, το οδικό δίκτυο, όπως αναφέρει η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτηθέντων.

Εξετάζοντας την Λευκάδα στην παρούσα εργασία πάρα πολλά σημεία καταδεικνύουν μία υπεροχή του νησιού και ορισμένα από αυτά τα στοιχεία είναι τα μοναδικά τοπία, η ομορφιά των παραλιών, η ακτογραμμή, η προσβασιμότητα, καιρικές συνθήκες και τα νησιά που εντοπίζονται πέριξ της Λευκάδας. Βεβαίως κάποια στοιχεία είναι μοναδικά και προσφέρουν ένα πλεονέκτημα στον ανταγωνισμό στο πλαίσιο του τουρισμού και αυτά φαίνεται να είναι οι πολύ όμορφες παραλίες, η ακτογραμμή του νησιού και η προσβασιμότητα. Το αεροδρόμιο στο Άκτιο εξυπηρετεί το νησί αεροπορικά ωστόσο εξυπηρετεί και της περιοχές που γειτνιάζουν με την Λευκάδα. Οι δρόμοι που κατασκευάστηκαν τα τελευταία χρόνια υποβοηθούν την μετακίνηση από την ηπειρωτική Ελλάδα προς τη Λευκάδα. Υφίσταται εκτεταμένο εύρος δραστηριοτήτων και επιλογών στο πεδίο των σπορ και διάφορων δραστηριοτήτων. Το φυσικό περιβάλλον και οι καιρικές συνθήκες ευνοούν και απογειώνουν τα θαλάσσια εξειδικευμένα σπορ όπως παραπέντε windsurfing κτλ. Επίσης οι καταδυτικές εξορμήσεις, τα νησιά στην περίμετρο της Λευκάδας και υπάρχουν στον Νυδρί και στην Νικιάνα οργανωμένα καταδυτικά κέντρα που παρέχουν καταδυτικές εκδρομές και εκπαιδευτικά προγράμματα. Επίσης ισχυρός είναι και ο θαλάσσιος τουρισμός με σκάφη αναψυχής.

Οι τουρίστες σχεδόν οχτώ στους δέκα όπως κατέδειξαν οι ερωτώμενοι θεώρησαν ότι ικανοποιήθηκαν. Βεβαίως στο νησί καταγράφεται εξαιρετική επισκεψιμότητα και στο δυτικό μέρος καθώς υπάρχουν εξαιρετικές παραλίες και για τη μελλοντική ανάπτυξη υφίστανται δυνατότητες εξαιρετικές. Όπως προαναφέρθηκε στη Λευκάδα ο τουρισμός έχει την δυνατότητα και τις προϋποθέσεις να εξελιχθεί περαιτέρω προωθώντας τον εναλλακτικό τουρισμό και τις ποικίλες μορφές που διαθέτει. Στην

έρευνα του ΙΝΣΕΤΕ η Λευκάδα διακρατεί αξιόλογες δυνατότητες για να βελτιώσει και να εξελίξει επιπλέον προϊόντα.

Δηλαδή:

Δυνάμεις

- Μόνιμη σύνδεση με την ηπειρωτική Ελλάδα
- Γειτνίαση με μεγάλες συγκοινωνιακές υποδομές
- Πλούσιο φυσικό και πολιτισμικό περιβάλλον
- Πολυάριθμες παραλίες
- Δημοφιλείς παραλίες ιδιαίτερου φυσικού κάλους
- «Παιχνίδια θαλάσσης»
- Γεωμορφολογικές και κλιματολογικές προϋποθέσεις για την εξέλιξη τουρισμού «yachting»
- Μαρίνα Λευκάδας
- Κλιματολογικές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη θαλάσσιων σπορ: ιστιοπλοΐα, «windsurfing», «kitesurfing», καταδύσεις
- Ναυτικός Όμιλος Λευκάδας
- Εξειδικευμένα κέντρα θαλάσσιων σπορ

Αδυναμίες

- «Γερασμένο» τουριστικό προϊόν
- Τουριστικό προϊόν εξαρτημένο από τον εγχώριο τουρισμό
- Απουσία τουρισμού κρουαζιέρας
- Ελλείψεις σε λιμενικές υποδομές
- Ελλείψεις σε μαρίνες ή ανταγωνιστικές θέσεις ελλιμενισμού
- Πολυεπίπεδες συγκρούσεις

Ευκαιρίες

- Υλοποίηση λιμενικών υποδομών που προβλέπονται από το σχεδιασμό
- Υλοποίηση συγκοινωνιακών έργων που προβλέπονται από το σχεδιασμό
- Διακρατικές και διαπεριφερειακές συνεργασίες με έμφαση στο θαλάσσιο τουρισμό
- Κορεσμός ανταγωνιστικών προορισμών θαλάσσιου τουρισμού
- Διαδίκτυο (προβολή με ελάχιστα χρήματα για το εύρος της)

Απειλές

- Αεροδρόμιο Άκτιου κόμβος δυτικής Ελλάδας, με αποτέλεσμα να διαφεύγει δυνητικός επισκέπτης
- Ύπαρξη πολυάριθμων προορισμών εσωτερικού και εξωτερικού, με προσφορά παρόμοιου τουριστικού προϊόντος
- Οικονομική κρίση
- Κλιματική αλλαγή

Δυνάμεις	Αδυναμίες
• Μόνιμη οδική σύνδεση με την ηπειρωτική χώρα • Εγγύτητα με συγκοινωνιακές υποδομές • Πλούσιο πολιτισμικό και φυσικό περιβάλλον • Πληθώρα παραλιών ιδιαίτερου φυσικού κάλους • Δημοφιλείς παραλίες Μαρίνα Λευκάδας • «Παιχνίδια θαλάσσης»	• Τουριστικό προϊόν γηρασμένο • Τουριστικό προϊόν εξαρτημένο από τον παραδοσιακό τουρισμό • Έλλειψη τουρισμού κρουαζιέρας • Ελλείψεις σε λιμενικές υποδομές • Υστέρηση σε ανταγωνιστικές θέσεις ελλιμενισμού ή μαρίνες

• Κλιματολογικές και Γεωμορφολογικές συνθήκες για την βελτίωση του τουρισμού «yachting» • Κλιματολογικές προϋποθέσεις για εξέλιξη θαλάσσιων σπορ: «windsurfing», «kitesurfing», καταδύσεις ιστιοπλοΐα, • Κέντρα θαλάσσιων σπορ εξειδικευμένα • Ναυτικός Όμιλος Λευκάδας	• «Γερασμένο» τουριστικό προϊόν • Τουριστικό προϊόν εξαρτημένο από τον εγχώριο τουρισμό • Απουσία τουρισμού κρουαζιέρας • Ελλείψεις σε λιμενικές υποδομές • Ελλείψεις σε μαρίνες ή ανταγωνιστικές θέσεις ελλιμενισμού • Συγκρούσεις πολυεπίπεδες
Ευκαιρίες Προβλέπεται υλοποίηση λιμενικών υποδομών (σχεδιασμός) • Υλοποίηση έργων συγκοινωνίας (σχεδιασμός) • Διαπεριφερειακές και Διακρατικές και συνεργασίες με έμφαση στο θαλάσσιο τουρισμό • Κορεσμός προορισμών θαλάσσιου τουρισμού ανταγωνιστικών • Διαδίκτυο (προβολή με ελάχιστα χρήματα για το εύρος της)	Απειλές • Αεροδρόμιο Άκτιου εγγύτητα με άλλους προορισμούς με αποτέλεσμα δυνητικοί επισκέπτες να διαφεύγουν • Ύπαρξη πληθώρας προορισμών εξωτερικού και εσωτερικού με προσφορά τουριστικού προϊόντος παρόμοιου • Κλιματική αλλαγή • Οικονομική κρίση

5.5.Προτάσεις για το μέλλον

Διαπιστώσεις

Η προαναφερθείσα ανάλυση παρουσίασε την κατάσταση που υφίσταται στη Λευκάδα όσον αφορά τον εναλλακτικό τουρισμό και στον τουρισμό γενικότερα. Όπως καταγράφηκε στη Λευκάδα ανθίζει ο θαλάσσιος και αθλητικός τουρισμός, επίσης ο θρησκευτικός τουρισμός και ο πολιτιστικός σε μικρότερο βαθμό. Ωστόσο καταγράφονται και αδυναμίες καθώς στον τομέα των σκαφών αναψυχής θα μπορούσε να επεκταθεί η μαρίνα της Λευκάδας ή να δημιουργηθεί μία καινούργια-σχεδιάζεται βεβαίως για να είμαστε δίκαιοι μία νέα- και ο τουρισμός κρουαζιέρας απουσιάζει παντελώς στα μεγάλα σκάφη. Η ιδιαιτερότητα της Λευκάδας, ένα νησί με οδική σύνδεση με την ηπειρωτική χώρα και με μεγάλες οδικές αρτηρίες πλησίον της επιπλέον και με ένα αεροδρόμιο πάρα πολύ κοντά και με όλα τα άλλα πλεονεκτήματα (μορφολογία, παραλίες, εξαιρετικές καιρικές συνθήκες, κ.ά.) μπορεί να επενδύσει περαιτέρω στον τουρισμό θέτοντας ένα όραμα για το μέλλον.

Προτάσεις

Το όραμα και η στρατηγική για την Λευκάδα πρέπει να κινηθεί σε τέσσερις στρατηγικούς άξονες.

- Η ελκυστικότητα της Λευκάδας πρέπει να ενισχυθεί.
- Ο εναλλακτικός τουρισμός πρέπει να διασυνδεθεί με τις άλλες μορφές τουρισμού και να διαχυθεί σε όλο το νησί.
- Οφείλουν να στηριχθούν οι μορφές του εναλλακτικού τουρισμού
- Να αναβαθμιστούν οι υποδομές σε όλα τα επίπεδα.

Ενέργειες/πολιτικές

Προβολή του εναλλακτικού τουρισμού από την περιφερειακή αυτοδιοίκηση. Η Λευκάδα σε πλήθος μορφών του εναλλακτικού τουρισμού παρουσιάζει ικανοποιητική ποιότητα. Ο εναλλακτικός τουρισμός μπορεί να επιφέρει σοβαρό χτύπημα στην εποχικότητα η οποία είναι γνώρισμα του μαζικού τουρισμού. Συνεπώς η δυναμικότητα της Λευκάδας πρέπει να υποστηριχθεί στον εναλλακτικό τουρισμό και να διεξαχθούν από την τοπική αυτοδιοίκηση εκστρατείες προβολής σε όλο τον κόσμο και με την συμμετοχή σε διάφορα διεθνή φόρα και μέσω διαδικτύου και ΜΜΕ.

Το οδικό δίκτυο του νησιού οφείλει να αναβαθμιστεί επιτρέποντας την πρόσβαση σε κάθε σημείο του νησιού. Επίσης η πρόσβαση στο νησί είναι εύκολη από την ηπειρωτική χώρα. Άρα πρέπει η σύνδεση με το Άκτιο να βελτιωθεί όπως και με τα διευρωπαϊκά δίκτυα. Δεν είναι δυνατόν το δρομολόγιο Αιτωλικό -Λευκάδα να απαιτεί ενενήντα λεπτά για την υλοποίηση του.

Ο τουρισμός της κρουαζιέρας προσθέτει στο τουριστικό προϊόν κάθε περιοχής. Πρέπει λοιπόν και στην Λευκάδα να κατευθύνουν ενέργειες προκειμένου να συμπεριληφθεί στις περιοχές όπου εκτελούνται δρομολόγια.

Ο τουρισμός των σκαφών αναψυχής βρίσκεται σε πολύ καλό επίπεδο στο νησί. Ωστόσο η αναβάθμιση των υποδομών στην μαρίνα Λευκάδας και η ανάπτυξη στο νησί νέων θα προωθήσει έτι περαιτέρω αυτό το κομμάτι του εναλλακτικού τουρισμού.

Οι ιδιαίτερες καιρικές συνθήκες στο νησί έχουν επιτρέψει την ανάδειξη των θαλάσσιων σπορ σε πολύ υψηλό επίπεδο. Πρέπει να προσφερθούν κίνητρα (οικονομικά και άλλα) στις επιχειρήσεις για να μπορέσουν να είναι ανταγωνιστικές. Επίσης πρέπει να υποστηριχτεί ο καταδυτικός τουρισμός και να αξιοποιηθούν διάφοροι εξαιρετικοί προορισμοί.

Συμπεράσματα

Σε προηγούμενες δεκαετίες οι συνθήκες της εποχής πολιτικοοικονομικές και ιστορικές καθόρισαν ένα αναπτυξιακό μοντέλο που στηρίχτηκε στον τουρισμό και σε αυτό συνέβαλαν η γεωγραφία και τα νησιά. Διακρινόταν από τη μαζικότητα, συνεισέφερε με ροές εσόδων και ανάπτυξη, ωστόσο διακρινόταν και παθογένειες στο μοντέλο αυτό.

Τα τελευταία χρόνια διακρίνεται μία μεταστροφή στο ακολουθούμενο μοντέλο το οποίο εστιάζει στη βιωσιμότητα και την αειφορία. Συνεπώς ο εναλλακτικός τουρισμός κερδίζει μερίδιο της τουριστικής αγοράς, αναπτύσσεται με ρυθμούς αλματώδεις τις τελευταίες δεκαετίες. Παρουσιάζει ισχυρές δυνατότητες προκειμένου να προωθήσει μία έξυπνη και βιώσιμη ανάπτυξη στην Ελλάδα και στην Ευρώπη και επιφέρει άμεσες επιπτώσεις στις περιφερειακές και τοπικές οικονομίες και στηρίζει εξαιρετικά

τη δημιουργία εισοδημάτων και θέσεων εργασίας και αναβαθμίζει την ποιότητα ζωής. Ωστόσο παρουσιάζει και προβλήματα που πρέπει να επιλυθούν. Αυτό καταδεικνύεται και στη Λευκάδα, που συνιστά κομμάτι του νησιωτικού χώρου, καθώς το μοντέλο ανάπτυξης με το οποίο πορεύτηκε ήταν αυτό του μαζικού τουρισμού, καθώς θεωρούσαν ύψιστη προτεραιότητα η κατασκευή τουριστικών καταλυμάτων.

Για την Λευκάδα το τουριστικό της προφίλ θεωρείται ως ακατάλληλο και γηρασμένο για να μπορέσει να ανταποκριθεί στις σύγχρονες συνθήκες αγοράς. Ωστόσο συνιστά η Λευκάδα έναν χώρο, μία περιοχή γεωγραφική που κατέχει τις προϋποθέσεις για δραστηριότητες εναλλακτικού τουρισμού. Ο θαλάσσιος και αθλητικός τουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός και διάφορες άλλες δραστηριότητες έχουν δημιουργήσει στη συνείδηση του κόσμου την αντίληψη ότι αυτό είναι το μέλλον και έργα και δραστηριότητες όπως τα θαλάσσια σπορ ή η μαρίνα Λευκάδας την ταξινομούν στο παγκόσμιο χάρτη του εναλλακτικού τουρισμού. Παρουσιάζει ισχυρά πλεονεκτήματα διακρίνονται ωστόσο και ελλείψεις και τοπικές παθογένειες.

Η Λευκάδα συγκεντρώνει πληθώρα πλεονεκτημάτων όπως η εύκολη πρόσβαση οδικώς, οι μεγάλες αγορές είναι σχετικά κοντά (Γαλλία, Ιταλία), εξαιρετικές παραλίες, ήρεμα νερά, λιμενικές υποδομές και υφίστανται σε ικανοποιητικό βαθμό δραστηριότητες θαλάσσιων σπορ (parasailing, kitesurfing, windsurfing, ιστιοπλοΐα κ.α.), ενώ διοργανώνονται εκδηλώσεις και αγώνες. Φυσικοί λιμένες, αλιευτικά καταφύγια και λιμενικές εγκαταστάσεις συγκροτούν προϋποθέσεις, προκειμένου ο θαλάσσιος τουρισμός να παρουσιάσει δυναμική ανάπτυξη, ενώ η μαρίνα της Λευκάδας μπορεί να γίνει κέντρο για την ευρύτερη περιοχή. Έτσι μπορεί να ενισχυθεί η επωνυμία (branding) της Λευκάδας, να προσελκύσει υψηλού επιπέδου επισκέπτες, να διαχυθεί ισχυρά στην ενδοχώρα και στους άλλους κλάδους η ανάπτυξη, προκαλώντας έτσι μία κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη με ισορροπία στην περιοχή.

Βιβλιογραφία

Anderson, W., & Westcott, M. (2020). *Introduction to Tourism and Hospitality in B.C.*

(2nd εκδ.). Victoria: B.C. campus

Archer, B., Cooper, C., & Ruhanen, L. (2005). The positive and negative impacts of tourism. In W.F. Theobald (eds.). *Global tourism*. (pp. 79-102). NY:

Butterworth–Heinemann

Αγγελίδης, Μ. (2000). *Χωροταξικός Σχεδιασμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη*. Αθήνα:

Συμμετρία

- Ανδριώτης, Κ. (2003) 'Ο εναλλακτικός τουρισμός και τα διαφοροποιητικά χαρακτηριστικά του.' *Academia*. Ανακτήθηκε 11 Νοεμ. 2023 από:
https://www.researchgate.net/publication/27375739_O_enallaktikos_tourismos_kai_ta_diaphoropoiatika_charakteristika_tou
- Ανδριώτης, Κ. (2003). *Ο Εναλλακτικός Τουρισμός και τα Διαφοροποιητικά Χαρακτηριστικά του*. Επιθεώρηση Χωρικής Ανάπτυξης, Σχεδιασμού και Περιβάλλοντος. Εκδόσεις: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο & Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Κρήτης.
- Ανδριώτης, Κ. (2005). *Τουριστική Ανάπτυξη και Σχεδιασμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Ανδριώτης, Κ. (2006) *Αειφορία – Εναλλακτικές μορφές τουρισμού*. Αθήνα: Σταμούλη.
- Ανδριώτης, Κ. (2008). *Αειφορία και εναλλακτικός Τουρισμός*. Αθήνα: Εκδόσεις Σταμούλης.
- Αποστολόπουλος Δ. Κ, & Σδράλη, Β.Δ. (2009). *Εναλλακτικός και ήπιος τουρισμός υπαίθρου. Θεωρητική προσέγγιση και εφαρμογές*, Ελληνοεκδοτική, 2009 ISBN 978-960-8458-16-1
- Basit, T. (2003). Manual or Electronic? The Role of Coding in Qualitative Data Analysis. *Educational Research*, 45, 143-154.
<https://doi.org/10.1080/0013188032000133548>
- Birtles, K. (2023, Απρίλιος 16). 4 reasons why travel and sustainability are the ultimate power couple. Retrieved Ιανουάριος 16, 2024, from The real world by Trafalgar: <https://www.trafalgar.com/real-word/travel-sustainability/>
- Bramwell, B., & Lane, B. (1993). Sustainable tourism: An evolving global approach.

- Journal of sustainable tourism*, 1(1), 1-5.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006), Using thematic analysis in psychology, *Qualitative Research in Psychology*, 3, 77-101. Doi: 10.1191/1478088706qp063oa.
- Briassoulis, H., & Van Der Straaten, (Eds.). (2013). Tourism and the environment: an overview. In H. Briassoulis & J. VanDerStraaten (Eds.) *Tourism and the environment: Regional, Economic, Cultural and Policy Issues. Revised 2nd edition* (pp. 1-19). UK: Springer Science & Business Media.
- Butler, R.W. (1990) 'Alternative tourism: pious hope or Trojan Horse?' *Journal of Travel Research*, 28(3), pp.40-45. Available at:
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/004728759002800310> Ανακτήθηκε 10 Ιαν. 2024
- Camilleri, M. A. (2018). *The Tourism Industry: An Overview. In: Travel Marketing, Tourism Economics and the Airline Product. Tourism, Hospitality & Event Management*. Cham: Springer.
- Cater, E. (1993). Ecotourism in the third world: Problems for sustainable tourism development. *Tourism management*, 14(2), 85-90.
- Choi, H. C., & Turk, E. S. (2011). Sustainability indicators for managing community tourism. In M. Burduk & R. Phillips (eds.). *Quality-of-life community indicators for parks, recreation and tourism management* (pp. 115-140). Dordrecht: Springer
- Clarke, V. & Braun, V. (2013) Thematic analysis. In A. C. Michalos (Ed.), *Encyclopaedia of quality-of-life research*. New York: Springer.
- Coccosis H., (1996). Tourism and sustainability: Perspectives and Implications. In G.K. Priestley, J.A. Edwards & H. Coccosis H. (Eds.). *Sustainable tourism? European Experiences*. (pp. 1-20). UK: Cab International

- Coccossis, H. (2017). Sustainable tourism and carrying capacity: a new context. In H. Coccossis & A. Mexa (eds.). *The Challenge of Tourism Carrying Capacity Assessment* (pp. 19-30). NY: Routledge.
- Coccossis, H., & Mexa, A. (2004). *The Challenge of Tourism Carrying Capacity Assessment: Theory and practice*. London: Ashgate
- Cohen, L. Manion, L & Morrison, K. (2008). Μεθοδολογία εκπαιδευτικής έρευνας. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Cooper, C., & Hall, C. M. (2007). *Contemporary tourism*. NY: Routledge.
- Cuculeski, N., Petrovska, I., & Petkovska Mircevska, T. (2015). Emerging Trends In Tourism: Need For Alternative Forms In Macedonian Tourism. *Review of Innovation and Competitiveness: A Journal of Economic and Social Research*, 1(1), 103-114.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2005). *The Sage handbook of qualitative research*. 3rd ed. Thousand Oaks: Sage.
- Dodds, R. (2007) ‘Sustainable tourism and policy implementation: Lessons from the case of Calvi, Spain’. *Current issues in tourism*, 10(2), pp. 296-322. Available at: https://www.researchgate.net/publication/249024161_Sustainable_Tourism
Ανακτήθηκε 19 Δεκ. 2023
- Dorin P. (2012). The Impacts Of Tourism On Society. *Annals of Faculty of Economics*, 1(1), 500-506
- EOT. (2000). *Ανάπτυξη, συμμετοχή, ποιότητα ζωής*. Αθήνα: Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
- Farrell, B. H. (1999). Conventional or sustainable tourism? No room for choice. *Tourism management*, 20 (2), 189-192.

- Fennell, D. A. (2014). *Ecotourism*. NY; Routledge.
- Fereday, J., & Muir-Cochrane, E. 2006. *Demonstrating rigor using thematic analysis: A hybrid approach of inductive and deductive coding and theme development*, *International Journal of Qualitative Methods, Qualitative Methods*, 5(1).
https://www.ualberta.ca/~iiqm/backissues/5_1/PDF/FEREDAY.PDF
- Flick, U. (2006). *An Introduction to qualitative research. 3rd ed.* . London: Sage Publication.
- Galletta, A. (2012). *Mastering the Semi-Structured Interview and Beyond: From Research Design to Analysis and Publication*. New York: University Press.
- Giampiccoli, A., & Saayman, M. (2014). A conceptualisation of alternative forms of tourism in relation to community development. *Mediterranean Journal of Social Sciences*, 5(27), 1667-1678.
- Gill, P., Stewart, K., Treasure, E., & Chadwick, B. (2008). Methods of data collection in qualitative research: interviews and focus groups. *British Dental Journal*, σσ.291–295.
- Glasson, J., & Therivel, R. (2013). *Introduction to environmental impact assessment*. NY: Routledge.
- Glenn, N., & Marquardt, E. (2001). *Hooking up, hanging out, and hoping for Mr. Right*. New York: Institute for American Values.
- Gonsalves, P., & Holden, P. (1985). *Alternative tourism: a resource book*. Ecumenic. Coalition on Theird World Tourism.
- Gössling, S., Peeters, P., Ceron, J. P., Dubois, G., Patterson, T., & Richardson, R. B. (2005). The eco-efficiency of tourism. *Ecological economics*, 54(4), 417-434.
- Ηγουμενάκης, Ν. & Κραβαρίτης, Κ. (2004). *Τουρισμός Βασικές Έννοιες*. Αθήνα:

- Interbooks.
- Hall, C.M. (2003). “Health and spa tourism”, In Hudson, S. (Ed.), *International Sports & Adventure Tourism*, Haworth Press: New York.
- Hall, M. (2012). Spa and health tourism. In *Sport and adventure tourism* (pp. 298-317). Routledge
- Harris, R. & Howard, J. (1996). *Dictionary of Travel, Tourism and Hospitality* Victoria: Terms. Hospitality Press
- Higginbottom, K. (2004). *Wildlife tourism*. Altona: Common Ground.
- Hooper, K., & Benton, M. (2022). *The Future of Remote Work: Digital Nomads and the Implications for Immigration Systems*. Migration Policy Institute
- Hopf, C. (2004). Research ethics and qualitative research. In U. Flick, E. von Kardorff & I. Steinke (eds). *A companion to qualitative research* (pp. 335-339). London: Sage Publications.
- Hunter & Green, 1995; Hunter, C., & Green, H. (1995). *Tourism and the environment: A sustainable relationship?* NY:Routledge
- Inskeep, E. (1991). *Tourism planning: an integrated and sustainable development approach*. NY: Van Nostrand Reinhold.
- International Union of Tourism Organizations (IUTO) (1973). *Health Tourism*, United Nations, Geneva.
- INΣETE, (2018). *Ο Ελληνικός τουρισμός, Archives*. Ανακτήθηκε 23 Νοεμ. 2023 από: https://insete.gr/studies_category/
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός, Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας, Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*, Αθήνα: ΣΕΑΒ,
- Ιωσηφίδης, Θ.,(2008). *Ποιοτικές μέθοδοι Έρευνας στις Κοινωνικές Επιστήμες*.

Αθήνα: Κριτική

- Kafatos, V., Papakonstantinou, T., & Papanikos, S. (2023). Sustainability in the Greek tourism market - Paving the way for sustainable tourism growth. Deloitte - Insete. Retrieved Ιανουάριος 8, 2024
- Kastenholz, E. (2004). Management of Demand as a Tool in Sustainable Tourist Destination Development. *Journal of Sustainable Tourism*, 12(5), 388-408.
- Kondyli, J. (2010). Measurement and evaluation of sustainable development: A composite indicator for the islands of the North Aegean region, Greece. *Environmental Impact Assessment Review*, 30(6), 347-356.
- Krippendorff, J. (1986). The new tourist—turning point for leisure and travel. *Tourism Management*, 7(2), 131-135.
- Κοκκώσης & Τσάρτας 1999 Κοκκώσης Χ., Τσάρτας Π. (1999). *Ανάπτυξη και Περιβάλλον στον Τουρισμό*. Τόμος Β. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
- Κοκκώσης, Τσάρτας & Γκρίμπα, 2011). Κοκκώσης, Χ., Τσάρτας, Π. & Γκρίμπα Ε. (2011). *Ειδικές και Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού – Ζήτηση και προσφορά νέων προϊόντων τουρισμού*, Αθήνα: Κριτική
- Κοκκώσης, Χ. & Τσάρτας, Π. (2001) *Βιώσιμη Τουριστική ανάπτυξη και Περιβάλλον*, Κριτική, Αθήνα
- Laarman, J.G. & Durst, P.B. (1987) *Nature travel and tropical forests*. (FPEI Working Paper Series). North Carolina: Southeastern Center for Forest Economics Research. Ανακτήθηκε 20 Δεκ. 2023 από <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/0047287588026003105>
- Lanfant, M. F. & Graburn, N. H. (1992) 'International tourism reconsidered: The principle of the alternative: Tourism Alternatives'. In Smith, V. L. &

- Eadington, W. R. (eds.), *Tourism alternatives*. Philadelphia: Tourism Alternatives, pp. 88-112. Ανακτήθηκε 26 Νοεμ. 2023 από: 10.9783/9781512807462-009]
- Leksakundilok, A., & Hirsch, P. (2008). 12 Community-based ecotourism in Thailand'. *Tourism at the grassroots: villagers and visitors in the Asia-Pacific*, 5 (3), 214-221
- Liu, Z. (2003). Sustainable tourism development: A critique. *Journal of sustainable tourism*, 11(6), 459-475.
- Λαγός Δ. (2005) Τουριστική Οικονομική, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα
- Malkoutzis, N. (2008). *British effort aimed at defusing the situation at party resorts*. Athens Plus.
- Mason, J. (2018). *Qualitative Researching*. 3rd ed. London: Sage Publications.
- Mathieson, A., & Wall, G. (1982). *Tourism, economic, physical, and social impacts*. UK: Longman.
- Mowforth, M., & Munt, I. (2015). *Tourism and sustainability: Development, globalisation, and new tourism in the third world*. NY: Routledge
- Ματζουράνη, Κ., & Τζιφάκη, Χ. (χ.χ.). Επιπτώσεις-προοπτικές εξέλιξης του εναλλακτικού τουρισμού στην Ελλάδα. Ηράκλειο: ΑΤΕΙ Κρήτης.
- Μόσχου, Α. (2013) Διαφορές εναλλακτικού και μαζικού τουρισμού. Διερεύνηση των χαρακτηριστικών των τουριστών στην Εύβοια. Τ.Ε.Ι. Κρήτης, Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας (Σ.Δ.Ο), Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων <http://hdl.handle.net/20.500.12688/7406>
- OECD. (2022). Should OECD countries develop new Digital Nomad Visas? (No. 27; Migration Policy Debates). OECD.

<https://www.oecd.org/migration/mig/MPD-27-Should-OECDcountries-develop-new-Digital-Nomad-Visas-July2022.pdf>

- Orams, M. B., & Lück, M. (2014). Coastal and marine tourism. *The Wiley-Blackwell companion to tourism*, 479-489.
- Pearce, D. G. (1992). Alternative tourism: Concepts, classifications, and questions. *Tourism alternatives: Potentials and problems in the development of tourism*, 15-30.
- Pigram, J. J., & Wahab, S. (2005). *Tourism, development and growth: the challenge of sustainability*. NY: Routledge.
- Plummer, R., & Fennell, D. A. (2009). Managing protected areas for sustainable tourism: prospects for adaptive co-management. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(2), 149-168.
- Πολύζος, Σ. (2015). *Αστική ανάπτυξη*. Αθήνα: Έλλην
- Richards, G. (2011). Creativity and tourism: The state of the art. *Annals of tourism research*, 38(4), 1225-1253.
- Richardson, J. A. (1993). *Ecotourism & nature-based holidays*. Virginia: Choice Books.
- Robson, C. (2007). *How to Do a Research Project: A Guide for Undergraduate Students*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Rosenow, J. E., & Pulsipher, G. L. (1979). *Tourism the good, the bad, and the ugly*. Lincoln: Century Three Press
- Ross, D. (2001). *Developing sports tourism. An eGuide for Destination Marketers and sports Events Planners*, University of Illinois: National Laboratory for *Tourism and eCommerce*.
- Ruhanen, L. (2013). Local government: facilitator or inhibitor of sustainable tourism

- development? *Journal of Sustainable Tourism*, 21(1), 80-98.
- Scott, D., Amelung, B., Becken, S., Ceron, J. P., Dubois, G., Gössling, S., & Simpson, M. (2008). *Climate change and tourism: Responding to global challenges*. Madrid: World Tourism Organization
- Sharpley, R. (2009). *Tourism development and the environment: Beyond sustainability?* NY: Routledge.
- Smith, A. (2011) 'Obstacles to the Growth of Alternative Tourism in Greece'. *African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure Vol. 1* (3), pp. 1-8. Available at: http://www.ajhtl.com/uploads/7/1/6/3/7163688/smith_a__article_5_13.pdf Ανακτήθηκε 21 Οκτ. 2023.
- Smith, V. L., & Eadington, W. R. (1992). *Tourism alternative: Potentials and problems in the development of tourism*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Spilanis, I., & Vayanni, H. (2004). 13 Sustainable Tourism: Utopia or Necessity? The Role of New Forms of Tourism in the Aegean Islands. In B. Bramwell (ed.) *Coastal mass tourism: Diversification and sustainable development in Southern Europe*. (pp.269-291). Clevedon: ChannelViewPublications
- Stewart, J., & Hams, T. (1991). *Local Government for Sustainability*. Luton: Local Government Management Board.
- Σούρτζης, Α. (2003) *Αειφόρος ανάπτυξη και εναλλακτικές μορφές τουρισμού- Η ελληνική πολιτική κινήτρων*. Αδημοσίευτη Διπλωματική Εργασία. Αθήνα.
- Σπιλάνης, Γ., (2000). *Τουρισμός και περιφερειακή ανάπτυξη. Η περίπτωση των νησιών του Αιγαίου*, στο Τσάρτας, Π. (επιμ.) *Τουριστική Ανάπτυξη*. Πολυεπιστημονικές Προσεγγίσεις. Αθήνα: Εξάντας
- Σταθόπουλος, Δ. (2006) 'Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού Σημαντικός. Αρωγός

- στην Ανάπτυξη του Τουριστικού Προϊόντος.' *Travel Daily News Greece and Cyprus*. Ανακτήθηκε 24 Νοεμ.2023 από:
<https://traveldailynews.gr/columns/article/1244>
- Σφακιανάκης, Μ. (2004) *Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού*. Αθήνα: ΕΛΛΗΝ.
- Σχίζας, Γ. (1998). *Ο άλλος τουρισμός: Η οικολογική διέξοδος στα αδιέξοδα του συμβατικού τουρισμού*. Αθήνα: Εναλλακτικές Εκδόσεις.
- Tomljenović, R., & Dukić, L. (2017, January). Religious Tourism-from a Tourism Product to an Agent of Societal Transformation. In A. Mihajlovic, S. Cerovic & J. Popeski. *SITCON Religious Tourism and the contemporary tourism market, 1-4 August* (pp.1-8). Serbia
- Turner, R.K., Pearce, D. and Bateman I. (1994) *Environmental Economics: An Elementary Introduction*. Great Britain: Harvester Wheatsheaf
- Τσιώλης, Γ.,(2014) Μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης στην ποιοτική κοινωνική έρευνα. Εκδόσεις Κριτική.
- UNEP, (2009). *Sustainable Coastal Tourism An integrated planning and management approach*. Ανακτήθηκε 04 Οκτ. 2023 από
<http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DITx1091xPA-SustainableCoastalTourism-Planning.pdf>
- UNESCO, UNEP & ETE, (2009). *Sustainable Tourism Development in UNESCO Designated Sites in South-Eastern Europe*. Ανακτήθηκε 15 Οκτ. 2023, από
http://portal.unesco.org/es/files/45338/12417872579Introduction_Sustainable_Tourism.pdf/Introduction_Sustainable_Tourism.pdf
- UNWTO. (2019). *World Tourism Organization (UNWTO)*. Ανάκτηση 21 Νοεμ. 2023, από Glossary of tourism terms: <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>
- Verma, M. (January 2023).The Future of Work For Digital Nomads: The Benefits And

[ONLINE]: 2395-1052, προσπελάστηκε 15/1/2024 από:

[https://www.researchgate.net/publication/370099953_The_Future_of_Work_F
or_Digital_Nomads_The_Benefits_And_Risks_of_Automation](https://www.researchgate.net/publication/370099953_The_Future_of_Work_For_Digital_Nomads_The_Benefits_And_Risks_of_Automation)

Williams, S. (Ed.). (2004). *Tourism: New directions and alternative tourism* (Vol. 4).

Taylor & Francis. World Commission on Environment and Development,
1987:4

World Commission on Environment and Development (1987). *Our Common Future*.
United Nations

World Sport Tourism Show (2019). Sport. Ανακτήθηκε 04, Νοεμ. 2023 από

<https://www.wst-show.com/en/sport-tourism>

WTO (World Tourism Organization) (1997). *International tourism: a global
perspective*. World Tourism Organization.

WWTC (2018). *Travel and tourism economic impact 2018 World*. Ανακτήθηκε 15

Δεκ. 2023, από [https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-
research/regions-2018/world2018.pdf](https://www.wttc.org/-/media/files/reports/economic-impact-research/regions-2018/world2018.pdf)

Belias, D., Velissariou, E., Kyriakou, D., Vasiliadis, L., Aspridis, G., Mantas, C.,

Roditis, R., & Koustelios, A. (2018). Greece as a sports tourism destination. In

V. Katsoni & K. Velandar (Eds.), *Innovative approaches to tourism and leisure*.

Springer Proceedings in Business and Economics. Springer.

https://doi.org/10.1007/978-3-319-67603-6_38

Cavalheiro, M. B., Mayer, V. F., & Luz, A. B. T. (2021). Nautical sports tourism:

Improving people's wellbeing and recovering tourism destinations. In C. R. A. Perinotto, F. V. Mayer, & R. R. J. Soares (Eds.), *Rebuilding and restructuring the tourism industry: Infusion of happiness and quality of life* (pp. 130–156). IGI Global.

DUBLIN. (2021, November 5). Global sports tourism market (2021 to 2030) – Opportunity analysis and industry forecasts. [www.businesswire.com;](https://www.businesswire.com/news/home/20211105005709/en/Global-Sports-Tourism-Market-2021-to-2030--Opportunity-Analysis-and-Industry-Forecasts--ResearchAndMarkets.com)
<https://www.businesswire.com/news/home/20211105005709/en/Global-Sports-Tourism-Market-2021-to-2030--Opportunity-Analysis-and-Industry-Forecasts--ResearchAndMarkets.com>

Higham, J., & Hinch, T. (2018). *Sport tourism development*. Channel View Publications.

Lockstone-Binney, L., & Ong, F. (2021). The sustainable development goals: The contribution of tourism volunteering. *Journal of Sustainable Tourism*, 1–17.

Rheenen, D. V., Sobry, C., & Melo, R. (2021). Running tourism and the global rise of small scale sport tourism events. In R. Melo, C. Sobry, & D. Van Rheenen (Eds.), *Small scale sport tourism events and local sustainable development* (pp. 1–17). Springer

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α΄

Ημιδομημένο Πρωτόκολλο συνέντευξης-(ερωτηματολόγιο)

Δημογραφικά στοιχεία συνεντευξιζόμενων:

Ηλικία (18-25, 25-35, 35-45, 45-55, 55-65)

Φύλο

Εκπαίδευση-σπουδές

Οικογενειακή κατάσταση,

Επαγγελματική κατάσταση (Εργασία-θέση-καθήκοντα)

Προϋπηρεσία

Πίνακας Α΄

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά των τουριστών που επισκέπτονται την περιοχή για εναλλακτικό τουρισμό;

1. Στοιχεία επισκεπτών:

-Οικονομική κατάσταση επισκεπτών,

-Φύλο επισκεπτών,

- Ηλικία επισκεπτών (έως 30, 30-50, μεγαλύτεροι)

-Οικογενειακή κατάσταση

2. Ποιες ηλικιακές ομάδες εκφράζουν το μεγαλύτερο ενδιαφέρον; (18-30), (31-50), (51 +). Πιστεύετε ότι έχει μειωθεί-αυξηθεί ηλικιακά το target group της περιοχής;
3. Από που προέρχεται το μεγαλύτερο μέρος των τουριστών (π.χ. γύρω περιοχές, ξένοι τουρίστες, οργανωμένα γκρουπ ποικίλης αιτιολογίας, κ.ά.) και πως αποφάσισαν να προτιμήσουν τις υπηρεσίες του νησιού; (εξαιτίας διαφημιστικής καμπάνιας, διέθεταν γνώση της περιοχής, τυχαία κτλ). Εξηγήστε.
4. Παρακαλώ σημειώστε τον αριθμό των διανυκτερεύσεων ή των επισκέψεων (ημερήσια επίσκεψη), που –κατά την γνώμη σας- πραγματοποιούν στην ευρύτερη περιοχή.
5. Η χρήση των υπηρεσιών από τους επισκέπτες πως αξιοποιείται κυρίως (για θεραπευτικούς, ιατρικούς λόγους, για ευεξία, διασκέδαση κτλ;). Εξηγήστε.

Πίνακας Β΄: Υπηρεσίες που παρέχονται- ικανοποίηση πελατών/επισκεπτών

6. Ποιες υπηρεσίες (εναλλακτικού τουρισμού) παρέχονται, ποιες έχουν τη μεγαλύτερη ζήτηση και πως συνδυάζονται από τους επισκέπτες; (έρχονται μόνο γι' αυτές, τις συνδυάζουν; κτλ). Εξηγήστε.
7. Ποιες Εναλλακτικές και Ειδικές Μορφές Τουρισμού θεωρείτε ότι ταιριάζουν καλύτερα στην γεωμορφολογία και την ιδιοσυγκρασία της Περιφέρειας; Εξηγήστε.

8. Θεωρείτε πως η περιοχή της Λευκάδας είναι αναγνωρίσιμος τουριστικός προορισμός; Ποια χαρακτηριστικά της περιοχής, προδιαθέτουν τον δυνητικό τουρίστα να τον επισκεφτεί και σε ποιο βαθμό; (Ποια είναι τα σημαντικά κριτήρια για την επιλογή της ευρύτερης περιοχής ως τουριστικό προορισμό). Εξηγήστε.
9. Έχει μεταβληθεί η ζήτηση με την πάροδο των χρόνων, ή το target group; Εξηγήστε.
10. Ποιες από τις διαμορφωθείσες συνθήκες στην περιοχή σας θεωρείτε πως μπορούν να συντελέσουν αποφασιστικά για την αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού;
11. Ποιο είναι το ποσοστό ικανοποίησης από τις τουριστικές υπηρεσίες, ως προς τις υποδομές για την αναψυχή των τουριστών, οι οποίες προσφέρονται από τις επιχειρήσεις.

Πίνακας Γ': Συνεισφορά του εναλλακτικού τουρισμού στην περιοχή

12. Ποια είναι κατά τη γνώμη σας η συνεισφορά των υπηρεσιών του εναλλακτικού τουρισμού στη τοπική κοινωνία:
- από πολιτιστική,
 - εργασιακή
 - οικονομική σκοπιά
 - μετασχηματισμός τουριστικής περιόδου
13. Οι επιπτώσεις εξαιτίας του όγκου των επισκεπτών αφήνουν αρνητικό αποτύπωμα στην περιοχή; Υπάρχουν επιπτώσεις αρνητικές στα ήθη-έθιμα και στην ηθική της τοπικής κοινωνίας;

14. Στηρίζει την τοπική κουλτούρα και παράδοση της περιοχής (π.χ. μέσω παροχής παραδοσιακών φαγητών, επίδειξη παραδοσιακών στολών ή συνεισφορά χορηγιών σε πολιτιστικούς συλλόγους μέσω εκδηλώσεων κ.ά.);. Τί πιστεύετε;
15. Πως βλέπετε το μέλλον της περιοχής μέσα από την αειφορία; Λαμβάνονται κάποια μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος (π.χ. που καταλήγουν τα λήμματα, πόσο χλώριο χρησιμοποιείται κ.ά.), Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (φωτοβολταϊκά, ηλικιακοί κτλ);
16. Υπάρχει πιστοποίηση συστημάτων ΑΠΕ; Στην επιχείρηση που εργάζεστε γίνεται ανακύκλωση;
17. Ποιες διαμορφωθείσες στην περιοχή συνθήκες θεωρείτε πως μπορούν να συντελέσουν αποφασιστικά για την αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού;

Πίνακας Δ': Αυτοδιοίκηση-κρατική εξουσία συνεισφορά

18. Αξιοποιούνται τα πλεονεκτήματα του τόπου; Η κοινωνία και οι αρχές πως αντιμετωπίζουν τις επιχειρήσεις (τις σέβονται, τις υποστηρίζουν, αδιαφορούν γι' αυτές κτλ);
19. Στηρίζει η αυτοδιοίκηση τον εναλλακτικό τουρισμό, την τοπική κουλτούρα και παράδοση της περιοχής (π.χ. μέσω παροχής παραδοσιακών φαγητών, διοργάνωση εκδηλώσεων που άπτονται της παράδοσης, συνεισφορά χορηγιών σε πολιτιστικούς συλλόγους, διοργάνωση εκδηλώσεων που σχετίζονται με τον εναλλακτικό τουρισμό κ.ά.);
20. Λαμβάνει κάποια μέτρα για την προστασία του περιβάλλοντος (π.χ. έργα για το που καταλήγουν τα λήμματα, πόσο χλώριο χρησιμοποιείται κ.ά.);

21. Ποιες θεωρείτε πως είναι οι θετικές επιπτώσεις από την διοργάνωση εκδηλώσεων και τη διενέργεια δραστηριοτήτων για την περιοχή και τους μόνιμους κατοίκους της;

Προσωπικό Σχόλιο: Κάτι άλλο που θα θέλατε να προσθέσετε; (δυνατά σημεία, αδυναμίες, ευκαιρίες)